

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Jonas Jacobsson* (M) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 23 juni, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Mats Sander* (M).

2 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande skrivelse inkommit:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott

1 bil.

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt riksdagsordningen 4 kap 8 § i separata beslut den 9 juni respektive den 14 juni 2011 överenskommit att genom deputerade i sammansatt utskott gemensamt bereda propositionen 2010/11:127 *Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen* jämte motioner.

Till deputerade och suppleanter i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde den 16 juni 2011 utsett följande presidium:

Karin Enström (M), ordförande

Peter Hultqvist (S), vice ordförande

Stockholm den 16 juni 2011

Martin Brothén

Kanslichef utrikesutskottet

Ingemar Wahlberg

Kanslichef försvarsutskottet

Ledamöter och suppleanter i sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU)

Ur utrikesutskottet

Ledamöter

Karin Enström (M)
Urban Ahlin (S)
Walburga Habsburg Douglas (M)
Carina Hägg (S)
Christian Holm (M)
Kent Härstedt (S)
Kerstin Lundgren (C)
Bodil Ceballos (MP)
Desirée Pethrus (KD)
Hans Linde (V)

Suppleanter

Carin Runeson (S)
Olle Thorell (S)
Kenneth G Forslund (S)
Ulrik Nilsson (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Ismail Kamil (FP)
Björn Söder (SD)

Ur försvarsutskottet

Ledamöter

Cecilia Widegren (M)
Peter Hultqvist (S)
Hans Wallmark (M)
Åsa Lindestam (S)
Peter Jeppsson (S)
Allan Widman (FP)
Mikael Jansson (SD)

Suppleanter

Annicka Engblom (M)
Anders Hansson (M)
Eva Sonidsson (S)
Clas-Göran Carlsson (S)
Staffan Danielsson (C)
Anna-Lena Sörenson (S)
Johan Forssell (M)
Peter Rådberg (MP)
Mikael Oscarsson (KD)
Torbjörn Björlund (V)

3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att *måndagen den 20 juni kl. 13.30* skulle bordläggningsplenium äga rum. Tidigare aviserat arbetsplenium skulle utgå.

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2010/11:FPM121 EU:s system för tullsänkningar för utvecklingsländer
KOM(2011)241 till utrikesutskottet

2010/11:FPM122 Förslag till EU:s årsbudget för 2012 *SEC(2011)498* till finansutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2010/11:Sf10–Sf13 till socialförsäkringsutskottet

2010/11:Fi17 till finansutskottet

6 § Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen

Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen

Föredrogs

sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2010/11:UFöU4

Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen (prop. 2010/11:127).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 1 MIKAEL JANSSON (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation 1.

Åtta svenska Gripenplan har väl löst uppgiften med att bistå med upprätthållandet av flygförbudet i Libyen under inbördeskriget mellan Gaddafiregimen med fäste i Tripoli och gerillarörelsen med fäste i Benghazi.

Vi har bra svensktillverkade stridsflygplan, och vi har duktiga piloter. Den svenska styrkeenheten fick rätt förutsättningar och leddes skickligt av den svenska försvarsmakten och högkvarteret.

När Gaddafisidan inte kunde lyfta med sina plan eller hellre undvek detta har den svenska kontingenten i huvudsak ägnat sig åt flygspaning. Enligt Nato har detta skett med framgång och till stor nytta för insatsen i dess helhet.

Det första beslutet om deltagande i internationell insats i Libyen togs i mars.

Fru talman! Snart fattas ett förnyat beslut. Regeringen har förhandlat med Socialdemokraterna inför en förnyelse av insatsen med delvis nya komponenter. Förhandlingen har givit vid handen att fem svenska Gripen ska fortsätta med flygspaning samt att en svensk marin enhet ska delta

med syftet att försvåra eventuella vapenleveranser till Tripoli från sjösidan.

Betänkandet har två reservationer där det förordas att Sveriges del i hanteringen av Libyenkrisen borde vara renodlat humanitär. Men om inget under sker kommer regeringens proposition att gå igenom kammaren med bifall.

Fru talman! Förvissad om detta vill jag redan nu önska de deltagande i den kommande insatsen lycka till. Alla i denna kammare är måna om att den kommer tillbaka helskinnad. Vi är redan stolta över er i den svenska insatsen.

Jag vill sätta dagens beslut i jämförelse med vår militära tradition.

Under andra världskriget hotades vårt land av två supermakter med tvingande perspektiv på vårt land. Vår beredskap var då inte tillräcklig.

Under det kalla kriget var vår beredskap så god som det kan begäras av ett land av vår storlek. Det militärt starka Sverige var då fredsbevarande genom att det skulle vara mycket svårt för Sovjetunionen att snabbt nå Atlanten genom Sverige.

Detta är historia i dag. Mer minns vi de svenska fredsbevarande insatserna i Kongo, Gaza, Cypern, Libanon, Sinai, Bosnien, Makedonien, Liberia, Afghanistan, Kroatien, Somalia och Kosovo.

Många svenska frivilliga har riskerat sina liv för att säkra andras fred och trygghet. Mer än 80 soldater har omkommit under tjänstgöring i Försvarsmaktens utlandsstyrka.

Sverige har en tradition att hjälpa till med resurser i fredsbevarande och fredsskapande insatser. Trots att det är både farligt och dyrt är det, som jag ser det, en plikt att hjälpa till ute i världen i svåra kriser.

Sverige har hanterats slarvigt i flera decennier. Trots detta är vi ett relativt välmående land.

Alla partier invalda i riksdagen tycker att Sverige har ett internationellt ansvar gentemot människor i vår omvärld som befinner sig i svåra kriser.

Det finns många verktyg i lådan: katastrofbistånd, utvecklingsbistånd, fredsbevarande militär insats och fredsskapande militär insats. Men Sverige har som ett litet land bristande resurser. Därför måste vi i Sverige extra mycket trimma och planera våra hjälpinsatser så att de genererar effekt.

Militära fredsinsatser och u-hjälp ska också produceras skickligt liksom allt annat vi producerar. Ofta är den politiska nivån avgörande – att vi tar rätt sikte och att vi förstår terrängen där krisen utspelar sig.

För att gå tillbaka till betänkandet anser jag att Sverige flyter för mycket med i rörelseriktningen när vi diskuterar och planerar våra militära fredsinsatser. Vi diskuterar detaljer i insatsen i stället för hela bilden. Är vi osäkra på om kampanjen är rätt visar vi det genom att delta lite mindre än andra. Exempelvis flyger vi i Libyens lufttrum, men vi bekämpar inte de markmål vi skulle kunna bekämpa.

Enligt min mening är det fel sätt att visa osäkerhet. Vi är med i kampanjen. Vi är en oskiljbar del i den Natoleda kampanjen. Strider man i en kampanj och lyder under kampanjens stridsledning är man helt med, oavsett instruktioner. Om det är svenskt eller norskt stridsflyg som bekämpar markmål är ointressant. Ansvar är detsamma.

Det är därför som vi i första hand måste diskutera syftet med den Natoleda kampanjen. Vi måste också diskutera taktiken.

Jag ska börja med syftet. Gaddafi var diktator, och när upproret startade i Benghazi mötte han detta med våld. Våld har varit rättesnöret mellan Tripolitanien och Cyrenaika där Benghazi ligger i mer än 2 000 år. Demokrati har aldrig varit någon byggsten i området i allmänhet men aldrig heller något fredsband mellan dessa forna två länder.

Vi har den historiska bakgrunden. Men när staten Libyen kollapsar eller närmar sig ett läge som det internationella samfundet definierar som brott mot mänskliga rättigheter måste någonting göras. Men vad ska göras och hur?

Förståelsen för den aktuella processen och läget på plats har inte gynnats av initierade svenska nyhetsreportage. Svenska massmedier har få utrikeskorrespondenter. Äktheten hos de bilder som vi har fått via internationella medier vet vi ganska lite om.

Låt oss vara uppriktiga. Ej heller mellan oss i riksdagen har det förekommit några djupare diskussioner om läget på plats, och frågetecknen är många.

Hur människor verkligen tänker och känner på plats är en förutsättning stark som berget. Många stormakter har underskattat detta faktum.

Vi i Sverigedemokraterna har egentligen uppfattat konflikten som ett inbördeskrig mellan två folk i en stat, medan majoriteten i kammaren har uppfattat konflikten som en frihetskamp mot en diktator i en stat som äger förutsättningar att utvecklas demokratiskt och enhetligt.

Hur man uppfattar läget bestämmer hur man formulerar syftet med en eventuell insats. Bestämmer man sig för en insats ska taktiken möta och uppfylla syftet. Mot bakgrund av vad kammaren anser om läget på plats förstår jag att man förespråkar och vill delta i en massiv bombning mot Gaddafi – man tror att hela problemet ligger just där. Jag är inte säker på att FN-mandatet egentligen tillåter detta, men det är ju er sak.

I mitt parti har vi bedömt läget på plats annorlunda och därmed också syftet. Vi tror att internationella insatser borde ta fasta på att åtskilja de stridande och därefter inleda förhandling.

Vad kostar det då att åtskilja de stridande? Ja, Nato skulle kanske kunna sätta relativt små förband i en demarkationszon mellan grupperingarna. Nato skulle kanske kunna säga att varje överträdelse av denna zon möts med tung bekämpning. FN skulle kanske kunna förhandla om en demokratisk övergång, troligen i två länder i stället för ett, och om Gaddafis avgång från makten.

Skulle kanske kunna, säger jag, för jag vet inte vad som är optimalt och kan rädda mest liv i nuvarande Libyen. Men efter beslut i vårt parti har vi valt att förorda att Sveriges roll i denna konflikt blir humanitär. Vi tror inte att den Natoleda kampanjen är optimal för att rädda liv i nuvarande Libyen.

Generellt vill jag avrunda med följande.

Som partner med Nato behöver vi inte följa med i allt. Vi är fria att själva bestämma våra fredsinsatser. Beslut om att sätta in svensk trupp i fjärran land är svåra beslut. Alla svenska riksdagsmän är besjälade av att riksdagen tar lyckosamma beslut eftersom våra beslut påverkar andras liv och död. Men låt oss tänka självständigt. I andra länder kan regeringar på eget bevåg sätta in militär trupp utomlands. I andra länder kan presiden-

ter utnyttja militära kampanjer för att öka sin inhemska popularitet. Låt oss tänka på detta, och låt oss inte bli så naiva att vi bara flyter med utan att ta egen ställning som nation.

Fru talman! Svensk utrikespolitik bör vara självständig och äga initiativförmåga.

I detta anförande instämde Julia Kronlid, Per Ramhorn och Tony Wiklander (alla SD).

Anf. 2 HANS LINDE (V):

Fru talman! Vi har att debattera det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande om fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen.

Vänsterpartiets utgångspunkt i dagens debatt är vår solidaritet med det libyska folket. Vår utgångspunkt är hur Sverige på bästa sätt kan bidra till att understödja det libyska folkets berättigade och legitima krav på demokrati, mänskliga rättigheter och social rättvisa.

Därför var det självklart för oss i Vänsterpartiet att ge vårt stöd till de folkliga protester som bröt ut i Benghazi den 15 februari efter att människorättsaktivisten Fathi Terbil hade fängslats. Därför krävde vi att omvärlden skulle reagera och agera när regimen i Tripoli vände vapnen mot sin egen befolkning och fredliga protester bemöttes med attackhelikoptrar och stridsvagnar. Vi kritiserade också hårt Carl Bildts numera historiska uttalande ”Nu handlar det inte om att stödja den ena eller den andra. Det handlar om att försöka få till stabilitet och en rimlig utveckling” samtidigt som människor dog på gatorna i Benghazi, Misrata och Tripoli.

Därför valde vi i Vänsterpartiet också att ge vårt stöd till FN-resolutionerna 1970 och 1973 och att den 1 april i denna kammare stödde ett svenskt deltagande i upprätthållandet av flygförbudszone över landet. När Gaddafi använde sitt flygvapen för att attackera sin egen befolkning trots omvärldens tydliga fördömanden, uppmaningar till eldupphör och sanktioner såg vi få alternativ till att upprätta en flygförbudszone för att förhindra dessa attacker. Vi vet självklart inte i dag vad som skulle kunna ha skett om vi inte hade deltagit i flygförbudszone, men det är vår övertygelse att Sverige de senaste månaderna kunnat bidra till att förhindra den libyska regimen att begå övergrepp mot sin egen befolkning och därigenom räddat livet på ett stort antal libyer.

När Sveriges bidrag till flygförbudszone nu avvecklas och den internationella insatsen går från att skydda civila till att alltmer bedriva ett öppet krig mot Gaddafi för att få till stånd ett regimskifte är det lika självklart för oss i Vänsterpartiet, med vår utgångspunkt i solidariteten med det libyska folket, att säga nej till att fem JAS Gripen-plan ska spana över Libyen och att en bordningsstyrka på högst 40 personer ska upprättas. Vi anser att de 115 miljoner kronor som nu avsätts för den militära insatsen i stället borde användas till breda och långsiktiga humanitära insatser.

Fru talman! Det vi debatterar i dag är inte en förlängning av den nuvarande insatsen. Det vi debatterar i dag är i grunden en ny insats från Sverige, en insats med en ny sammansättning och med nya uppgifter som kommer att verka under nya förutsättningar jämfört med den tidigare.

Precis som det uttrycks i betänkandet kommer den nuvarande svenska militära insatsen, som är inriktad på att upprätthålla flygförbudszone, att avslutas. Det är en naturlig konsekvens av utvecklingen på marken. Vid den förra debatten i denna kammare den 1 april hade Muammar Gaddafi militär kapacitet och den politiska viljan att använda denna kapacitet till att attackera sin egen befolkning. I dag är det libyska flygvapnet och luftvärnet i det närmaste helt utslaget. Det uppdrag som vi gav till det svenska försvaret från denna kammare för tre månader sedan är nu uppfyllt.

I stället har den borgerliga regeringen med stöd av Miljöpartiet och Socialdemokraterna presenterat en i grunden ny insats. Fem JAS Gripenplan ska spana över Libyen, och en bordningsstyrka ska upprätthållas.

Nato har bett Sverige att bedriva spaning för att de ska kunna använda vår information för att bedriva bombanfall mot markmål. I det uppdrag som regeringen nu vill att riksdagen ger till den svenska Försvarsmakten ligger den överhängande risken att även Sverige indirekt bidrar till civila dödsoffer. FN-resolution 1973:s tydliga uppmaning att med alla till buds stående medel skydda civila känns avlägsen när man läser regeringens proposition.

Vi måste också fråga oss vilket behov det finns av en maritim bordningsstyrka. Alla uppgifter tyder på att vapenembargot från havet varit effektivt; över 100 bordningar har genomförts utan det svenska bidraget. I den mån det i dag förekommer en införsel av vapen till regimen i Tripoli sker den via markvägen, och det kommer knappast 40 svenska soldater i Medelhavet att kunna förhindra.

Fru talman! Det är inte bara situationen på marken i Libyen som har förändrats de senaste tre månaderna; det har också den internationella insatsen. Kriget i Libyen har ändrat karaktär. Vänsterpartiet och flera bedömare med oss menar att FN-resolution 1973 alltmer har kommit att bli en förevändning för Nato att delta i ett öppet krig med målet att avsätta Gaddafi. Den internationella insatsen har gått från att skydda civila till att mer bedriva ett öppet krig med syfte att få till ett regimskifte. I flera av de truppbidragande länderna diskuterar man nu öppet om Muammar Gaddafi som person är en legitim måltavla. Något sådant har inte stöd i FN-resolutionen och skulle vara ett tydligt brott mot folkrätten.

Låt mig vara tydlig: Vänsterpartiet har sedan den folkliga revolten bröt ut den 15 februari stött det libyska folkets legitima krav att Muammar Gaddafi måste avgå. Vi vill se ett fritt och demokratiskt Libyen. Men det är inte genom bombanfall från Natos sida som ett sådant Libyen kommer att kunna byggas.

Fru talman! Varje dag som går i Libyen utan en vapenvila innebär ytterligare en dag av lidande för det libyska folket. De har inte råd att vänta. Nu måste världssamfundets fokus vara ett omedelbart stopp för stridigheterna. Vänsterpartiet stöder FN:s tydliga krav på eldupphör och menar, precis som den välrenommerade tankesmedjan International Crisis Group, att det behövs en politisk lösning, med en vapenvila som övervakas av en fredsbevarande styrka under FN-mandat och omedelbara förhandlingar mellan regimen och oppositionen.

Vid en eventuell vapenvila är vi från Vänsterpartiets sida beredda att stödja en svensk insats som har till uppgift att övervaka vapenvilan, under förutsättning att det finns ett tydligt FN-mandat.

Tyvärr riskerar dock utvecklingen av den internationella insatsen att snarare försvåra en vapenvila. International Crisis Group menar att den nuvarande inriktningen gör en vapenvila närmast omöjlig och därmed maximerar risken för en utdragen väpnad konflikt med ett omfattande mänskligt lidande bland det libyska folket som följd.

Robert Malley, International Crisis Groups programchef för Mellanöstern och Nordafrika, skrev samma dag som regeringen presenterade sin överenskommelse med Socialdemokraterna och Miljöpartiet följande i ett pressmeddelande: ”Det internationella samfundet har ett betydande ansvar för vilken väg utvecklingen tar. I stället för att hålla fast vid den nuvarande politiken och riskera att konsekvensen blir ett farligt kaos borde det ageras nu för att underlätta ett framförhandlat slut på inbördeskriget och en ny början för Libyens politiska liv.” Vänsterpartiet ställer sig till fullo bakom detta uttalande.

Fru talman! Vänsterpartiets utgångspunkt är som sagt solidariteten med det libyska folket. Därför föreslår vi i dag massiva satsningar på humanitär hjälp till Libyen. Vi vill att de 115 miljoner som de borgerliga partierna tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill lägga på den militära insatsen i stället ska användas för humanitära insatser.

Enligt FN:s humanitära organisation OCHA kan så många som 639 000 människor ha flytt landet. Dessutom beräknas det finnas 250 000 internflyktingar i Libyen i dag. Det råder en akut brist på mat och mediciner, och folk lever under omänskliga förhållanden. Nu behövs flyktinghjälp, sjukvård, mediciner, utbildningsinsatser och återuppbyggnad. Trots det saknas helt konkreta och tydliga löften i propositionen om ökade humanitära och civila insatser.

Jag vill också säga att en av de verkligt stora humanitära katastrofer vi just nu ser när det gäller Libyen utspelar sig ute på Medelhavet, där människor i små båtar försöker fly undan våldet. Alltför många av dem drunknar, och alltför många av dem törstar ihjäl i sina små båtar – samtidigt som Natos stridsflygplan åker i skytteltrafik över dem och vattnen är fulla av fartyg. Om detta säger propositionen ingenting, och i betänkandet finns bara vaga skrivningar.

Enligt FN:s högkommissionär för flyktingfrågor, António Guterres, har mindre än 2 procent av flyktingarna som flytt undan våldet i Libyen kommit till Europa. Hade Europa verkligen menat allvar med retoriken om solidaritet med det libyska folket hade man öppnat sina gränser och erbjudit de libyer som nu flyr undan våldet en fristad på vår kontinent. I dag gör man tyvärr det motsatta.

Jag vill därför avslutningsvis yrka bifall till reservation 2.

I detta anförande instämde Christina Höj Larsen (V).

Anf. 3 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Det är aldrig lätt att fatta beslut om att skicka väpnad trupp utomlands. Det sätter människors liv i fara, det kräver stora resurser och uppoffringar och det medför betydande risker. Sådana beslut

måste därför vägas mot insatsens legitimitet, mål och förutsättningar att uppnå dessa mål. Det är just i ljuset av dessa frågor vi i dag samlas för att debattera ett fortsatt svenskt deltagande i den militära insatsen i Libyen.

De frihetsuppror vi bevittnar i Nordafrika och Mellanöstern kommer kanske att medföra en av de mest genomgripande förändringarna av det internationella systemet sedan Berlinmurens fall. Utmaningarna är enorma, men möjligheterna att skapa förändring i regioner som präglas av politiskt förtryck och ekonomisk stagnation är ännu större. I grunden handlar det om människor som gör uppror och revolt mot decennier av förtryck och diktatur, och de gör uppror i hopp om att skapa en bättre framtid för sig själva, sina familjer och sitt land.

Vi har ett ansvar att stödja dessa människor i deras kamp för demokrati, mänskliga rättigheter och ekonomiskt välbefinnande. Det var på dessa grunder vårt Europa kunde byggas, och det är den riktning vi vill se världen utvecklas i. Vårt engagemang och vårt stöd för frihetsupproren sänder också signalen till andra diktaturer runt om i världen att vi är beredda att backa upp våra ord med handling, även i form av militära medel om så krävs. FN:s säkerhetsråd har också mycket tydligt slagit fast att situationen i Libyen utgör ett allvarligt hot mot internationell fred- och säkerhet samt att det internationella samfundet ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda civila.

Insatsen i Libyen har med andra ord en mycket stark internationell legitimitet genom säkerhetsrådsresolutionerna 1970 och 1973. Detta är viktigt för oss. När FN kallar ställer vi upp. Det har vi alltid gjort, och det ska vi fortsätta göra. Det handlar om att värna det normsystem som FN har byggt upp. Det är det som lägger grunden för de folkrättsliga spelreglerna i den internationella politiken, och det är som sagt det som lägger grunden för legitimiteten i denna insats.

Fru talman! Situationen i Libyen är alltför mycket oroande. Precis som vi har hört från tidigare talare är det mer än 600 000 människor som hittills har tvingats på flykt. Inne i landet råder det svår brist på livsmedel, medicin och bränsle. Det rapporteras om summariska avrättningar, försvinnanden, användande av mänskliga sköldar, användande av klusterammunition i tätbefolkade områden och tortyr mot frihetsberövande. Om vi får ett slut på detta måste vi också fortsätta att ta ansvar. Då är det militära instrumentet ett bland flera i stödet för att få en fredlig utveckling i Libyen.

Vår svenska insats bygger även på ett stort humanitärt stöd. Vi har hittills anslagit 138 miljoner kronor i bilateralt bistånd. Det finns också ett omfattande bistånd som kanaliseras genom multilaterala organisationer. Vi har även tydligt deklarerat att Sverige är berett att ta ett stort ansvar för återuppbyggnaden av det civila samhället och dess institutioner när freden väl är säkrad. Men, fru talman, i detta skede är det militära instrumentet helt outhärligt för att hindra de grova övergrepp som begås mot civila i Libyen. Gaddafi var glasklar om sitt mål att gå från hus till hus och slå ihjäl varenda kackerlacka i Benghazi, som han uttryckte det. Det råder ingen tvekan om att hans mål är att utplåna all opposition.

Delar man uppfattningen att det är nödvändigt att stoppa våldet måste man också vara beredd att använda militära medel. Det räcker inte bara med att ge humanitärt bistånd och låta någon annan ta ansvar för att göra det riskfyllda och svåravvägda militära arbetet.

Fru talman! Det går heller aldrig så snabbt som vi skulle vilja när vi gör fredsfrämjande insatser. Det tar tid att få resultat. Till stora delar är de militära ställningarna fortfarande låsta i Libyen, men de politiska, militära och ekonomiska åtgärder som har vidtagits mot Gaddafiregimen har försvagat dem. Det begränsar även möjligheten att begå övergrepp mot civila. Det handlar om att rädda människoliv, och det har insatsen också gjort fram till i dag. Det är därför det är så viktigt att vi har lyckats hitta en stark och bred politisk lösning här i kammaren för att fortsätta den militära insatsen i Libyen.

Om vi hade avbrutit insatsen hade vi indirekt stärkt Gaddafi, och det hade varit ett bakslag för de krafter vi vill främja. Vi måste upprätthålla det militära trycket på Gaddafiregimen för att skapa förutsättningar för och påskynda en politisk lösning. Men, som sagt, är det någonting vi har lärt oss av de närmare 60 år som Sverige har varit verksamt inom fredsfrämjande insatser är det att det krävs tålamod och långsiktighet för att lyckas – så även i Libyen.

Fru talman! Den svenska insatsen har rönt stor uppskattning, inte minst genom Gripens i det närmaste unika spaningsförmåga, och vi har all anledning att känna stolthet och tacksamhet inför de svenska kvinnor och män som genomför insatsen. Nu föreslås det militära engagemanget från svensk sida breddas ytterligare med en bordningsstyrka som personal för informationsoperationer. Den svenska flygspaningsinsatsen föreslås breddas till stöd för genomförandet av säkerhetsrådsresolution 1973 i sin helhet, och utskottet menar att den utökade spaningen bör kunna inledas snarast.

Fru talman! Det är med stor tillfredsställelse vi kan stå här i dag och se att vi har en bred och stark politisk enighet i denna kammare om ett fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 4 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Vi har under de senaste veckorna utförligt i svenska medier kunnat läsa om Socialdemokraternas piruetter när det gäller Libyenfrågan. De som i denna kammare verkligen har stått för de stora omsvängningarna är dock Moderaterna. Från att ha sagt att det inte handlar om att ta ställning för den ena eller den andra säger man i dag att vi måste upprätthålla ett militärt tryck på Muammar Gaddafi. Det är en 180-gradig svängning av Moderata samlingspartiet.

Den insats vi ser har i grunden ändrat karaktär. Fokus flyttas och sätts nu alltmer på att man ska avsätta Muammar Gaddafi och få till ett regimskifte i Libyen.

De som tvivlar på det kunde i Karin Enströms anförande höra att det inte längre handlar om att skydda civila, det handlar om att få till ett regimskifte i Libyen. Vi har lärt oss av historien att när man från väst försöker att bomba fram demokrati, frihet och befrielse går det sällan speciellt bra. Vi har sett det i Irak, vi har sett det i Afghanistan där man med exakt samma retorik har försökt bomba fram en förändring. Det har inte gått speciellt bra. I Irak och Afghanistan väntar folket fortfarande på sin befrielse.

Förskjutningen av insatsen är allvarlig därför att man nu rör sig mot FN-resolutionens gränser, till och med går över gränserna. Vi börja

komma i ett läge där det blir alltmer tydligt att denna insats inte längre till fullo har stöd i FN-resolutionen. Det som också är allvarligt är det som the International Crisis Group tar upp i sin rapport som släpptes samma dag som överenskommelsen med de borgerliga partierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet presenterades, nämligen att den strategi och den inriktning som insatsen börjar få försvårar möjligheterna att få till en vapenvila. Det verkligt viktiga nu är att få till ett omedelbart eldupphör, det som FN-resolutionen 1973 tydligt efterfrågar.

Därför blir min fråga till Karin Enström: Ser inte Karin Enström och Moderaterna problemen med att den inriktning som denna insats får, där man bedriver ett mer aktivt krig för att få till ett regimskifte i Libyen, försvårar möjligheterna att få till en vapenvila, försvårar möjligheterna att upprätthålla FN-resolutionen?

Anf. 5 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag håller med Hans Linde om att det allra viktigaste nu är att få till ett eldupphör och en vapenvila för att kunna nå en politisk lösning. Men jag tror, precis tvärt emot vad Hans Linde och Vänsterpartiet tror, att detta inte kan genomföras om vi släpper på trycket mot Gaddafi. Det handlar om att hålla uppe trycket mot honom och företrädare för hans regim, som fortsätter att plåga civila, fortsätter att utföra de värsta kränkningar man kan tänka sig mot civila och mänskliga rättigheter. Man kan välja. Man kan släppa trycket och låta den här regimen konsolidera sig och vinna mark igen. Då är risken, tror jag, att vi inte kommer att få se en fredlig lösning alls, utan oppositionen kommer att utplånas helt och håller. Därför håller jag inte med om Hans Lindes eller Vänsterpartiets analys.

Vi vet allihop att enbart en militär lösning självklart inte gäller för Libyen heller. Vi behöver få till en vapenvila, vi behöver få till förhandlingar för att nå en fredlig lösning. Men vi kan inte se några tecken i dag på att den viljan finns, och därför måste vi upprätthålla trycket så att kränkningarna inte kan fortsätta och vi kan få en fredlig utveckling.

Hans Lindes alternativ är ganska oklart. Det är att fortsätta att be om att det ska gå bra och humanitära insatser – de krävs också, och det har vi givit stöd för.

Jag vill snarast ställa en motfråga till Hans Linde: Hur tror Hans Linde att vi med hans och Vänsterpartiets alternativ ska kunna nå en lösning?

Anf. 6 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiets svar är att vi stöder FN-resolutionen 1973. Vi stöder dess tydliga krav på vapenvila, vi stöder dess krav på att omvärlden måste agera med alla till buds stående medel för att skydda civila. Den här insatsen handlar inte längre om det. Karin Enström tydliggör det. Gång på gång pratar Karin Enström om att vi måste sätta tryck på regimen i Tripoli. Var i FN-resolutionen finns det ett stöd för att sätta ett militärt tryck på Muammar Gaddafi och hans regim?

Jag välkomnar att Karin Enström nu säger att eldupphör är viktigt. Det har inte riktigt framgått av vare sig betänkandet eller regeringens proposition. Frågan till Karin Enström är: Vad gör den borgerliga regeringen i Sverige för att man ska få till stånd ett eldupphör? Vilka poli-

tiska initiativ tar man? Eller är det som i vanlig ordning när det gäller den borgerliga regeringspolitiken att man bara har ett enda verktyg att bedriva utrikespolitik med, nämligen att skicka militärtrupp till utlandet?

Det här är allvarligt för Libyen, men det får också konsekvenser för hela regionen och får internationella konsekvenser. När FN-resolutionen 1973 antogs fanns det ett brett internationellt stöd för den. Sydafrika valde till exempel att stödja resolutionen. Ryssland och Kina valde att lägga ned sina röster. Det var oerhört viktigt att vi kunde få en bred uppbackning för denna resolution. Men nu ser vi – som en konsekvens av att Nato och de andra truppbidragande länderna rör sig mot gränsen av FN-resolutionen, till och med går över gränserna för resolutionen och börjar frångå folkrättens grunder – att stödet börjar erodera och försvagas. Vi ser redan hur Kina och Ryssland backar, hur flera av de länder som inledningsvis stödde FN-resolutionen blir alltmer kritiska, till exempel länder inom Afrikanska unionen.

Karin Enström pratade tidigare om att vi skickar en signal till alla förtryckarregerier runt om i Mellanöstern och Nordafrika. Nej, det skickas inga signaler. Det skickas inte en enda signal. Alla andra förtryckarregerier runt om i Mellanöstern och Nordafrika vet att på grund av att man har överträtt FN-resolutionens gränser kommer det inte att komma till stånd fler FN-resolutioner. Vi kommer inte att kunna få till stånd en FN-resolution gällande Syrien, för länder som Kina och Ryssland blockerar det på grund av att Nato och de andra truppbidragande länderna gått över gränserna i Libyen.

Anf. 7 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det alltid kommer att finnas länder som hittar skäl för att inte behöva blanda sig i andra länders inre angelägenheter. Jag tror att det snarare är det som gör att man uttrycker att det finns någonting som kryper ifrån FN:s säkerhetsråds resolution. Då kan man använda det som ett bekvämt argument för att inte behöva angripa.

Jag håller inte med om den tolkningen. Det finns tydligt uttryckt att vi inte kan släppa trycket förrän ett antal mål är uppfyllda, bland annat att våldet mot de civila ska upphöra. Dessförinnan kan man inte börja förhandla, man kan inte hitta en politisk lösning. Här har vi uppenbarligen olika syn.

Jag tror att det är viktigt att vi fortsätter att stödja FN-mandatet, att vi fortsätter att delta i operationen för att kunna få en fredlig demokratisk utveckling i Libyen där libyska folket självt kan bestämma hur framtiden ska se ut.

Anf. 8 URBAN AHLIN (S):

Fru talman! Bara för något år sedan fanns det ingen som kunde föreställa sig den fantastiska och dramatiska förändring som vi har sett i vårt eget närområde. Den arabiska våren tog oss alla med förvåning. Det är naturligtvis en dramatisk förändring i vårt direkta närområde när miljoner människor kastar förtryckare över ända, säger att det får vara slut med korruption, diktatur och vill leva ett liv i mänsklig värdighet. Det är en fantastisk utmaning och möjlighet för Sverige och den europeiska unionen när människor, precis som man gjorde i det forna Sovjetunionen och östblocket, kastar sina diktaturer över ända.

Regeringen inledde stödet till folket i den arabiska världen stappande. När Mubarak försökte behålla makten och trycket var enormt från den egyptiska befolkningen vågade utrikesministern inte ta ställning och säga att Mubarak bör avgå. Vi socialdemokrater var tydliga.

När Mubarak väl hade avgått och situationen i Libyen lyftes upp, när människorna tog avstånd från ett 40-årigt enormt förtryck, talade regeringen om stabilitet och att inte välja sida. Vi socialdemokrater var tydliga med att vi vet att det är enormt stora utmaningar. Vi kan inte gå i god för alla de människor som har protesterat mot sina diktatorer. Det kan finnas extremister. Det kan finnas människor vars åsikter vi starkt ogillar, men stabilitet är vad diktatorerna önskar sig. Allt annat är att välkomna trots att det är enorma utmaningar för oss att hjälpa folket i den arabiska världen.

Libyens folk mötte en annan diktator än vad man gjorde i Tunisien och Egypten. Man mötte en diktator som sade: Jag älskar makten så mycket att jag är beredd att använda vapen för att döda mitt eget folk. Gaddafi uttalade mycket tydligt att han ska gå från hus till hus, från hem till hem och döda råttorna och kackerlackorna.

Så starkt uttalade han sin bevekelsegrund för att döda sin egen befolkning att Arabförbundet för första gången någonsin begärde det internationella sambundet att stoppa detta. Jordanien krävde av FN:s säkerhetsråd att ha en resolution för att inrätta en flygförbudszon för att hindra Gaddafi att bomba sitt eget folk.

Vi socialdemokrater krävde, långt innan FN:s säkerhetsråd tog ett beslut om en flygförbudszon, av den svenska regeringen att de skulle vara för en flygförbudszon, att de skulle planera för ett deltagande i en flygförbudszon. Men regeringen tövade. Carl Bildt satsade på det som jag ärligt måste säga var det mest trovärdiga, att FN:s säkerhetsråd aldrig skulle kunna samla sig till att göra det vi vill att FN:s säkerhetsråd ska göra, nämligen skydda de civila – responsibility to protect. Historiskt har FN inte klarat det i Srebrenica, Rwanda och så vidare.

Det fantastiska var att denna gång – och jag vill understryka detta för kammaren – när vi har det mest legitima säkerhetsråd som denna värld någonsin har skådat, med medlemmar såsom Brasilien, Indien, Tyskland, Sydafrika plus de andra permanenta medlemmarna, då lyckas man ta sig samman, komma ihåg sina förpliktelser från 2005 om ansvaret att skydda. Man släppte fram en säkerhetsresolution som krävde att det skulle upprättas en flygförbudszon för att hindra Gaddafi från att döda sin egen befolkning.

Regeringen fick fel, och helt plötsligt förändrades spelplanen. I stället för att tala om för Försvarsmakten när man inte skulle planera för ett deltagande i flygförbudszonen blev det helt plötsligt väldigt bråttom att tala om för Försvarsmakten att nu måste de i väg. Och ni vet hur det gick. När Sverige väl kom på plats var flygförbudszonen i praktiken redan upprättad, för det fanns andra länder som var snabbare och som redan var där. Och det var på grund av utrikesministerns tövan att stödja de arabiska folken i deras strävan efter mänsklig värdighet.

Vi socialdemokrater uttalade då att vi tyckte att det var rimligt att vi avslutade flygförbudszonsarbetet och försökte bredda vår insats till att omfatta även annat och att också ha fokus på vad framtiden ställer för krav på oss. Vi tyckte att det var en otroligt olycklig fokusering på åtta

Gripenplan när vi vet att utmaningarna i Libyen är betydligt större än så. Där delar jag Hans Lindes åsikt att det kommer att krävas enorma insatser från Europeiska unionen och från Sverige för att få en vapenvila som är funktionell, och som ger det libyska folket en möjlighet att själva välja sin framtid, och för att stödja en återuppbyggnad av detta fullständigt förruttna land under Gaddafi.

Allt detta drev vi gentemot den borgerliga regeringen. Det enda svaret var: Vi ska fortsätta att upprätthålla flygförbudszone, och vi ska fortsätta med åtta Gripenplan.

Vi kom sent dit. Flygförbudszone var redan upprättad. Vi hade fattat ett beslut i denna kammare om att uppdraget var att upprätthålla flygförbudszone samt att ha spanings- och stödresurser. Eftersom Gripen har den exklusiva förmågan med spaningskapslarna, som Karin Enström tidigare talat om, kunde man växla från att till att börja med bara patrullera flygförbudszone, det vill säga att ha fokus på att tvinga ned Libyens flygvapen för att det inte skulle kunna attackera sin egen befolkning, till att ägna sig åt flygspaning över det område som då täcktes av flygförbudszone. Det var tack vare att vi skrev ”spanings- och stödresurser” i vårt beslut.

När vi nu ska förlänga insatsen är det väl rimligt att vi talar om för allmänheten och för oss själva att det faktiskt är en helt ny insats vi talar om. Det som vi åkte dit för att göra, att upprätthålla flygförbudszone, var inte det vi gjorde i slutet av förra perioden när det handlade om flygspaning. Nu ger vi ett betydligt bredare, välkommet och välbehövt bidrag till den internationella insatsen i Libyen.

Tro inte på att det skulle ha varit något slags svaghet och att vi socialdemokrater har försökt få regeringen att minska på slagkraften i den insats vi gör – icke alls! Vi är av den bestämda uppfattningen att om vi bestämmer oss för att vi ska vara med i en internationell militär operation ska den naturligtvis vara verkningsfull och bra. Vi ska inte åka i väg och göra några halvdana insatser.

Jag vill därför påtala att alla dessa fyra insatser som vi nu gör – lufttankningsförmåga, flygspaning, bordningsstyrka och att vi sänder informationsofficerare – är efterfrågade i den internationella insatsen och sådant som det finns brister i. Om detta har vi i förhandlingarna med regeringen nu lagt fram en proposition. Det är bra. Det är ett starkt och välkommet bidrag till den internationella insatsen.

I diskussionerna inför den första insatsen var vi socialdemokrater väldigt tydliga med att vi inte vill ha vapeninsatser mot markmål. Låt mig förklara varför. Hans Linde var lite inne på det och också Mikael Jansson från Sverigedemokraterna. Vad är det FN-mandatet egentligen ger rätt till?

Vi var väldigt tydliga med att vi var oroliga för att insatsen mot markmål snart skulle hamna i gråzonen för FN:s säkerhetsråds egentliga mandat. Sorgligt nog är det lite som Hans Linde säger, att en del länder som var med och släppte fram resolutionen åtminstone nu tar till en del brösttoner och säger att Nato går utanför mandatet. Och så använder man detta, för jag tror inte alls att det är det som i praktiken gör att Ryssland och Kina är tveksamma till en resolution om Syrien, absolut inte. Det där är bara ett politiskt spel. Ryssland och Kina visste vad de gjorde när de släppte igenom resolutionen. Men det ger dem trots allt en ursäkt för att

hindra att FN och det internationella samfundet gör någonting när det gäller Syrien, och det är olyckligt.

Därför tror jag att det var bra att vi socialdemokrater drev kravet på att inte göra insatser mot markmål. Det betyder att vi gör en insats som ingen kan ifrågasätta från ett folkrättsligt perspektiv, men vi gör ändå en insats som är behövd och nödvändig i Libyen.

Det är som sagt en bra överenskommelse. Den är behövd och den är välkommen. Och det är oerhört väsentligt att vi i Sveriges riksdag fattar besluten i en så bred överenskommelse som möjligt. Som sagts tidigare här från talarstolen är det i andra länder regeringarna eller presidenterna som fattar besluten om att skicka trupper utomlands. I Sverige är det riksdagen, och då faller ansvaret på oss. Då är det viktigt att komma ihåg att vi måste se till att det finns ett starkt stöd i ryggen för de kvinnor och män som utför dessa farliga uppdrag. Därför ska vi alltid eftersträva en så bred överenskommelse som möjligt.

Jag hälsar denna överenskommelse välkommen och yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 9 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Egentligen är man lite frestad att ställa frågor om den process som vi har kunnat följa i medierna om Socialdemokraternas ställningstagande här. Men någonstans kan jag känna att Socialdemokraterna har häcklats nog i svenska medier för det ställningstagande eller rättare sagt de många olika ställningstaganden som de har gjort under processens gång.

I stället vill jag fokusera på det beslut som vi ska fatta i dag. Det är precis så som Urban Ahlin sade. När vi för tre månader sedan fattade beslut gjorde både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet ställningstagandet att stödja beslutet att delta i flygförbudszonen. För våra båda partier var det, som jag uppfattade debatten då, två centrala delar som gjorde att vi valde att stödja den svenska insatsen i upprätthållandet av flygförbudszonen.

För det första var det en insats som hade till syfte att skydda civila. Det var inte en insats som hade till syfte att bedriva krig där man tog ställning för den ena parten mot den andra. För det andra var det, som jag uppfattade som viktigt för både socialdemokrater och oss vänsterpartister, den begränsning som fanns i mandatet att de svenska planen som skulle delta i Libyen inte skulle bomba markmål.

När vi i dag ser på denna nya insats – det är helt korrekt att det är en ny insats som vi ska ta ställning till i dag – är det uppenbart att man har frångått båda dessa kriterier.

När det gäller skydd av civila, att vi inte ska ta ställning för någon av de stridande parterna, som är en del av konflikten, ser vi nu att Sveriges deltagande i flygförbudszonen ska avslutas. Vi ska inte längre delta i att skydda mål på marken mot attacker från eventuella delar av det libyska flygvapnet. Om en libysk helikopter skulle attackera civila mål ska svenska plan inte ingripa. I stället ska vi delta i en insats som alltmer börjat bli fokuserad på att bedriva ett regelrätt krig där man tar ställning för den ena parten mot den andra med målet ett regimskifte.

Även den andra begränsningen, att vi inte ska delta i anfall mot markmål, är i praktiken borta, för den information som de svenska planen

ska samla ihop ska ju användas av Nato just som ett underlag för att bomba markmål. Vår svenska insats blir en förutsättning för att Nato ska kunna bedriva markanfall.

Frågan till Socialdemokraterna är: Varför denna omsvängning?

Anf. 10 URBAN AHLIN (S) replik:

Fru talman! Hans Linde ägnar väldigt mycket tid åt att tala om just den internationella koalitionen bombanfall. Egentligen är anledningen till att vi är där att Libyen har en diktator, Gaddafi, som har visat sig vara benägen att bomba sitt eget folk. Det är just det vi försöker att förhindra med de insatser som vi gör där.

Kom ihåg att när Hans Linde talar om att det behövs humanitära insatser i Libyen är kanske den främsta humanitära insatsen att stoppa Gaddafi från att systematiskt våldta sin befolkning, att systematiskt bomba sin befolkning, att systematiskt kasta in klusterammunition i civila områden, att skjuta mot sjukhus, att avrätta människor. Det är kanske den främsta humanitära insats vi kan göra, för allt det andra är mycket svårare att nå fram med eftersom Gaddafi agerar som han gör. Det är ju därför vi är där.

Vi är fortfarande där för att skydda civila, och vi har bestämt oss för att göra en annan insats som är mer efterfrågad. Det handlar om att svara upp mot det som Förenta nationerna och Nato ser ett behov av att göra i området.

Hans Linde försöker ta sig upp på de moraliska höjderna genom att påpeka att vi står för något mer omoraliskt än vad han gör. Men, Hans Linde, du stod här för några månader sedan och var för den insats som vi deltog i. Det var flygspaning över till exempel flygförbudszonen. Om våra plan under flygspaning såg ett luftvärn gick informationen till Nato som kunde se att det pågick saker som man ville stoppa, och så bombades luftvärnet.

Nu blir det så att om vi under en flygspaning ser en pansarkolonn attackera en stad kommer den informationen att gå till Nato. Bedömer man att brott mot civila måste stoppas kommer pansarkolonnen att beskjutas.

Vad är den moraliska skillnaden mellan att ge information till Nato för bombning av luftvärn och att ge information för bombning även av pansarkolonner, Hans Linde?

Anf. 11 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Urban Ahlin behöver inte berätta för mig som vänsterpartist om Muammar Gaddafis grymhet. Jag påminner Urban Ahlin om att den första Libyendebatt vi hade i kammaren efter att folkets revolt hade brutit ut var en aktuell debatt som Vänsterpartiet begärt. Vi var det första partiet som förde upp frågan om Muammar Gaddafis grymhet mot sin egen befolkning på den politiska dagordningen i denna kammare. Hade vi inte tagit detta initiativ hade det dröjt betydligt längre. Jag behöver alltså inte läsas upp när det gäller dessa frågor.

Det är en ny insats som har förändrats i grunden. Den 1 april fattade riksdagen beslut om att Sverige skulle delta i upprätthållandet av flygförbudszonen för att förhindra libyska plan att attackera mål på marken. Denna insats är avslutad.

Vi har fått tydliga besked att om svenska plan ser libyska helikoptrar attackera civila markmål ska vi inte ingripa, för det är inte längre vår uppgift. I stället är vår uppgift nu att spana. Det är en i grunden annan insats med andra uppgifter än tidigare, och därför har Vänsterpartiet valt att säga nej till den.

Retoriken blir tunn. Man talar om de fruktansvärda övergrepp Muammar Gaddafi begår mot sin egen befolkning. Insatsen har dock inte till uppgift att skydda civilbefolkningen. Vi ska som sagt inte reagera eller agera om civilbefolkningen attackeras. Vår uppgift är numera och framöver att spana över det libyska luftrummet och rapportera in till Nato. Sedan blir det Natos uppgift att använda denna information bäst man vill.

Urban Ahlin talar i sitt anförande om det historiska beslutet om FN:s resolution 1973. Ja, det var verkligen ett historiskt beslut, och vi behöver vårda det. Därför ser jag med stor oro på hur man inte bara i retoriken för fram krav på att frångå denna och röra sig in i en gråzon. Vi ser det dagligen i Libyen. Ser inte Urban Ahlin hur man i den internationella insatsen börjar röra sig in i gråzoner och till och med över FN-resolutionens gränder?

Anf. 12 URBAN AHLIN (S) replik:

Fru talman! På det sista kan jag svara att jag redan i förra debatten påtalade att en del av Englands och Frankrikes bombningar var i gråzonen. Jag sade det för att jag tydligt ville markera för de andra länder som är med i insatsen att det är viktigt att man håller sig till FN-mandatet eftersom det är ett unikt beslut och första gången responsibility to protect används. Det vore synd att utnyttja mandatet över gränserna för att på det sättet hindra att FN i framtiden tar beslut. Detta vill jag vara helt tydlig med. Naturligtvis är det viktigt att vi sänder signalen att det gäller att hålla sig till det som FN-resolutionen innebär.

Jag vill inte läxa upp Hans Linde om positionen. Jag är fullt medveten om att Vänsterpartiet hade en god politik när det gällde att stödja Libyens folk. Jag är därför ledsen över att Vänsterpartiet inte fortsätter stödja insatsen.

Jag tror att det höga tonläget från Hans Linde bygger på att han är besviken på att regeringen hanterade Vänsterpartiet klantigt i förhandlingsprocessen inför propositionen. Jag hade välkomnat att Vänsterpartiet var med, för det vore inte speciellt konstigt med tanke på att det fortsatt handlar om att skydda civila.

Insatsen har förändrats för att det libyska flygvapnet i princip är utslaget. Det kan finnas ett fåtal plan och helikoptrar kvar. Vårt flygvapen har stora problem ändå att få ned en helikopter om det skulle behövas. Detta behov finns inte.

I dag finns det ett behov av att spana på vad Gaddafi gör, för han är alltmer desperat. Det omvärlden och den internationella koalitionen oroas över är en desperat åtgärd av en desperat diktator när han sätter in pansarfordon mot en stad för att göra ett våldsamt övergrepp på civilbefolkningen. Där ska vi givetvis vara med och flygspana. Vi kan göra en fantastisk bra insats för att skydda civila mot Gaddafis desperata åtgärder mot sitt eget folk.

Anf. 13 BODIL CEBALLOS (MP):

Fru talman! Jag kan inte påstå att jag har längtat efter den här debatten. Jag hade snarare hoppats att världssamfundet under de tre månader som gått skulle ha fått Gaddafi att förstå att hans folk, som han kallar kackerlackor – vilket flera här tagit upp – inte älskar honom och att det är bättre för alla parter, även honom själv, om han träder tillbaka från sin självutnämnda tron och överlämnar makten till folket.

Å andra sidan anade jag när vi tog det tidigare beslutet att det inte var troligt att han skulle göra det. Jag anade också att det inte skulle räcka med tre månader för världen att stoppa våldet i Libyen. Tre månader är en kort tid för den som väntar på något gott, som Gaddafi som hoppas på att världen ska tröttna och dra sig tillbaka.

Därför är det en viktig signal till Gaddafi att världssamfundet inte har för avsikt att låta honom återuppta slakten av civila och att världen inte vill ge signalen till andra potentiella slaktare i världen att vi reagerar bara så länge medierna finns på plats, men sedan glömmet vi snabbt de brott mot mänskligheten som de begår. Nu är det beslutat att insatsen fortsätter, och senast i går kunde vi höra på nyheterna att Gaddafi vill förhandla. Han vet att insatsen förlängs.

Det här är ingen lätt eller självklar fråga. I synnerhet inte för ett parti med rötter i principen om ickevåld som metod. Vår slutsats, som precis som Vänsterpartiets utgår från solidaritet med det libyska folket, är dock att det i dag inte är läge för världssamfundet att dra sig ur Libyeninsatsen. Det vore att lämna de civila i Libyen i sticket, åt sitt öde och i händerna på Gaddafi. Rebellerna har inte kapacitet att skydda dem.

Konflikten pågår för fullt, och det går inte att gå in med en fredsbevarande insats i det här läget. Då är nästa fråga: Ska Sverige delta i insatsen, och ska Miljöpartiet stödja den?

För insatser av det här slaget är det av avgörande betydelse för oss att insatsen sker på uppdrag av FN, att vi bedömer att den svenska insatsen ger ett mervärde för de civila som berörs och att det finns ett brett stöd i riksdagen. Det ska så att säga inte bara vara bra träning för den svenska Försvarsmakten eller ses som förevändning för att marknadsföra svensk krigsmateriel. Det ska inte heller vara någon enstaka röst som faller avgörandet i Sveriges riksdag.

Fru talman! Insatsen är ett FN-uppdrag. FN har i det här fallet bett Nato leda insatsen, på samma sätt som de bett Afrikanska unionen leda andra insatser i Afrika. Om jag inte är felinformerad kommer alla länder som tidigare deltog i den gemensamma insatsen att fortsätta även den kommande perioden. Förberedelser för postkonfliktinsatser är på gång och redo att sättas in när den akuta konflikten är över.

FN-resolutionerna 1970 och 1973 som ligger till grund för insatsen är ovanligt tydliga och innebär att det är civila, det vill säga människor, som ska skyddas, inte staten Libyen, inte Libyens regering, inte rebellerna. Den handlar om människors säkerhet och ska skydda alla civila oavsett vilken sida i konflikten de stöder eller råkar vara hänvisade till på grund av bostadsort. Den innebär att den nya FN-principen om skyldighet att skydda testas i skarpt läge.

Miljöpartiet anser att det i första hand är människors säkerhet som ska prioriteras och stöder FN:s nya princip om skyldighet att skydda som

innebär att det inte i första hand är territorier utan människor som ska skyddas.

Människorna i världen har inte råd med ett misslyckande i Libyen och en återgång till tiden innan skyldighet att skydda var ett begrepp. Det är nu världen kan visa att vi menar allvar med att det inte bara är staters territorium som ska skyddas utan också människor. Vi bör inte underskatta värdet av tydliga signaler inför framtida konflikter.

Samtidigt är det oerhört viktigt att bevaka att Nato eller enskilda deltagande länder inte går utöver det som stadgas i resolutionen, vilket både Urban och Hans har talat om. Vi har ju fått indikationer på att enskilda länder gärna vill gå längre. Jag vill därför poängtera att vi utgår från att den svenska insatsen håller sig inom resolutionernas ramar och inom de ramar den svenska riksdagen ger. Allt annat vore oacceptabelt.

Fru talman! Det måste i slutänden bli en politisk lösning på konflikten och det är huvudspåret för världssamfundet, men Gaddafi har fått många chanser att avgå och att förhandla fram en politisk lösning. Han har i stället utlyst vapenvilor och därefter snabbt slagit till. Hans agerande har knappast ingett förtroende. Men även om Gaddafi inte längre har några direkta luftstridskrafter att attackera befolkningen med har han fortfarande stor kapacitet för markstrider, och situationen för civila är fortfarande mycket allvarlig – även om den är annorlunda än den 18 mars då resolutionen om flygförbudszone antogs.

I betänkandet kan vi läsa: Rapporteringen från konfliktområdet omfattar kränkningar av mänskliga rättigheter och brott mot humanitär rätt såsom summariska avrättningar, försvinnanden, användning av mänskliga sköldar, användning av klusterammunition i tätbefolkade områden, sexuellt våld och tortyr av frihetsberövade.

Enligt propositionen rapporteras brist på bränsle, medicin och sjukvårdspersonal från delar av landet, och livsmedelssäkerheten uppges vara hotad på vissa håll. Om konflikten förlängs finns en oro för en mer storskalig humanitär katastrof i de västra regionerna.

Antalet internflyktingar i landet uppges vara 250 000. Människor som redan flytt uppges vara minst 636 000. Enligt UNHCR, som var på besök i utskottet häromdagen, har 16 000 flytt över Medelhavet och cirka en tiondel av dem har omkommit. 1 600 personer som omkommit bara under flykt på havet är en väldigt stor andel av konfliktens alla dödsfall. Det är viktigt att tänka på.

Det har också visat sig att alla inte har gett sig av frivilligt i de skrangliga båtarna utan tvingats i väg av Gaddafitrogn. Om de försöker ta sig in till land blir de skjutna. UNHCR berättade för oss i utskottet att de anser att det är självklart att flyg och båtar i området agerar på det sätt de kan för att bistå människor i sjönöd i stället för att bara passera förbi, vilket faktiskt har hänt. Det har också nämnts här tidigare. Vi har samma uppfattning som UNHCR.

Längs den västra gränsen kan upp emot 80 000 personer ha tagit sig in i Tunisien samtidigt som rapporter strömmar in om människor som också försvinner spårlöst. Eventuellt finns de i fångläger i Tripolitrakten. Det handlar i huvudsak om minoritetsgruppen Amazigharaber som de libyska myndigheterna under många år diskriminerat, och de har försökt utplåna deras språk och kulturella identitet. Människor i de här drabbade bergsområdena är extra utsatta också för bristen på mat och mediciner.

Behoven av ökad säkerhet är fortfarande stora och de humanitära behoven är enorma och större än för tre månader sedan.

Fru talman! Det är för Miljöpartiets del av avgörande betydelse att den svenska insatsen ses i ett helhetsperspektiv. Det räcker inte med militära insatser när andra behov är ännu större. I det akuta läget behövs det stora humanitära insatser i form av mat, medicin och assistans till flyktingar. I det längre perspektivet behövs det stöd med återuppbyggnad, demokratiutveckling etcetera.

Medel för humanitära insatser kommer från biståndsbudgeten och ska inte blandas ihop med de militära. Det behövs inga riksdagsbeslut för att skicka mer civil hjälp till Libyen eftersom medel för humanitär hjälp redan finns avsatta i biståndsbudgeten. I diskussionerna med regeringen har vi särskilt betonat behoven av ökade humanitära insatser och ökade insatser för att bistå flyktingar, och vi har fått gehör för det.

Människor i Libyen behöver fortfarande skydd, men att bevaka flygförbudszonen är inte det primära när Libyen knappt har några plan kvar. De var i princip utslagna redan när vi kom dit, som Urban Ahlin sade tidigare. Därför finns det heller ingen anledning att de svenska planen ska fortsätta med ett uppdrag som inte behövs. Det som Sverige nu fått en fråga om att bistå med är spaning, och enligt de uppgifter vi fått har de svenska planen god spaningsförmåga. Genom att ta bort begränsningarna i det tidigare uppdraget, förutom begränsningen att inte beskjuta markmål som kvarstår, kan de svenska planen också spana efter annat och bidra till att genomföra andra delar av resolutionerna. De svenska planens uppgift är att spana – inte skjuta, annat än i självförsvar förstås.

Det finns inga tekniska hinder för planen att också spana och fotografera när de passerar havet på väg till och från Libyen. Att fotografera från 6 000 meters höjd över land eller hav är ingen avgörande skillnad. Det skulle ge god hjälp till UNHCR i deras arbete att få veta var människor i nöd befinner sig även när de råkar vara på havet. Att skydda civila omfattar självklart också de tusentals civila som flytt eller tvingats att fly och inbegrips naturligt av resolutionen. I utskottet förutsätter vi att de militära insatserna också uppmärksammar flyktingarnas situation. Det är något vi också vill förmedla till Nato som leder insatserna eftersom det uppenbart inte alltid fungerat som det borde.

Fru talman! Jag sade tidigare att tre kriterier ska vara uppfyllda för att Miljöpartiet ska godkänna en svensk insats. Det första, att det ska vara ett FN-uppdrag i botten, är klart och tydligt uppfyllt. Det andra, att insatsen ska ge ett mervärde för berörd befolkning, är också uppfyllt eftersom situationen för befolkningen fortsatt är katastrofal och den nya inriktningen på den svenska insatsen förutom spaningens early warning-funktion också har ökat fokus på humanitära insatser och hjälp till flyktingar.

Då fattas bara det breda stödet i Sveriges riksdag och också det kriteriet är uppfyllt, även om det inte är hundra procentigt. Resultatet är en kompromiss som sex partier av åtta kan känna att de fått med sina viktiga frågor i. Med ett nytt uppdrag behövs färre plan, de får ett vidgat spaningsuppdrag och kan därmed göra större nytta för helheten. Det blir större fokus på humanitära frågor och att bistå alla civila, också flyktingar.

Anf. 14 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Jag förstår att det här är en svår debatt för Bodil Ceballos. Jag förstår att det är svårt att vara företrädare för ett pacifistiskt parti när man står i talarstolen och förespråkar att Sverige ska delta och spana i en internationell insats som alltmer fokuserar på att avsätta Muammar Gaddafi och bidra till ett regimskifte.

Jag förstår att Bodil Ceballos hoppas att den svenska insatsen ska hålla sig inom folkrättens ramar och att man ska respektera FN-mandatet. Problemet är att det här inte är en svensk insats. Det är en internationell insats med en lång rad deltagande länder. Vårt truppbidrag kan inte särskiljas från de övriga. Om den information som de svenska JAS Gripenplanen samlar in används av andra länder på ett sätt som bryter mot folkrätten och FN-resolutionen 1973 kan vi inte ställa oss på läktaren och säga att vi tvår våra händer. Då är vi direkt medskyldiga. Det kan vi inte styra över med det riksdagsbeslut som Bodil Ceballos förespråkar.

Det var egentligen inte därför jag begärde replik.

Jag såg den presskonferens där Carl Bildt, Urban Ahlin och Åsa Romson presenterade överenskommelsen om Libyen. Åsa Romson lyfte fram att det Miljöpartiet verkligen fått genomslag för var den humanitära hjälpen. Jag blev glad för det. Det behövs en ökad humanitär hjälp i Libyen. Vi skulle behöva öka våra humanitära civila insatser.

När jag läser regeringens proposition, som Miljöpartiet har varit med och förhandlat fram, blir jag förvånad. Där finns inte ett enda konkret löfte om ökad humanitär hjälp. Det finns vaga skrivningar om en inriktning att det eventuellt i framtiden kan bli några ökningar, men inte ett enda konkret löfte om ökad humanitär hjälp. Inte en enda krona har utlovats, i alla fall inte i den proposition eller det betänkande vi har att debattera. Bodil Ceballos använder ju det som ett argument för att Miljöpartiet säger att man ska rösta ja till insatsen. Min fråga är därför: Hur mycket kommer de humanitära insatserna att öka? Hur många kronor har Miljöpartiet kämpat sig till när det gäller humanitära insatser i Libyen?

Anf. 15 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! När det gäller om den svenska insatsen ska hålla sig inom folkrättens ramar utgår jag från att den svenska insatsen gör det. Det finns ett antal resolutioner som vi har ställt oss bakom. Genom riksdagsbeslut och våra egna regler har vi möjlighet att styra den svenska insatsen. Jag utgår från att den svenska insatsen håller sig inom resolutionens ramar. Allt annat vore oacceptabelt, som jag sade i mitt tidigare inlägg. Det står jag fast vid. Om det visar sig att den svenska insatsen inte gör det måste vi ta ställning till vad vi ska göra. Då måste det naturligtvis bli någon form av reprimand till Försvarsmakten.

Förra gången, när vi fattade det här beslutet, tänkte jag att om vi inte skickar några plan – det kostar 100 miljoner – kan vi i stället lägga 100 miljoner på humanitära insatser. Men det är inte kommunicerande kär. Ökade humanitära insatser behöver vi inte gå till riksdagen för att bestämma om. Det finns redan i biståndsbudgeten en stor post för humanitära insatser. Vi brukar svara på de förfrågningar som vi får från Ocha. Vi har inte diskuterat exakta summor. Däremot finns det en ökad vilja att bistå med mer humanitär hjälp. Det måste vi naturligtvis förmedla till Ocha, och så får vi ta ställning till de önskemål vi får från Ocha.

Anf. 16 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Jag ska vara helt ärlig. Jag tror inte heller att de fem svenska JAS Gripen-planen kommer att bryta mot FN-resolution 1973 eller mot folkrätten. Det är ganska svårt att bryta mot folkrätten när man bedriver flygspaning. Men problemet är, och det tar inte Bodil Ceballos upp i sitt svar, att vi kommer att samla information som sedan ska användas av andra. Hur kan vi då garantera att de länder som sedan kommer att använda den information som vi samlat ihop i sin tur håller sig inom folkrätten och inom FN-mandatets ramar? Där lämnar vi nu ett frikort, ett carte blanche, för de andra länderna utan mer än fromma förhoppning från vår sida.

Jag förstår att man inte har diskuterat några exakta summor och att det från Miljöpartiets sida finns mer av en vilja och en förhoppning om att biståndet ska öka. Jag är oroad, Bodil Ceballos. Jag har sett och hört den här retoriken förut från Miljöpartiet. Vi hörde den när det gällde Afghanistaninsatsen. Där hade man också förhoppningar om vad den skulle leda till. Det beslut som Miljöpartiet då ställde sig bakom ledde till att den svenska insatsen i Afghanistan utökades. Det räcker inte bara att ha fromma förhoppningar när man tar ställning till internationella insatser. Det krävs faktiskt också tydliga skrivningar i svart på vitt.

Jag skulle också vilja gå in på frågan om flyktingar som Bodil tog upp i sitt anförande. Det är sant att 16 000 människor har försökt fly över Medelhavet. 10 procent av dem har omkommit. Det är den verkligt stora humanitära katastrofen i Libyen just nu. Men när jag läser propositionen kan jag inte hitta någonting om detta. Det finns inga skrivningar om att de svenska planerna ska bidra till att söka upp och hitta flyktingar i båtar för att de ska kunna undsättas. Den bordningsstyrka som vi ska fatta beslut om i dag har inte till uppdrag att på något sätt bistå de här flyktingarna heller. Jag är också här förvånad, för jag vet att Bodil Ceballos är en person med ett starkt engagemang för flyktingars rättigheter och deras möjligheter att få en fristad.

När jag ser den proposition som Miljöpartiet har varit med och förhandlat fram hittar jag ingenting. Det finns inte en rad och inte ett kommatecken om att de svenska planerna eller den svenska bordningsstyrkan på något sätt ska bistå de här flyktingarna. Det är återigen fromma förhoppningar från talarstolen, Bodil Ceballos, och det räcker inte.

Anf. 17 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Det var tre frågor. Den första handlade om eventuell information till andra länder från vår spaning. Vi menar att de spaningsuppgifter som kommer in går till Nato. De går inte till enskilda länder. Det är upp till Nato att se till att informationen används på rätt sätt och att man håller sig inom resolutionens ramar.

Sedan tog Hans Linde upp överenskommelsen om Afghanistan. Vi är ett par stycken som jobbar med de civila insatserna. Det kommer att hända mycket under det här året. Vi kommer med förslag inför nästa Afghanistanproposition. Jag är inte dugg oroad över den frågan. Vi är på väg att dra tillbaka vår militära insats i Afghanistan och växla upp den civila med vår hjälp.

Sedan gäller det flyktingarna. Det är en väldigt avgörande fråga för oss i den här överenskommelsen att den militära insatsen också har möj-

lighet att spana över vatten och bistå i den mån man kan. Det gäller naturligtvis också om vi skulle ha en militär bordningsstyrka i båt på Medelhavet. De har kanske ännu lättare att bistå människor i sjönöd än vad man har från luften. Där kan man upptäcka båtar och rapportera in till UNHCR eller till kustbevakningen som då kan gå ut och möta de båtar och de människor som finns på havet.

Det här är en viktig fråga för oss. Det var också därför som jag i går i samtal med Försvarsmakten i utskottet ville försäkra mig om att det inte finns några egentliga hinder för att göra detta. Det svar jag fick var att det inte finns några tekniska hinder men att man måste ta den här diskussionen med Nato. UNHCR vill att vi i den svenska riksdagen stöttar dem i den dialogen med Nato för att få hjälp att bistå flyktingar som befinner sig på havet. En väldigt stor del av de dödsfall som har skett i Libyenkonflikten har skett på havet.

Anf. 18 ALLAN WIDMAN (FP):

Fru talman! Låt mig först uttrycka min tillfredsställelse över att Sverige avser att fortsätta sin insats till skydd för civilbefolkningen i Libyen. Att inte fullfölja denna uppgift som vi tagit på oss och svika FN skulle ha varit ett allvarligt brott mot våra fredsfrämjande traditioner och målet. Som ett litet land har vi allt intresse av att stödja multilaterala mekanismer för fred, säkerhet och mänskliga rättigheter.

Glädjande nog fortsätter också insatsen med stridsflyg att vara stommen i den svenska medverkan. Att under pågående operation ta hem ett bidrag för att skicka helt andra förmågor är tidsödande och föga kostnadseffektivt. Om vi är efterfrågade samt levererar nytta här och nu saknas varje anledning att byta det konceptet.

Den fortsatta spaningsinsatsen med JAS Gripen sker till stöd för resolution 1973 i sin helhet. Efter riksdagens beslut i dag kommer det inte att finnas några begränsningar avseende de mål mot vilka våra piloter och fototolkar får spana respektive rapportera. Detta, fru talman, gäller oavsett om syftet är att skydda civila eller stödja humanitära insatser. Det gäller både för upprätthållande av vapenembargot och upprätthållande av flygförbudszonen. Att i multinationella och komplexa luftoperationer hitta på egna, unika lösningar och begränsningar bär inte framåt. Även den läxan tror jag att Sverige nu har gjort.

Fru talman! Det är min övertygelse att Muammar Gaddafis dagar vid makten är räknade. Libyen kommer att bli ett historiskt prejudikat. FN:s ingripande i enlighet med skyldigheten att skydda är en tydlig signal till världens kvarvarande despoter. Det finns gränser för hänsynslösheten. Det kommer inte att hjälpa att hänvisa till inre angelägenheter. De kommer förr eller senare att personligen få stå till svars för sina gärningar.

Inför förlängningen av den svenska stridsflygsinsatsen finns det också anledning att reflektera över förbandets arbete på plats. Låt mig säga i denna kammare att Sverige har all anledning att känna stolthet över de insatser som personalen utfört. Arbetet har präglats av förutsägbarhet, ordning och kvalitet.

Det är ingen hemlighet att förmågeutvecklingen inom flygvapnet haft sina bekymmer, men under det operativa tryck som den här insatsen skapat har det enligt min bedömning hänt mer på några månader än på flera år. Det gäller spaningsförmåga, lufttankning, stridsledning med länk

16 och förmågan att verka tillsammans med andra. Detta har höjt effekten av vår insats i Libyen, men det betyder också mycket för våra möjligheter att göra nytta i andra motsvarande luftoperationer.

Fru talman! De senaste veckornas utspel kring den svenska insatsens vara eller inte vara har knappast stärkt tilltron till vår långsiktighet och vår solidaritet. Det känns bra att detta nu snart ligger bakom oss. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Roger Haddad, Ismail Kamil, Nina Lundström och Anna SteeleKarlström (alla FP).

Anf. 19 URBAN AHLIN (S) replik:

Fru talman! Allan Widman avslutade sitt inlägg med att säga att den senaste tidens utspel inte direkt har stärkt tilltron. Är det Jan Björklunds utspel som Allan Widman talar om? När vi förra gången gjorde en överenskommelse om att skicka ned våra flygplan för att hävda flygförbudszonen gick Jan Björklund ut och kritiserade den överenskommelsen. Direkt efter att den här överenskommelsen presenterades gick Jan Björklund ut och kritiserade även den.

Fram till detta år har vi i denna riksdag fattat beslut i bred enighet och kommit fram till en överenskommelse när vi skickat kvinnor och män på farliga uppdrag. Sedan har vi stått upp för den överenskommelsen. Vi har i gammal god ordning respekterat överenskommelser där alla har givit och tagit.

Den senaste tidens utspel tyder på att man gått ifrån det. Min enkla fråga till Allan Widman är därför: Står Folkpartiet bakom denna överenskommelse?

Anf. 20 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Fru talman! Jag har naturligtvis all anledning att mycket noga följa vad min partiledare uttalar angående vår insats i Libyen och det fredsfrämjande arbetet i stort. Jag vet att varje gång han kommenterat insatsen har han varit noga med att understryka att Folkpartiet har alla avsikter att respektera den överenskommelse som ingåtts.

Samtidigt måste det stå alla partier fritt att berätta hur man i övrigt ser på det arbete som Sverige utför. Det kan inte ha undgått Urban Ahlin, fru talman, att flera partier i denna kammare hade önskat att Sverige varit mer expressivt i sin solidaritet och inte gjort undantag, inte överlämnat till andra länder att göra de svåra och politiskt farliga insatser som vi inte vill göra.

Jag är glad över det mandat som riksdagen i dag ger. Det vidgar möjligheterna till arbete och minskar antalet undantag för vår insats. Jag är nämligen helt övertygad om att insatsen gör skillnad på marken i Libyen.

Anf. 21 URBAN AHLIN (S) replik:

Fru talman! Allan Widman kan inte ha lyssnat på sin partiledare Jan Björklund. Här säger Allan Widman att han är glad över överenskommelsen. Hans partiledare sade att den var genant.

Den senaste tidens utspel har knappast stärkt tilltron, sade Allan Widman i sitt förra inlägg. Stärker Jan Björklunds uttalande att överenskom-

Anf. 22 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Fru talman! Jag har inte stått bredvid min partiledare alla de gånger han uttalat sig, men jag har läst på TT och i andra medier vad han sagt. I de sammanhangen har han varit noga med att understryka att vi respekterar överenskommelsen men att Folkpartiet i vissa avseenden skulle vilja gå mycket längre. Det står vi fast vid.

Beträffande vad som skadat Sveriges anseende när det gäller alla de turer som varit kring vår Libyeninsats kan jag säga att jag inte syftar på Jan Björklunds uttalanden utan på de ständigt nya och vitt skilda positioner som socialdemokratin har intagit.

Jag förstår att Urban Ahlin har haft mycket hektiska veckor för att hitta hem igen, för att hitta hem till den retorik som Urban Ahlin själv gav uttryck för i denna kammare den 1 april. Jag är glad över att han har lyckats, men jag är rädd för att Sveriges anseende i vissa stycken tagit allvarlig skada av detta.

Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Denna arabiska vår har väckt drömmar om frihet och demokrati över hela världen. Jag kan inte låta bli att glädjas med de kvinnor i Saudiarabien som genom en aktion kräver att få rätt att köra bil. På så sätt har inspirationen spridit sig från land till land, från människa till människa, och den är inte slut.

Den inspirationen har tyvärr också släckt drömmar, släckt liv. Ändå finns det hopp om att våren verkligen övergår i en demokratisk sommar. Det är ingen enkel övergång. Vi vet av historien att varje generation måste kämpa för att skapa, upprätta och värna frihet och demokrati. Sverige ska delta i arbetet för en fredligare värld. En fredligare värld är en demokratisk värld, en fri värld med respekt, tolerans och ansvarstagande där människors möjligheter att förverkliga drömmar respekteras.

För Centerpartiets del råder inga tvivel. När människor kräver frihet och demokrati har de vårt stöd. Ingen diktator, var denne än finns, ska misstolka att vi faktiskt talar med dem från tid till annan. Diktatorer som hotar sitt folk, som talar om dem som råttor och kackerlackor som ska drivas ut, som bombar fredliga demonstranter förlorar sin legitimitet.

Världssamfundet har ett ansvar att agera. Den 26 februari i år togs det första steget med resolution 1970. Man krävde av Libyens ledning att respektera internationell rätt och humanitärt tillträde och att tillåta fria medier. Man gav ICC ett uppdrag, talade om vapenembargo, reseförbud, frysta tillgångar och nya sanktioner. Lyssnade Libyens ledare? Vi var många som kunde följa hur han i tal efter tal mötte kravet från världssamfundet med nya hot, med nya bomber. Vi var många som i mitten av mars med fasa såg på utvecklingen runt Benghazi, när människorna hotades av blodbad.

För på dagen tre månader sedan, den 17 mars, fattade FN:s säkerhetsråd det historiska beslutet att ge kraft åt responsibility to protect, genom resolution 1973 som talar om skydd av civila, flygförbudszon, vapenembargo, vapenvila, frysta tillgångar. Både 1970 och 1973 är kapitel 7-uppdrag, alltså ”med alla medel”, vilket innebär att man fortlöpande

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella militära
insatsen i Libyen*

prövar om åtgärderna behöver ändras. Det är ett på många sätt unikt beslut. Det är ett beslut som vi har all skyldighet att vårda och värna för kommande generationer, för människor som hotas av andra diktatorer över världen.

Under dessa tre månader har egentligen ingen förändring skett. Vi har ett fortsatt uppdrag från FN att politiskt, humanitärt och tyvärr också militärt fullfölja detta. Jag säger ”tyvärr militärt” eftersom ingen politisk lösning ännu är i sikte, även om vi alla är helt klara över att det krävs en politisk lösning.

Fru talman! Att nu lämna fältet skulle vara att svika Libyens folk, det libyska folkets dröm om frihet och demokrati och deras hopp om att någon där ute hör när bomberna faller och diktatorn hotar. De enda som skulle glädjas åt ett sådant beslut vore Gadaffi och hans vänner. En sak kan vi vara helt säkra på, nämligen att om vi efter dessa tre månader gav upp skulle Gadaffi inte ge upp. Han skulle fortsätta den kampanj som han försöker genomföra trots att vi är där. Och han skulle definitivt inte försöka skydda civila. Det har historien visat alltför tydligt.

Fru talman! I dag ser vi ett positivt slut på en svensk småtrist historia. Jag har tidigare under debatten hört olika historieber beskrivningar. Det såg länge ut som om Sverige skulle hemfalla åt ”nånannanismen”.

Jag tror att det var fler än jag som blev förvånade den 1 maj. Bara elva dagar efter att vår svenska insats nått full effekt skulle den avslutas. Responsibility to protect höll på att förlora en vän i Sverige. Jag vill säga tack till alla som kämpat, vårdat och försökt arbeta för att ro dagens beslut i hamn. I dag hoppas jag, fru talman, att vi sätter punkt för den historien. Slutet gott, allting gott, brukar det ju heta. Jag välkomnar resultatet.

Vi är nu beredda att fullfölja FN:s mandat. Jag är glad att vi kan göra det i sin helhet enligt resolutionerna 1970 och 1973, med ett förbehåll när det gäller markmål. Gripen blir kvar, vilket är bra. Sedan är det en bordsstyrka för att upprätthålla vapenembargot, stärka effektiviteten i spaningen och ge möjlighet att övervaka den vapenvila som måste komma.

Fru talman! Jag hoppas att vi också med detta har tydliga och klara riktlinjer för den militära personal som sänds ut. Vi är från Centerpartiets sida tacksamma mot alla dem som på vårt uppdrag och å våra vägnar säkrar FN:s mandat att skydda civila. Det är ett ansvarsfullt uppdrag att säkra att Libyens folk självt får bestämma om sin framtid.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Staffan Danielsson (C).

Anf. 24 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Denna vår har riksdagen hanterat många svåra frågor. En av de svårare har nog varit det som handlat om hur vi ska agera på bästa sätt när det gäller det folkliga upproret i Nordafrika och om det är rätt eller fel att använda militära medel för att lösa konflikter.

Den arabiska våren tog alla politiker med överraskning. Ingen hade kunnat ana vilka krafter som skulle sättas i gång och vad en mans självbränning i Tunisien skulle bli starten till. Flera samverkande faktorer ledde till denna utveckling, exempelvis en stor andel unga i befolkningen

i de aktuella regionerna, där få jobbtilfällen och höga matpriser hade lett till social oro och missnöje. Men även bristen på demokrati och mänskliga rättigheter ledde till en förändringsprocess som vi inte skådat sedan Berlinmuren föll. Sociala medier har spelat en viktig roll. Den nya möjligheten gör att diktatorer inte längre kan dölja övergrepp. Sociala medier ger information och inspiration till andra att göra uppror mot diktatorer och mot regimer som vill slå ned sitt eget folk. Kan andra, så kan vi, resonerar man. Ser man att andra har frihet kan man inte acceptera att fortsätta förtryckas i all evighet. Fasaden måste förr eller senare rämna.

Jag skulle vilja nämna en grupp som har stärkts i sin kamp i Saudiarabien, Women 2 Drive. Jämställdhet är också en mänsklig rättighet. Det handlar om rätten att köra bil, som män. I dag, den 17 juni, har de här kvinnorna sin demonstration. Jag skulle här i dag vilja uttala ett stöd till deras kamp.

När vi i dag ska tala om militära insatser är det viktigt att slå fast att Sverige också aktivt bidrar med andra insatser i regionen. Vi i Sverige bidrar till demokratiseringen på olika sätt. Det sker nu bland annat genom någonting som vi i utskottet fick höra om häromdagen vid ett besök på Svenska institutet, nämligen att vi ger biståndspengar till ett projekt som heter Young Leaders Visitors Program. Det handlar enligt deras informationsbroschyr om ”utifrånstöd till inifrånkamp”. Institutet stöttar unga opinionsbildare i Mellanöstern och Nordafrika med potential att inifrån sina länder arbeta för förändring och yttrandefrihet. Under 2008 deltog 27 deltagare och 2009 34 personer. I tre intensiva veckor byggdes kreativa nätverk av starka och motiverade journalister, bloggare, frivilligaktivister, projektledare och kulturproducenter som kan fortsätta att stötta varandra i arbetet för samhällsförändring. Det är bra, och vi stöder demokratisträvanden. Kanske har detta bidragit till det som har hänt under den här våren. Men vi måste förstås också våga ge stöd när dessa grupper möter motstånd.

Fru talman! När folk blir engagerade och säger ifrån blir ledare i diktaturer och repressiva regimer inte glada. De vill slå ned alla tecken på uppror. När de första folkliga upproren började i Nordafrika tvekade först många av världens ledare att bejaka och stödja de folkliga upproren. Men så småningom kom stödet från supermakten USA, och då hängde EU på. Tyvärr har EU inte tagit ledningen i den utsträckning som vi kristdemokrater hade önskat.

Att stödja upproren i Tunisien och Egypten var inte så svårt, om man jämför med situationen i Libyen. I Tunisien och Egypten begicks övergrepp, men det blev inte regelrätt krig mot den egna civilbefolkningen. I Libyen däremot började ett krig mot civilbefolkningen, och Gaddafi avsåg att bomba en hel stad, Benghazi. Vad skulle vi göra? Skulle vi se på eller agera? Vi kristdemokrater och majoriteten av Sveriges riksdagspartier ansåg redan i mars april att vi skulle agera och beslöt då att skicka stöd till den militära insatsen i Libyen. Vi skickade JAS Gripen för att upprätthålla flygförbudszonen, en viktig del i FN-resolutionen 1973, en resolution som också ger folkrättsligt stöd för militärt ingripande, något vi anser vara mycket viktigt som en grund.

Det är dock inget beslut man tar utan vånda. Som flera varit inne på här är det en svår fråga. Att använda vapenmakt av något slag är en allvarlig sak. Men när inga ekonomiska sanktioner eller varningar till dikta-

torer hjälper, hur ska vi då skydda civila som riskerar att slaktas av sina egna ledare?

Fru talman! De partier som i dag har invändningar mot det riksdagsbeslut vi snart ska fatta anser att vi med diplomatiska påtryckningar ska förändra situationen i Libyen. Jag håller med om att vi ska göra mer för att trycka på, men är detta det alternativ som är lösningen? Vem lyssnar Gaddafi på?

Man säger också att vi i stället ska satsa på humanitära insatser. Det är bra, och det gör vi redan. Men ska vi inte också förebygga att människor skadas, dödas eller tvingas fly? Är det inte bättre att försöka skadskjuta Gaddafis styrkor, så att de inte kan begå övergrepp mot civilbefolkningen?

Visst är det ett svårt politiskt ställningstagande med militära insatser, men ibland är det av nöden tvunget. Så har också FN:s säkerhetsråd reviderat efter folkmordet i Rwanda, där FN såg på men inte ingrep, och efter Srebrenica och hela Balkankriget där de holländska FN-trupperna inte kunde skydda civilbefolkningen. Ska vi låta ledare slakta sin egen befolkning till förmån för talet om att inte använda vapen eller inte ingripa i ett lands interna angelägenheter? Nej, enligt FN har vi en skyldighet att ingripa. FN:s säkerhetsråd har fått möjligheten att stödja sig på rätten att skydda civilbefolkningen mot dess egna ledare i situationer som i Libyen.

Fru talman! Jag och mitt parti har kommit fram till att militära insatser i dagsläget är nödvändiga i Libyen. Vi vill att FN ska ingripa till skydd för civilbefolkningen, och vi vill att Sverige är med och bidrar. Därför vill vi vara med och förlänga insatsen med dagens beslut.

Vi inser nog alla att långvariga krig skapar många problem, och det är inte eftersträvarsvårt. Men vi har i alla fall kommit fram till att vi i det läge som nu råder i Libyen inte kan lämna folket ensamt med Gaddafi. Han behöver övervakas och i förlängningen gripas och ställas till svars för de övergrepp som han begått mot civilbefolkningen och sina brott mot mänskligheten.

Den senaste tiden har rapporter om systematiska våldtäkter framkommit. Utländska journalister har sett filmer på övergrepp. Bara för någon dag sedan kom rapporter om att Gaddafi via helikoptrar beskjutit Misrata. Målet med FN-resolutionen var inte att avsätta Gaddafi. Men jag tror inte att någon i dag kan se honom som ledare för Libyen i framtiden.

Fru talman! Nu är det viktigt att hålla uppe trycket på Libyen med alla de möjligheter som resolution 1973 medger. Det beslut vi i dag ska fatta innebär att vi ska delta med flygspaning för att skydda civila, marina bordsinsatser för att skydda vapenembargot mot Gaddafi men också för att sprida information till befolkningen. Detta är viktiga uppdrag som ska utföras av 180 personer, som vid förstärkning kan bli högst 250 personer. Vi ska också vara stolta över dem som är med och bidrar i denna insats.

Fru talman! I väntan på att vi får en lösning i Libyen är det viktigt att vi redan nu planerar för vad som kommer sedan, efter konflikten. Det arbetet har vi fått information om att FN redan har påbörjat. FN:s utvecklingsorganisation UNDP har fått ett särskilt uppdrag i det syftet. Det är bra, och Sverige bidrar med stora resurser till UNDP som kan använ-

das konstruktivt. FN:s organisationer förbereder för val och olika reformer och för att få i gång rättsvårdande instanser, offentlig administration, infrastruktursatsningar med mera.

Sverige har redan bidragit med stora summor i det humanitära arbetet och ska så fortsätta. Medel finns till hands för att öka insatserna där, vilket är bra.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Robert Halef (KD).

Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Fru talman! Det har varit en bra debatt. Det finns inte anledning för mig att göra så värst många tillägg till det som har sagts. Karin Enström har väl förklarat nödvändigheten i att vi även fortsatt är med i en militär operation för att stödja genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1973. Det är förknippat med svårigheter och utmaningar – vore det inte det skulle frågan redan vara löst.

Låt mig bara göra några påpekanden, kanske mest om historieskrivningen och om vad den kvarvarande oppositionen möjligtvis har att säga under dagens debatt.

Att Urban Ahlin har ett visst behov av att klä på sig igen efter den sällsamma politiska striptease som vi har sett från socialdemokratins sida den senaste månaden må vara förståeligt. Men jag vill i dagens debatt gärna säga att med mitt utpräglade humanitära sinnelag ska jag avstå från att kommentera vad som har förevarit från socialdemokratisk sida de senaste veckorna. Det har många andra gjort.

Hans Linde har hamnat i lite konstigt sällskap. Det är väl i och för sig inte första gången detta inträffar i Vänsterpartiets historia, men nu sitter han där i samma båt som Sverigedemokraterna och talar illa om den här operationen och tror att det hela löser sig om man litar på Gaddafi. Han lindar in sig i olika folkrättsliga resonemang som han har lånat av Ryssland och Kina, som ifrågasätter detta på grunder som vi inte anser acceptabla. Det är lite sällsynt sällskap.

Så talar han om vapenvila. Det är vi alla för. Men låt oss vara klara med att en vapenvila kan genomföras bara när vi har uppnått en vapenvila som skyddar de civila.

Vi har ställt upp tre mycket tydliga krav gemensamt i det internationella samfundet. För det första ska alla attacker och hot om attacker mot civila och civilbefolkningens områden upphöra. Är Hans Linde beredd att ge upp det? För det andra ska det säkerställas att regimen har dragit tillbaka alla militära styrkor, krypskyttar, legosoldater och paramilitära styrkor till sina förläggningar och slutat med förtrycket. Är Hans Linde beredd att ge upp det? För det tredje ska regimen omedelbart, fullt säkert och obehindrat säkerställa humanitärt tillträde för den hjälp som bland andra Bodil Ceballos på goda grunder talar om vikten av. Är Hans Linde beredd att ge upp det?

Låt mig göra fyra enkla påpekanden i sakdebatten. För det första är det en självklarhet att Sverige fullt ut stöder resolution 1973 av Förenta nationernas säkerhetsråd. Jag tror och hoppas att jag kan säga att åtminstone på den punkten är enigheten i Sveriges riksdag total.

För det andra: När vi har sagt att vi stöder denna resolution är det väl inte alldeles orimligt att också vi efter bästa förmåga ska bidra till att genomföra resolutionen och ge ett bidrag till de samlade internationella insatserna i detta syfte. Också på den punkten kunde man hoppas att vi har möjlighet att uppnå en bred enighet i kammaren.

För det tredje gäller detta också de militära insatserna. Ensamma är de med all säkerhet inte avgörande, men – och det har sagts av åtskilliga i denna talarstol – det är alldeles entydigt att de hittills har bidragit till att skydda och rädda enskilda civila människor som i dag annars inte hade varit vid liv. Jag tror att vi alla också inser att ett fortsatt militärt tryck är en nödvändighet för att bereda vägen för det eldupphör som jag skisserade och för den politiska process som kan ge en bättre framtid för Libyen. Jag tror inte att det är klok politik att lita på att Gaddafi är snäll om vi upphör med de militära insatserna.

För det fjärde är det rätt naturligt att vi ska bidra med det som vi är bäst på och som faktiskt behövs. Vi har tillfrågats av Nato, som har svaret för detta, specifikt om fortsatta insatser med den synnerligen goda spaningskapacitet som Gripen-systemet av mest historiska skäl är utrustat med. Vi vet dessutom att det finns behov också av ytterligare bordningsstyrkor, och vi vet att det finns behov av personal för informationsoperationer. Detta är saker som vi kan, som behövs och som efterfrågas.

Mot bakgrund av de punkter jag tidigare refererade vore det konstigt av Sverige att säga nej. Så värst mycket mer behöver inte denna debatt och detta beslut handla om.

Man kan ta avstånd från resolution 1973, men det vore ett mycket tydligt brott mot en djupt förankrad och långvarig svensk tradition.

Man kan tycka att andra ska bidra men kanske inte just vi. Det vore ett brott mot den internationella solidaritet som vi annars talar med mycket stora bokstäver om.

Man kan tro att om vi upphör med de militära insatserna kommer Gaddafi omedelbart att upphöra med sitt förtryck, sitt våld mot civila och sina försök – låt oss vara tydliga på den punkten – att återerövra makten över Libyen i dess helhet. Det vore självfallet naivt, till och med, vågar jag säga, extremt naivt.

Man kan vilja att vi inte gör det som vi är bra på och det som behövs. Det vore självfallet slöseri med skattebetalarnas pengar.

Det har mot denna bakgrund inte varit så svårt egentligen, trots vad vi upplevt i den offentliga debatten under de senaste veckorna, att nå fram till den breda överenskommelse som nu ligger på riksdagens bord.

Låt mig till slut också säga att jag tror att den inriktning som vi nu ger stödet och medverkan i de militära insatserna för att förverkliga den bredare ansatsen i säkerhetsrådets resolution är skarpare, bättre och mer meningsfull än det vi gjorde tidigare. För det vill jag avslutningsvis i ekumenisk anda tacka de partier som nu står på den internationella solidaritetens ståndpunkt. Sedan överlåter jag åt Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna i mer eller mindre skön förening att försöka baktala det vi och det internationella samfundet gemensamt försöker göra.

(Applåder)

Anf. 26 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Utrikesminister Carl Bildt försöker vinna billiga poäng i talarstolen genom det klassiska knepet *guilt by association*. Om vi ska spela det spelet, Carl Bildt, kan vi ju påminna om den tid när Carl Bildt stod här i Sverige och sade: Det handlar inte om att stödja den ene eller andre. Det var uttalanden som var i det närmaste identiska med de uttalanden som kom från Havana, Managua och Caracas. Där kan vi tala om ett sällskap i den här frågan som kanske inte var så smickrande för utrikesministern.

Vi i Vänsterpartiet har gjort vårt eget ställningstagande utifrån vår ideologi och vår solidaritet med det libyska folket. Vår utgångspunkt har hela tiden varit att vi har stött FN-resolutionerna 1970 och 1973.

Det är just därför vi ser med sådan oro på utvecklingen när det gäller insatsen i Libyen. Det krav på eldupphör som är centralt i FN-resolutionen kommer allt längre ned på dagordningen i den internationella insatsen.

Jag har tidigare i dag citerat den välrenommerade tankesmedjan International Crisis Group som menar att den strategi som man i dag använder från Natos sida försvårar möjligheterna att få till ett eldupphör och riskerar att leda till att man förlänger stridigheterna med civilt lidande som konsekvens.

Vi ser också det centrala i FN-resolutionen 1973 om att skydda civilbefolkningen. Även denna centrala del i FN-resolutionen ser vi nu hur man backar ur. Vi ser att insatsen går alltmer från att vara att skydda civila till att bedriva ett öppet krig mot regimen i Tripoli med syfte att få till ett regimskifte. Vi har i dag hört talare efter talare prata om att vi ska ha militärt tryck på regimen i Tripoli. Det var inte det FN gav mandat för.

En sak som just nu oroar mig, och jag tror många med mig, handlar om de tydliga signaler vi får från flera av de länder som deltar i den internationella insatsen tillsammans med Sverige. Där säger man nu öppet att Muammar Gaddafi som person är ett legitimt mål. Det är helt legitimt att nu bedriva ett krig med syfte avsätta honom eller till och med skada honom. Är det ett syfte som den svenska regeringen ställer sig bakom?

Anf. 27 Utrikesminister CARL BILDT (M) replik:

Fru talman! Den svenska regeringen ställer sig entydigt bakom att det är angeläget att Muammar Gaddafi och hans närmaste försvinner från Libyen. De har förgiftat den politiska atmosfären i detta land. Jag gör ingen hemlighet av att det är vår politiska strävan. Jag är förvånad över att Hans Linde tar sig före att kritisera den politiska ambitionen.

Däremot är det inte någonting som vi ska uppnå med militära medel. Det är den politiska processen som ska leda till detta. Den militära operationen handlar först och främst om att säkra de civila målen.

Jag refererade de tre krav som vi ställer upp för en vapenvila, och jag frågade om Hans Linde ställer upp på dessa tre krav på vapenvila. Det är för det första att alla attacker på civila ska upphöra. Det är för det andra att Gaddafi drar tillbaka sina militära styrkor till förläggningarna. Det är för det tredje att han går med på att de humanitära hjälpsändningarna ska ske obehindrat.

När han går med på det blir det vapenvila och politisk process. Om vi ska göra vapenvila innan han går med på det skulle man objektivt sett, som en gammal marxist skulle säga, spela på Gaddafis planhalva. Det är där, objektivt sett, som Hans Linde nu befinner sig.
(Applåder)

Anf. 28 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Jag vill igen påminna om, för det kanske Carl Bildt har glömt bort, att det var mitt parti, Vänsterpartiet, som såg till att Libyenfrågan först kom upp till debatt i Sveriges riksdag genom att vi begärde en aktuell debatt.

I de tre debatter som vi nu har haft har vi i Vänsterpartiet varit oerhört tydliga i vårt stöd till det libyska folket och dess legitima krav på att Muammar Gaddafi måste avgå och att vi måste få till ett demokratiskt styre i Libyen.

Vi har också varit glasklara i samtliga dessa tre debatter med – jag vet inte om Carl Bildt har sovit under mina anföranden här – att vi vill se ett eldupphör i Libyen.

Vad innebär ett eldupphör i Libyen? Det innebär självklart att attacker mot civila måste upphöra, att styrkorna måste dra sig tillbaka och att man låter humanitära insatser komma fram.

Det vi debatterar i dag och om en stund ska fatta beslut om är i grunden en ny insats. När vi fattade beslut den 1 april gav vi ett mandat från riksdagen att Sverige skulle delta i en internationell insats för att skydda civilbefolkningen genom att upprätthålla en flygförbudszon.

Den proposition som Carl Bildt nu har presenterat är i grunden någonting helt annat. Vi ska inte längre delta i flygförbudszonen. Vi ska i stället delta med spaningsinsatser i en insats som alltmör har fått karaktären av att avsätta Muammar Gaddafi och få till ett regimskifte i landet.

Det kan inte bara svepas i väg. De argument som nu hörs från allt fler av de länder som nu deltar i insatsen är att man ser Muammar Gaddafi som ett legitimt militärt mål. Man tycker att det är helt legitimt att man bedriver bombanfall mot Tripoli och civila mål där som tillhör Muammar Gaddafi. Det är problematiskt, Carl Bildt.

Vår uppgift nu är att vi ska åka till Libyen för att spana. Men vem kommer att använda uppgifterna och på vilket sätt? Där har vi i dag inga garantier. Vi åker ned och ger övriga Nato ett frikort att kunna använda den information som vi samlar ihop för att eventuellt bryta mot FN-resolutionen 1973. Det kan jag som vänsterpartist inte ställa mig bakom.

Anf. 29 Utrikesminister CARL BILDT (M) replik:

Fru talman! Hans Linde hävdar att han tidigare har varit oerhört tydlig. Det är möjligt. I dag är han oerhört otydlig om vad han faktiskt vill. Han säger: Vi är nog emot Gaddafi, men absolut inte för att vara för aktivistiska för att avsätta Gaddafi.

Jag tar gärna anklagelser från Vänsterpartiet om att jag är för aktivistisk när det gäller att avsätta Muammar Gaddafi. Jag tackar för den anklagelsen. Det är en politisk målsättning. Den skäms vi inte för. Vi ska vara mycket tydliga med att detta strävar vi efter, annars kommer vi inte upp med någonting annat.

Hans Linde, Vänsterpartiet och också Sverigedemokraterna antar jag vill ha en omedelbar vapenvila utan villkoren. Sedan ställde jag frågan om villkoren. Hans Linde säger att han instämmer i dem. Då är det samma politik. Vi måste fortsätta intill dess att vi uppnår dessa villkor, annars har vi inte skyddat de civila.

Ta Misrata som ett exempel. Kan han tro att någon hjälp hade nått fram till dem någonsin om vi inte hade gjort de militära insatserna för att ta bort krypskyttarna, artilleriet och stridsvagnarna som dödade vanliga människor?

Nu har vi fått bort dem från stora områden. Nu kommer Röda Korset, Röda Halvmånen och Médecins Sans Frontières in och hjälper människorna. Hade Hans Linde, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna fått råda hade de fortfarande bombats i Misrata och inte fått någon hjälp. Den politiken ställer vi inte upp på.

(Applåder)

Anf. 30 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! I den föreliggande propositionen föreslår regeringen att den svenska insatsen i Libyen förlängs med ytterligare 90 dagar. I debatten i mars handlade insatsen om högst tre månader, och nu vill man alltså förlänga den med ytterligare tre månader och förnyat uppdrag.

Man kan redan nu ställa sig frågan om denna insats är början till något som kommer att dra ut på tiden genom ytterligare förlängningar framgent. Med tanke på Natos tidigare och nuvarande insatser kan man tänka sig att även denna kommer att pågå under en mycket lång tid framöver. Medan man i Norge, som till och med är medlem i Nato, sätter punkt för insatsen den 1 augusti väljer alltså Sverige, som inte är medlem, att förlänga sin insats.

Sverigedemokraternas ursprungliga ställningstagande har inte förändrats. Vi är fortfarande kritiska till det svenska deltagandet i insatsen av flera skäl. Vi är visserligen inte principiellt avvisande till att delta i militära operationer utomlands, men detta betyder inte att det är självklart att Sverige måste delta i alla typer av internationella krigsoperationer. Vår inställning bygger på att ett svenskt deltagande förutsätter ett tydligt uttalande om syftet med operationen, hur lång tid den kan förväntas pågå och hur omfattande den ska vara. Så är inte fallet med denna operation, vilket vi i dag kan konstatera.

Inte heller är det, av regeringens proposition att döma, klart att Sveriges insatser om en bordningsstyrka eller informationsoperationer efterfrågas. Trots detta vill man nu besluta om att bidra med en insats till en kostnad på ytterligare 115 miljoner kronor. Det är pengar som tas från andra delar av försvaret, vilket redan nu går på knä och knappast kan uppfylla kravet om att försvara vårt eget territorium.

Fru talman! Inför propositionen i mars varnade Sverigedemokraterna för att det fanns risk för att flera av de andra länder som deltar i operationen successivt skulle vidta alltmer långtgående åtgärder i kriget, så kallad mission creep.

Vi menar att just detta nu har visat sig stämma. Nato har tagit klar ställning för ett avsättande av Gadaffi, och för Sveriges del föreslås alltså nu ett utökande av spaningsuppdraget och marktrupp. Vad blir nästa steg?

Prot. 2010/11:118
17 juni

Vi kan se hur FN-resolutionen tolkas väldigt olika. Medan några tolkar den som att Gaddafi är legitim att döda tolkar andra det inte så. Några Natokällor hävdar att man har Gaddafi själv på kornet och andra förnekar det.

Fru talman! Nu hör vi hur övriga partier, med Moderaterna i spetsen, sjunger i kör för Sveriges deltagande i insatsen i Libyen. Desto tystare var det tidigare från moderat håll. Utrikesminister Bildt har själv tillhört ett bolag som samarbetat med Gaddafiregimens blodiga diktatur och tjänat pengar på den libyska oljan.

I februari var han inte beredd att stödja vare sig den ena eller andra sidan. Nu helt plötsligt förespråkar han både insatser och förlängningar av desamma mot diktatorn. Det är klart. Det är aldrig bra att satsa på en förlorande häst. Då är det bättre att byta häst, vilket uppenbarligen är utrikesministerns nya strategi.

Man kan ställa sig frågan: Vems intressen stöder vi med vår insats? Vi hörde tidigare Karin Enström från Moderaterna säga att om vi drog tillbaka vår insats skulle vi svika de krafter vi stöder. Vilka är dessa krafter?

Det finns fortfarande tecken på att rebellsidan inte nödvändigtvis utgör ett bättre alternativ för Libyens utveckling än vad Gaddafi gör. Det är oklart om det så kallade nationella övergångsrådet har kontroll över alla rebellstyrkor. Rapporter från rebellzonen om repressalier mot verkliga eller inbillade Gaddafianhängare samt om hur regelrätta lynchningar har ägt rum har fortsatt. Dessutom har befälhavare på rebellsidan medgivit hur de och deras mannar tidigare har slagits mot amerikanerna i Afghanistan och Irak. De är med andra ord representanter för samma grupper som våra soldater i Afghanistan bekämpar varje dag. Ska vi nu skydda samma personer i Libyen?

Herr talman! Vi betvivlar inte att det finns ett rättmätigt missnöje med Muammar Gaddafis diktatur. Vi betvivlar inte heller att det finns goda intentioner hos en del av dem som deltar i upproret. Men olyckligtvis finns det inte särskilt mycket som talar för att rebellsidan kan komma att bli basen för en friare och mer demokratisk utveckling i Libyen. Libyen är ett klansamhälle, och vad rebellerna verkligen vill se för utveckling, annat än att få bort Gaddafi, är det ingen som vet.

Vår inställning är att Sverige under rådande omständigheter inte bör delta i militära operationer i Libyen och att resurser i stället bör läggas på humanitära insatser på plats för att hjälpa dem som har flytt Libyen sedan oroligheterna inleddes. Det som är positivt i den föreliggande propositionen är att de humanitära insatserna betonas mer än i den förra propositionen, då de knappt omnämndes. Men vi anser det trots allt inte vara tillräckligt.

Därför yrkar jag, herr talman, bifall till Sverigedemokraternas reservation och avslag på utskottets förslag i betänkandet.

I detta anförande instämde Josef Fransson, Mikael Jansson och Julia Kronlid (alla SD).

Anf. 31 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Att sända militär personal och militära vapensystem för att bidra till att lösa internationella konflikter och bevara fred är stora och grannliga beslut. Det handlar om ställningstaganden där vi som folkvalda beslutsfattare har att ta ansvar för internationella operationer där svensk militär personal kan riskera livet. Motiven för sådana beslut måste vara mycket starka. Det måste också finnas en helhetssyn bakom sådana

beslut där man ser hela samhällsperspektivet. Perspektivet får inte enbart vara militärt.

Svensk utrikes- och säkerhetspolitik måste alltid böttna i folkrätten och dess principer. Det är ett fundament för att värna de små nationernas rätt men också respekten för människors liv och rätt till integritet. Om andra principer får råda är risken uppenbar att ändamålet blir att helga medlen. Maktpolitiska motiv riskerar då att gå före det som är internationell rätt och lag.

När vi nu står i begrepp att besluta om ett nytt mandat för svenska insatser i Libyen handlar det om att verka inom de tre FN-uppdragen, det vill säga att skydda civila och att upprätthålla vapenembargot och flygförbudszonen. Uppdraget är nu breddat och innehåller en helhetssyn på utvecklingen i Libyen. Det kommer att krävas ett långsiktigt stöd för att skydda civila, hjälpa flyktingar, bygga det civila samhället och stödja skapandet av demokratiska institutioner. Sverige ska vara en del av detta långsiktiga åtagande. Vi ska bejaka stöd till internationella organisationer som verkar i detta syfte.

Att långsiktigt skapa fred, stabilitet och frihet handlar om samhällsbyggande. Därför är en beredskap för och åtgärder på den civila och humanitära sidan mycket viktiga. Tyvärr har de behoven och de perspektiven i alltför liten utsträckning belysts i såväl den allmänna som den politiska debatten. Att nu detta har fått sin plats i propositionen ser jag dels som en nödvändighet, dels som en politisk framgång.

Det är naturligt att den svenska militära insatsen nu ändrar karaktär. Den svenska insatsen på enbart flygförbudszonen avslutas. När nu en marin bordningsstyrka tillförs och ett så kallat psyops-team ska etableras är det av Nato efterfrågade kompetenser. Jag har läst de dokument och den lista som finns som detta grundar sig på. Alla andra spekulationer är felaktiga uppgifter. Sak samma gäller för den flygspaning omfattande två rotar per dag som nu kommer att utföras inom alla de tre FN-uppdragen. Sammanlagt handlar det svenska bidraget om 180 personer.

Inte minst mot bakgrund av att det libyska flygvapnet i allt väsentligt är utslaget finns motiv för en förändrad svensk insats. Flygförbudszonen är effektiv och har gett resultat. Noterbart är dock att Gaddafiregimen fortfarande förfogar över ansenliga mängder av helikoptrar, artilleri, stridsvagnar och taktiskt luftvärn. Syftet är nu att det förlängda FN-uppdraget ska utgöra ett sådant militärt tryck att förutsättningar för en politisk lösning uppstår.

Det uppdrag som vi nu ska besluta om sträcker sig över 90 dagar. Redan nu måste vi ställa oss frågorna om vad som händer efter dessa 90 dagar. Kommer Gaddafiregimen att falla? Hur ser civilbefolkningens situation ut? Hur blir utvecklingen i omvärlden med Jemen, södra Sudan och Syrien? Kommer andra krav som vi i dag inte känner till att ställas?

Jag tror att det är viktigt både för regeringen och för oss andra att börja fundera i dessa långsiktiga perspektiv och i alla fall försöka förnimma vad som händer i ett senare skede för att på något sätt försöka förbereda oss efter bästa förmåga på de olika kravbilder som kan uppstå.

Utvecklingen går snabbt just nu. Därför kan värdet och vikten av just begreppet helhetssyn inte betonas nog hårt. I slutändan är det bara en politisk lösning på situationen i Libyen som gäller. Den kan hänga ihop med utvecklingen i regionen som helhet. Därför är det svenska militära

bidraget att betrakta som en del i en process som ska övergå i fredligt samhällsbyggande.

Det är bra att det nu finns en bred uppgörelse i den svenska riksdagen. Internationella uppdrag av detta slag ska vila på en bred parlamentarisk grund. Visst bär propositionen i vissa drag kompromissens prägel, men från socialdemokratiskt håll står vi helt och fullt bakom den. Vi anser oss rejält ha bidragit till och påverkat propositionens innehåll med såväl humanitära insatser, marin bordningsstyrka och psyops-team som avslutat uppdrag i flygförbudszonen. Svensk politik i förhållande till Libyen har breddats och getts ett bättre djup. Det är vi positiva till.

Jag vill också passa på att här i riksdagen markera de positiva intryck som försvarsutskottet fick i samband med sitt besök på flygbasen Sigonella på Sicilien. Uppskattningen för den svenska insatsen är stor, kvaliteten i de uppdrag som utförs är hög, och det materiel som levereras anses vara mycket viktigt och användbart. Andra nationer vittnar om den svenska personalens kompetens och goda insatser. Det sätt på vilket man utför sitt arbete ger anledning till stolthet.

Av totalt 268 uppdrag har 232 fullföljts. Den 5 juni hade man levererat 82 500 spaningsbilder. Kopplingen mellan avancerad teknik och djup analysförmåga gör det svenska bidraget mycket värdefullt.

Jag vill också notera att jag i samband med ett besök på F 21 i Luleå i förra veckan samma dag som man fick det operativa ansvaret för den fortsatta operationen kunde notera det starka engagemanget för att göra en bra insats inom det nya uppdrag som vi nu i dag står i begrepp att besluta om. F 21 får huvudansvaret för den fortsatta operationen, och jag är fullt förvissad om att man kommer att ta sig an uppgiften på bästa sätt och fullfölja den.

Med detta yrkar jag bifall till föreliggande förslag och propositionen.

Anf. 32 ISMAIL KAMIL (FP):

Herr talman! Situationen i Libyen utgör fortfarande ett hot mot civila och ett brott mot mänskligheten.

Syftet med resolutionerna 1970 och 1973 är just att vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda civila.

För att genomföra dessa åtgärder behövs ett aktivt deltagande från medlemsstaterna. Sveriges deltagande i den militära insatsen i Libyen har sedan tidigare varit föremål för riksdagens ställningstagande, och en svensk väpnad styrka finns i dag på plats. Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen är därför nödvändigt.

Herr talman! Situationen i Libyen är mycket oroande. Med tanke på den libyska regimens våldshandlingar och angrepp mot de civila i landet måste regimen stoppas och hindras från att begå ett fortsatt övergrepp på de civila. Livsmedelssäkerheten uppges vara hotad, och det har även rapporterats brist bland annat på medicin, sjukvårdspersonal och bränsle.

I syfte att stärka krafter som verkar för demokrati och en ny framtid för folket i Libyen behövs ett fortsatt svenskt bidrag. Förutom flygstridskrafter och stödresurser föreslås även bidrag med resurser för marina bordningsinsatser, informationsoperationer och så vidare.

Prot. 2010/11:118
17 juni

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella militära
insatsen i Libyen*

Sverige måste vara den tydliga rösten och ha den starka positionen i världen när det gäller att försvara de mänskliga rättigheterna och vara på folkets sida. Sverige måste stå i främsta ledet i fördömandet av de diktatorer och regimer som kränker mänskliga rättigheter och begår brott mot mänskligheten.

Herr talman! Man kan fråga sig: Kan en varaktig och långsiktig lösning i Libyen åstadkommas med Gaddafi kvar vid makten? Kan en diktator som Gaddafi och hans regim, som attackerar folket med flyg, stridsvagnar och pansarfordon, vara trovärdig eller att lita på i förhandlingarna? Nej. Gaddafi är inte längre en legitim ledare för det libyska folket. De civila måste skyddas till varje pris mot regimens hänsynslösa våld och angrepp.

Utöver de militära insatserna kommer det att krävas ett brett engagemang från det internationella samfundet samt humanitära insatser. Det gäller det libyska folkets legitima krav på politiska reformer, en fungerande rättsstat och en ekonomisk och social utveckling.

Sveriges bistånd till internationella organ som arbetar med humanitärt bistånd och stöd till flyktingar måste förstärkas.

Herr talman! Valet för oss liberaler är klart: Vi väljer folket framför diktatorerna. Vi stöder folkens uppror för att bli av med sina diktaturregimer även militärt. Det sägs att diktatorn Saddam Hussein hade sagt: Tala inte om lagar för mig. Jag är lagen. Diktaturregimerna i Jemen, i Libyen och i Syrien anser sig också vara själva lagen, och därför ska de bort.

I detta anförande instämde Anna SteeleKarlström och Allan Widman (båda FP).

Anf. 33 CARINA HÄGG (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater ser värdet av militär insats, men vi ser samtidigt vikten av politiska och humanitära insatser. Det har tydligt framkommit i mina socialdemokratiska kamraters föredragningar här. Jag välkomnar betänkandet och att utskottet understryker att Sverige i den internationella militära insatsen i Libyen aktivt ska verka för genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1325, 1612, 1820 och 1888. De är fortfarande okända och relativt lite implementerade i insatser världen kring, så också i denna.

Samarbetet inom FN på detta område har förbättrats, och vi ser samtidigt början till en mer enhetlig respons mot användandet av sexuellt våld. Utrikesminister Carl Bildt har också att driva på för dess genomförande i alla relevanta situationer och organ. Sverige har som kandidat till FN:s råd för mänskliga rättigheter mångas förväntningar att leva upp till.

Det krävs politiska lösningar, herr talman, och i en förändring mot ett demokratiskt styre i Libyen ska kvinnorna ta del. Det är inte om, det är inte bör, utan det handlar om *ska*. För att det ska vara möjligt krävs att kvinnorna kan och tillåts fritt organisera sig och ställa upp i framtida val, att kvinnors organisering ges stöd, att ett civilt samhälle kan växa fram. Vikten av att kvinnor deltar i konfliktlösning och arbete för långsiktig fred är belagd i forskning. Kvinnor ska varhelst de lever ha politiskt inflytande och tillgång till skydd.

ICC har påbörjat undersökningar men efterlyser en starkare politisk vilja härifrån för att motverka sexuellt våld i samband med väpnade konflikter. När jag har talat med förövare i fängelser som i Liberia, besökt domstolen i Arusha, talat med kvinnor i Rwanda och besökt sjukhus med drabbade kvinnor och flickaebarn i Demokratiska republiken Kongo efterfrågas alltid enhetliga och samordnade insatser på fältet, alltså konkreta åtgärder och tidigt politiskt stöd.

Genom historien har kvinnor utsatts för sexuella trakasserier, hot om och våldtäkter vid väpnade konflikter. Civila har utsatts. Våldtäkt är ett billigt vapen. Men hittills har systematiska våldtäkter och sexuellt våld inte förknippats med Mellanöstern eller Nordafrika. Libyen riskerar att förändra den bilden. Först kom information om att regeringstrognare hotade kvinnor i syfte att hindra männen från att lämna hemmet för att demonstrera mot Gaddafi. Kvinnorna vågade inte heller gå ut. Genom ryktesspridning skapades rädsla hos såväl kvinnor som män. Nu kommer de rapporter vi har fruktat och befarat om våldtäkter av kvinnor på flykt.

Vi kan inte avstå från att reagera i brist på alla fakta. Även om jag är medveten om att varsamhet med uppgifter ska vara påkallad i en konfliktsituation reagerade vi tidigt. Vi satt inte och väntade. Vi talade inte om stabilitet. Vi har inte sagt att vi inte tar ställning. Vi tar ställning för kvinnorna.

Även om vi i dag inte vet tillräckligt om de mekanismer som gör att sexuellt våld används systematiskt vet vi att de används i vissa konflikter men inte i andra. Förskräckande exempel finns, men det är dags för alla män som befinner sig i en position som ger dem möjlighet att värna kvinnors rättigheter som människor i krig och konflikter att träda fram. Enskildas agerande och politikernas agerande spelar roll.

Vi vet att disciplinen inom poliskårer och i militära förband kan vara stark. Befäl kan använda sin auktoritet för att stoppa oacceptabelt beteende. Vi vet också att de goda exemplens makt kan få spridning. Vi har talat med svenska militärer i konfliktområden som har visat på de goda exemplen. Vi ser också motsatsen, som egyptisk militärs oskuldstester. Vi är nu oroliga för vad som händer i Syrien.

Europadomstolen i Strasbourg slog 1997 fast att begreppet tortyr även omfattar våldtäkt. Rwandatribunalen slog fast att våldtäkt kan ingå som en strategi i folk mord. Sexuellt våld har inkluderats i åtal i mål som tagits upp av Internationella domstolen i Haag. På samma sätt utgår jag från att domstolen behandlar brott i den nu pågående konflikten i Libyen.

Redan det nationella övergångsrådet kan kriminalisera våld mot kvinnor, stödja kvinnor, vara en del i processen och rensa ut artikel 375 i strafflagen. Men det finns mer gods som behöver rensas ut. I Libyen bör alla reservationer till Cedaw tas bort och åtgärder vidtas för att genomföra den lokalt genom att nationella lagar överensstämmer med Cedaw. Sade EU:s Ashton det när EU-kontoret öppnades i Benghazi i Libyen? Vad säger hon med stöd av utrikesminister Carl Bildt och övriga regeringsföreträdare?

Kvinnor kan kvoterats till konfliktförebyggande arbete och fredsförhandlingar. Kvinnor som utsätts för sexuellt våld och våldtäkt i samband med väpnade konflikter ska få sin sak prövad i allmänna domstolar och inte i militärdomstolar eller genom sedvanerätt. Det är mycket viktigt.

Här känner jag en oro. Kvinnor som utsatts för sexuellt våld och våldtäkt ska ges rätt till hälso- och sjukvård, professionell sådan.

Vi tar ansvar här i dag, och vi ser en bredd av insatser. Det pekar vi också på här i dag.

Situationen för kvinnor i Saudiarabien har nämnts i två inlägg. Jag har gjort en besiktning av UD:s instruktioner – det är ytterst utrikesminister Carl Bildt som sänder de instruktionerna – och sett att det inte finns något om stöd för att kvinnor i Saudiarabien som protesterar i dag ska ha och ska få svenskt stöd för att köra bil, som borde vara så självklart. Jag hoppas få ett klarläggande. Är det så att Sveriges regering i dag inte, när kvinnor i Saudiarabien protesterar, ger dem sitt stöd för att köra bil?

Anf. 34 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Låt mig först yrka bifall till utskottets förslag, som innebär bifall till propositionen.

Som vi har hört under de senaste timmarnas debatt är insatsen i Libyen både mångfasetterad, besvärlig och långsiktig – men samtidigt moraliskt helt försvarbar. Detta är första gången världssamfundet har förenats bakom FN om att sätta kraft bakom orden ”responsibility to protect” eller på svenska ”skyldigheten att skydda”. Vi sitter inte längre stilla och tittar på när oskyldiga blir dödade, torterade eller på annat sätt förtryckta i Libyen. Vi agerar.

Det är rätt att agera. Det vore fel att inte göra det. Hur vi gör det är en grannliga uppgift. Om vi gör det som vi nu gör får det humanitära konsekvenser. När vi konfronterar diktatorn Gaddafi leder det på kort sikt till ökade flyktingströmmar, humanitär nöd och samhällen i kaos. Den ytterst ansvariga för detta är Gaddafi och hans regim.

Att inte göra det och se på hur en diktator med våld slår ned ett folks strävan efter frihet och demokrati är inte på något sätt försvarbart.

Vi har varit där förut. Vi har följt vad som har hänt i olika delar av världen, då vi inte har funnit vägar att agera tillsammans, detta medan förtryck har fortgått eller folkmord har begåtts i exempelvis Europa och Afrika. Nu agerar vi. Det är välkommet och på alla sätt försvarbart.

I situationer som dessa är det dock alltid personerna i civilbefolkningen som får betala det högsta priset. De är inte tränade, skyddade eller beväpnade, som många av de militära aktörerna är. Därför är det alltid de som dödas och skadas i de stora flertalen. Den tysta misären och lidandet breder ut sig, medan världens medier fokuserar på stridsflygplan och gatustrider mellan regimen och rebellerna. Det är alltid de stridande som först får mat, mediciner och förnödenheter. Sist kommer kvinnor, barn och funktionshindrade.

Jag hade själv tillfälle att vara i Irak under slutskedet av kriget. Jag besökte barnsjukhus och barnfängelser, som faktiskt fanns i Irak vid den tiden. Det var hjärtskärande att se den nöd som fanns på marken. Ingenting av detta förekom i de medier som vi har, utan allt var fokuserat på det republikanska gardet och insatserna mot Irak.

Vi får aldrig glömma det folk som finns på marken och döljer sig bakom siffrorna och hur medierna följer den militära konflikten.

Jag kommer aldrig att glömma en kvinna på ett av barnsjukhusen. I det här skedet var kriget i Irak nästan helt slut. Hon sträckte över sitt lilla barn till mig och sade: Ta emot mitt barn, ta med dig barnet härifrån Irak, för här har mitt barn ingen framtid! Den nöden finns säkert väl utbredd i Libyen i dag.

Det är viktigt att vi ständigt håller den humanitära debatten levande, att vi parallellt med militära, nödvändiga insatser ser till att den humanitära diskussionen står högst på dagordningen.

Redan i mitten av april talade FN om en mycket svår humanitär situation i landet. Då var det tiotusentals människor som satt fast i Misrata under svår nöd. Under de två månader som därefter har förflutit har situationen fortsatt att förvärras. Tusentals har skadats och dödats under denna tid. Det har varit svårt att evakuera skadade, sjukhus har haft elbrist och brist på förnödenheter, och antalet människor som dricker smutsigt vatten har blivit allt fler, med risk för vattenburna sjukdomar.

För en månad sedan, den 18 maj, uttalade FN:s generalsekreterare Ban Ki Moon att i avsaknad av att få till stånd en vapenvila fortsätter den humanitära situationen att förvärras. Och hör här: FN:s sändebud Abdul Ilah al-Khatib hade då arbetat frenetiskt för att försöka få Gaddafi att gå med på en verifierbar vapenvila – dock utan framgång. Det är ingen tvekan om vem som är skyldig till den humanitära nöden i Libyen.

Vid denna tidpunkt hade tusentals dödats och skadats, och 750 000 hade tvingats fly landet, enligt FN och den internationella brottmålsdomstolen. I dag, en mån senare, har situationen ytterligare förvärrats.

Vi socialdemokrater kommer att fortsätta att driva på i den humanitära debatten kring Libyen. Trots överenskommelsen i dag och den proposition som vi kommer att ställa oss bakom kommer vi inte att svika det libyska folket, utan vi kommer att fortsätta att föra den humanitära debatten och fortsätta vårt ansvar.

Man får inte heller glömma att den militära insatsen i ett historiskt perspektiv kommer att bli relativt kort, medan hjälpen och stödet till det libyska folket kommer att kräva att vi är långsiktiga och inte sviker dem i den långa vägen tillbaka till ett fritt och demokratiskt Libyen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 juni

NU23 Horisontella konkurrensbegränsningar m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU18 Mätning, rapportering och debitering på fjärrvärmemarknaden

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella militära
insatsen i Libyen*

8 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UFöU4 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

18 för res. 1

17 för res. 2

233 avstod

81 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

230 för utskottet

18 för res. 1

20 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 S, 92 M, 14 MP, 16 FP, 14 C, 14 KD

För res. 1: 18 SD

Avstod: 3 MP, 17 V

Frånvarande: 32 S, 15 M, 8 MP, 8 FP, 9 C, 2 SD, 2 V, 5 KD

9 § Svar på interpellation 2010/11:431 om Turkiets parlamentsval

*Svar på
interpellationer*

Anf. 35 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Hans Linde har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att Turkiets parlamentsval genomförs på ett demokratiskt och rättssäkert sätt.

De turkiska parlamentsvalen observerades av valövervakare, bland annat svenska, utsända av Europarådet och OSSE. Sverige och EU följde noga genomförandet av valen.

Att Turkiet under de gångna tio åren blivit ett väsentligt mer öppet samhälle, politiskt och ekonomiskt, står utom allt tvivel. Det är en positiv utveckling som utgör en inspirationskälla för frihetsrörelser runt om i Medelhavsregionen.

EU-medlemskapsförhandlingarna och deras betydelse för stärkandet av rättsstaten och respekten för mänskliga rättigheter har angett färdriktningen. Sverige har konsekvent stöttat den turkiska reformprocessen. Inom den svensk-turkiska dialogen har vi också haft möjlighet att kritisera tillkortakommanden som kunnat lägga hinder i vägen för ett turkiskt EU-medlemskap.

Anf. 36 HANS LINDE (V):

Herr talman! Det är brukligt att man som riksdagsledamot inleder en interpellationsdebatt med att tacka ministern för svaret. Men jag måste tyvärr säga att det korta svar jag fått inte ger så mycket anledning att rikta något tack till utrikesministern.

Den interpellation som vi nu diskuterar lämnade jag in den 20 maj. Trots att det finns ett regelverk som anger att interpellationer ska besvaras inom två veckor får vi debatten först i dag – en månad senare. Och trots att Carl Bildt har haft gott om tid på sig att formulera ett svar på de exempel på brott mot mänskliga rättigheter som jag har tagit upp i min interpellation och som har begåtts de senaste två åren i landet besvaras min interpellation med några kortfattade och innehållslösa meningar. Jag måste säga att jag tycker att det är nonchalant av utrikesministern.

Det allvarliga är ändå inte att utrikesministern är nonchalant mot mig; det kan jag överleva. Det allvarliga är att Sveriges utrikesminister uppvisar en sådan nonchalans när det gäller just de frågor jag tar upp i min interpellation: att politiska partier de senaste åren har stängts i Turkiet, att kandidater bara för ett par månaders sedan förbjöds delta och ställa upp och kandidera och att tusentals människor har fängslats på politisk grund i Turkiet de senaste åren.

Jag måste säga att jag är djupt oroad över att Carl Bildt inte ser att situationen för mänskliga rättigheter i Turkiet faktiskt har förvärrats de senaste två åren.

Jag var själv i Turkiet nu i helgen. Jag övervakade valet i Diyarbakır i östra Turkiet. Jag träffade också folkvalda politiker, journalister och företrädare för människorättsorganisationer och organisationer i det civila samhället. Jag besökte även Astrids Lindgrens barnbibliotek. Vid samtliga dessa möten fick jag tyvärr en väldigt mörk bild av läget när det gäller de mänskliga rättigheterna.

När premiärminister Erdoğan valdes 2003 föddes en förhoppning i de kurdiska områdena om att man skulle få en förändrad regeringspolitik i Turkiet, att man skulle öka respekten för det kurdiska folkets mänskliga rättigheter men också att man skulle ta steg mot en lösning av den så kallade kurdfrågan.

I dag kan vi konstatera att dessa förhoppningar på många sätt har grusats. I den valrörelse som har genomförts har Erdoğans och AK-partiets retorik blivit alltmer nationalistisk. Det har varit uppenbart att man har försökt flirta med de väljare som tidigare har röstat på ultranationalisterna MHP för att pressa dem under 10-procentsspärren. Vi har sett i utspelen från Erdoğan hur man allt hårdare har attackerat den kurdiska minoriteten och dess politiska företrädare.

Vi har också i den här valrörelsen sett exempel på hur Erdoğan öppet har deklarerat att han kan tänka sig att återinföra dödsstraffet, någonting som i sig är allvarligt men som just i den här kontexten är ett direkt hot som riktas mot den kurdiska minoriteten.

Dagarna före valet utfärdade man ett nytt dekret gällande möjligheter för poliser och militärer att befinna sig i närheten av vallokaler. Tidigare har det i Turkiet varit så att polis och militär på valdagen måste befinna sig mer än 100 meter från valurnorna. Nu minskar man detta bara ett par dagar före valet så att polis och militär kunde vara så nära som 15 meter från en valurna. I de tre vallokaler som jag själv besökte i Lice i Diyar-

bakirprovinsen såg jag vid samtliga tre ställen hur tungt beväpnad militär stod utanför entréerna till dessa vallokaler i kurdiskt dominerade områden.

Vi vet nu också att det på valdagen skedde öppna försök till valfusk. Analfabeter fördes åt sidan för att lära sig hur man röstade. Öppen röstning tilläts. Valobservatörer hindrades från att genomföra sitt arbete, och när man väl fick valresultatet kunde vi se att i flera byar som hade en helt dominerande kurdisk befolkning hade mellan 97 ½ procent och 100 procent röstat på AK-partiet – ett resultat som ingen tar på allvar.

Min fråga till utrikesministern blir: Ser Carl Bildt verkligen inte dessa brott mot de mänskliga rättigheterna i Turkiet och de problem som varit i samband med detta val? Kommer Carl Bildt på något sätt att kontakta den turkiska ambassaden här i Stockholm eller den turkiska regeringen för att framföra oro över de brott mot de mänskliga rättigheterna som har begåtts i samband med detta val i Turkiet?

Anf. 37 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Jag var liksom Hans Linde i Turkiet i söndags för att följa valet, men jag befann mig i Istanbul och såg bland annat kraftigt beväpnad kravallpolis nära BDP:s kontor i centrala Istanbul som övervakade firandet men såg så länge jag var där varken tårgas eller vattenkanoner.

Däremot träffade jag bland annat Sırrı Süreyya Önder, en av de nu invalda oberoende kandidaterna för det så kallade demokratiblocket, som kunde berätta hur någon eller några av hans motståndare hade placerat ett antal molotovcocktails på hans kontor i ett försök att skandalisera honom, ett försök som misslyckades i sin absurditet, eftersom Önder, en uppskattad kulturpersonlighet, filmare och regissör, är känd som en stark anhängare av freden och fredliga metoder.

Provokationen av Önder är bara ett exempel på de odemokratiska metoder som förekommit under valrörelsen. Hans Lindes och andras berättelser från Diyarbakir och andra delar av Kurdistan och Turkiet gör att jag finner utrikesministerns servila gratulationer till Turkiets premiärminister Erdoğan, som man kunnat läsa om på utrikesministerns blogg, anmärkningsvärda. Carl Bildt skriver där om ”en imponerande seger” och att ”det finns all anledning att gratulera” men inte ett ord om alla de trakasserier av kandidater som föregått valet, om de pågående så kallade KCK-rättegångarna, om polisens agerande under valdagen eller om fängslandet av journalister etcetera.

Västmanlands Läns Tidning skrev i en ledare dagarna efter valet att Carl Bildt är väl mycket hejklacksledare för den turkiska regeringen, och jag tycker det ligger mycket i den karakteristiken.

Jag deltog även som valövervakare vid lokalvalen 2009, lokalval som ledde till framgångar för dåvarande Demokratiska samhällspartiet, DTP. 14 dagar efter valet gjordes massiva arresteringar av företrädare för DTP – i stället för dialog alltså repression. Detta följdes av stängning av DTP i slutet av 2009 och ytterligare fängslanden till exempel av människorättsföreträdaren Muharrem Erbey, bland annat med motivet att han här i Sveriges riksdags lokaler kritiserat MR-situationen i sitt land.

Anmärkningsvärt nog ansåg EU-kommissionen hösten 2009 att lokalvalen i Turkiet hade genomförts väl. EU-kommissionen tog inte upp massarresteringarna av politiker efter valet.

Turkiet är ett ansökarland till EU och har att leva upp till Köpenhamnskriterierna. Det första av dessa, det så kallade politiska kriteriet, ska vara uppfyllt innan förhandlingar inleds. Är det inte dags, utrikesminister Bildt, att lämna det servila hyllandet av Erdoğan och i stället tala klarspråk om att Turkiet måste uppfylla det politiska Köpenhamnskriteriet med avseende på mänskliga rättigheter och demokrati, inte bara till form utan även till sitt innehåll?

Herr talman! Vid mitt besök träffade jag även en annan av de tre oberoende ledamöter som invaldes från demokratiblocket från Istanbul, nämligen Abdullah Levent Tüzel, partiledare från Arbetarpartiet och alltså en representant för den turkiska vänstern inom blocket. Jag berättade om dagens debatt med Sveriges utrikesminister om det turkiska valet och frågade Levent om det var något särskilt han tyckte att jag skulle ta upp. Inte förvånande nämnde han fred, 10-procentsregeln i valet till parlamentet och kurdernas rätt till modersmålsundervisning.

Min andra fråga gäller alltså just den absurda 10-procentsregeln. Även valövervakarna från OSSE tog upp detta i sin rapport från det turkiska valet. Tänker utrikesministern i kontakterna med Turkiet och särskilt premiärministern Erdoğan kräva att 10-procentsregeln hävs så att demokratin får fullt genomslag i kommande turkiska val?

Anf. 38 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Jag skulle också vilja tacka ministern och särskilt mina kamrater för en bra debatt. Jag hörde nu på slutet Jacob Johnson angående de frågor som jag också har tänkt lyfta upp, nämligen modersmålsundervisningen som är en jätteviktig aspekt.

Jag är själv kurd från Iran och har hela mitt liv varit frustrerad över att jag inte kan läsa och skriva på kurdiska. Det fick jag möjlighet till först här i Sverige när jag var 25 år.

Jag kan förstå frustrationen hos ungdomarna, framför allt när de inte kan tillgodose sina behov på sitt eget modersmål. Det är en stor del av problematiken och leder också till att man blir förvirrad, man vill göra revolt, man vill kasta sten. Det är i grunden jätteviktigt i demokratin att kunna tala sitt eget språk. I Turkiet får man inte det.

Azadiya Welat, som är den enda kurdiska tidningen, har 24 timmar efter valet stängts i 15 dagar. När det gäller dess chefredaktörer och tre journalister har två av dem fått över 169 års fängelse. Den senaste journalisten fick 8 år och 6 månader andra dagen efter valet.

Det är fruktansvärt kränkande mot det kurdiska folket, men Turkiets repression handlar, precis som mina kamrater har sagt, inte bara om kurderna som minoritet utan den drabbar alla socialister. Den drabbar alla människor som strävar efter frihet, inte minst kvinnorna. Jag tänkte sätta fokus på dem när jag ställer min fråga.

När vi var hos Human Right Foundation och träffade deras ansvariga, som är professor i psykologi när det gäller tortyr av politiska fångar, sade hon till oss att prata i Sveriges riksdag om till exempel kvinnornas situation.

*Svar på
interpellationer*

Varje dag mördas fem kvinnor enligt det som syns i statistiken i Turkiet. Vi vet att många kvinnor också mördas i byarna och i andra städer där det inte förekommer några medier. Hedersvåldet är också väldigt omfattande.

Premiärministern har öppet sagt att han inte är för jämställdhet, att han inte tror på jämställdhet. Man minskar kvinnorna och relaterar dem till familjen. På socialdepartementet som där är familjedepartementet handlar det om familjelagar. Kvinnan är inte en egen individ i detta land som är kandidat till EU. Hur ska man kunna tro ett land där premiärministern i talarstolen säger att vi i det här landet inte tror på jämställdhet? Det finns inte. Kvinnan tillhör familjen. Familjen är männen. Det är bröderna eller pappan som bestämmer.

Min fråga till utrikesminister Carl Bildt är: Vad kommer ministern att göra vid sina möten med representanter för den turkiska staten, framför allt när han träffar utrikesministern och premiärministern? Mer än halva befolkningen utgörs av kvinnor, är det verkligen så att han inte tror på dem? Vad tänker ministern när det gäller det och anslutningen till EU? Vad tänker, tror och tycker vi i Sverige om den här frågan? Den är väldigt svår. Kvinnornas situation har kommit i skymundan av allt annat. Det är faktiskt dags för ministern att lyfta fram frågan vid de möten och förhandlingar man har.

Anf. 39 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Den fråga som Hans Linde hade ställt till mig var vilka åtgärder jag avser att vidta för att Turkiets parlamentsval ska genomföras på ett demokratiskt och rättssäkert sätt. Svaret är egentligen, som framgår, tvådelat.

Först och främst ser vi till att det finns valobservatörer där. Det var ett sextiototal parlamentariker tror jag från ett trettiototal olika länder. Framför allt OSSE och Europarådet kom med en preliminär bedömning dagen efter valet och de kommer med en detaljerad bedömning i oktober.

Den pekar på en del av bristerna. Den pekar också på de väsentliga framsteg som har skett i den demokratiska processen i Turkiet. Men när vi får den mer detaljerade rapporten kommer vi självfallet att ta in den. Den kommer också att påverka den bedömning i stort som görs som en del av EU-anslutningsprocessen som redovisas av kommissionen i oktober och som går in i den förhandlingsmateria som vi har. Observera, analysera och därefter förhandla! Det är svaret.

Den stora fråga som Turkiet står inför efter detta val och som dominerade stora delar av valrörelsen är frågan om den nya författningen, där motsättningarna är rätt betydande. Det är i och för sig inte alldeles ovanligt att så är fallet när man ska reformera författningen. Jag hoppas att det nu blir en författningsprocess i Turkiet där AK-partiet har en stark ställning, men där också CHP, kanske MHP och det mer kurdiskt orienterade partiet BDP, som via den oberoende kandidaten väsentligt stärkte sin ställning i valresultatet, är beredda att gå in i en öppen process för att producera en författning som är bättre.

Där finns åtskilliga frågor. 10-procentsspärren är bara en del av detta. Det handlar om reglerna för att förbjuda politiska partier. De finns i åtskilliga europeiska länder, men de måste vara på ett rimligare sätt. Det

handlar också om nationella rättigheter, enkannerligen de kurdiska sådana.

Det här var den första parlamentsvalrörelse där det kurdiska språket var vanligt förekommande på tv-stationer och i reklam. Det var inga begränsningar i den delen. Det är ett väsentligt framsteg som har skett. Gå ett decennium eller två tillbaka och detta var totalt förbjudet.

Det innebär inte att det inte finns behov genom den så kallade demokratiska öppningen av ytterligare reformer i den turkiska processen. Det är min förhoppning att den förhandling om en ny författning som kommer att inledas, efter det att parlamentet har samlats och efter det att regeringen har nybildats, kommer att leda till väsentliga förbättringar och gå mot en helt modern och demokratisk författning som kommer att underlätta också närmandeprocessen till Europeiska unionen.

Låt oss vad gäller de konkreta frågeställningarna och eventuella tillkortakommanden där återkomma när vi har rapporterna. Jag kan inte bedöma i detalj hur nära polisen ska vara. Jag vet bara att det finns terroristiska organisationer som i olika länder spränger vallokaler. Att man skyddar vallokaler behöver inte nödvändigtvis vara fel. Skulle folk försöka spränga våra vallokaler i Sverige hoppas jag att den svenska polisen kommer att skydda vallokalerna i Sverige. Tack och lov är det behovet icke så påfallande.

Anf. 40 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag förstår att man när man ska göra en helhetsanalys av valet behöver ta in de observationer som har gjorts, titta på dem, läsa igenom, observera, analysera och sedan ta ställning. Men det har också begåtts övergrepp, direkta brott mot de mänskliga rättigheterna som är så uppenbara och tydliga att jag har svårt att tänka mig att man skulle behöva någon längre tid för analys på Utrikesdepartementet för att ta ställning.

Låt mig ta ett tydligt exempel som jag själv var med om.

På valnatten i söndags samlades människor i Diyarbakır runt BDP:s partihögkvarter. De gjorde det för att fira att BDP och deras allierade i den turkiska vänstern hade gjort det kanske bästa valet någonsin när man hade gått från 21 mandat till 36.

Det var en verklig folkfest när jag kom dit. Människor hade kommit i tre fyra generationer, tagit med sina små barn men också farmor och mormor för att de skulle kunna få vara med och fira detta historiska ögonblick när man hade nått denna framgång. Det var sång, det var dans, det var fyrverkerier och folk jublade. Det var en fredlig tillställning.

Men när BDP:s partisekreterare gick upp för att hålla ett tacktal till dem som hade deltagit i valrörelsen kände jag, som själv stod mitt i folkmassan tillsammans med andra valobservatörer från Sverige, faktiskt från flera olika partier, hur det började sticka i ögon, näsa och hals.

Vi förstod ganska snabbt när vi såg hur tusentals människor började fly i panik från detta torg att man hade kastat ned tårgas från taken mitt i den folkmassa som firade denna valseger. Jag såg små barn i åldern ett till två år som gick med rinnande ögon på grund av tårgasen. Jag såg gamla kvinnor med sina hucklen runt munnen för att skydda sig från tårgasen.

När vi rusade ut från detta torg för att komma i säkerhet upptäckte vi att man även på de kringliggande gatorna hade skjutit ned tårgas. Vi var tvungna att ta oss flera kvarter genom gasen från tårgaspatronerna för att komma i säkerhet.

Vi möttes också av tungt bepansrad turkisk polis som åkte omkring med vattenkanoner och sköt in i de folkmassor som försökte sätta sig i säkerhet. Det här var en helt oprovocerad attack på människor som hade använt sin grundläggande mänskliga rättighet, nämligen att gå ut och mötas, att fira ett politiskt resultat och delta i fredlig samverkan. Det är ett tydligt brott mot de mänskliga rättigheterna.

Jag vet att EU-minister Birgitta Ohlsson var snabbt ute och kritiserade den här attacken. Det välkomnar jag verkligen. Men jag hoppas också att det inte bara blir EU-ministern utan också Sveriges utrikesminister som kan ta bladet från munnen och tydligt ta avstånd från den här typen av attacker. Det behövs nog inte särskilt mycket tid för att analysera när man använder tårgas mot en folkfest, mot kvinnor och barn, pensionärer i olika åldrar. Då behöver man nog inte så mycket betänketid som utrikesminister, i alla fall borde man inte behöva det.

Tyvärr skulle inte mina tio minuters talartid här i dag sammantaget räcka till att prata om alla de brott mot de mänskliga rättigheterna som jag såg när jag var i Turkiet. Men jag skulle vilja ta upp några till under den tid jag har kvar.

Jag besökte bland annat människorättsorganisationen IHD. Jag satt i deras ordförande Muharrem Erbeys arbetsrum. Han kunde tyvärr inte närvara därför att han är en av de många tusentals som har fängslats på politisk grund de senaste åren.

När jag träffade IHD och deras företrädare fick jag en rapport som de har tagit fram som oberoende människorättsorganisation när det gäller brott mot mänskliga rättigheter i östra och sydöstra Turkiet under de fyra första månaderna i år.

Jag kan sammanfatta denna rapport för utrikesministern.

Under de första fyra månaderna under 2011 har 33 personer torterats i häkten, 618 människor har misshandlats eller skadats av polis, 2 788 människor har fängslats och sex webbsidor har stängts ned. I 516 fall har människor förvägrats rätten att tala sitt eget modersmål i en rättegång. Sammantaget rapporterar man om 11 426 fall av brott mot de mänskliga rättigheterna bara under de fyra första månaderna under detta år i en begränsad del av Turkiet.

Anf. 41 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Jag vill upprepa, bland annat mot bakgrund av Hans Lindes erfarenheter, att Sveriges utrikesminister Carl Bildt har alldeles för låg profil när det gäller att hävda respekten för yttrandefrihet, mänskliga rättigheter och ett demokratiskt valsystem värt namnet i Turkiet.

Nu har Turkiet och omgivningen att leva med valresultatet. Det är ett resultat som pekar åt olika håll. Regeringspartiet AKP ökade visserligen sin väljarandel av befolkningen men förlorade i mandat, även om man på grund av valsystemet fortfarande är kraftigt överrepresenterat.

Demokratiblocket av oberoende ledamöter från BDP och den kurdiska och turkiska vänstern ökade sin representation avsevärt trots att valsystemet fortfarande missgynnar dem kraftigt.

Samtidigt ökade ett förhoppningsvis reformerat CHP sin andel ganska kraftigt, medan chauvinistiska MHP förlorade både platser och röstandelar.

Sammantaget har kurder, vänstern och det som brukar kallas det socialdemokratiska CHP nu en större plats i parlamentet.

Erdoğan hävdade på valnatten att han tänker inbjuda till en bred konsultation med parlamentet om en ny grundlag, en grundlag som definitivt måste göra slut på det militära inflytandet i turkisk politik men som framför allt måste visa att Erdoğan trots allt kan visa allvar med att i en fredlig dialog lösa den kurdiska frågan, den så kallade demokratiska öppningen. I och med att CHP har intagit en alltmer progressiv hållning i kurdfrågan, där partiet bland annat kräver avskaffande av 10-procentspärren till parlamentet och öppnar för modersmålsundervisning, bör förutsättningarna för detta öka.

Här kan Sverige stödja en sådan utveckling, inte genom servila hyllningar till Erdoğan utan genom tydliga krav på mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och ett erkännande av kurdernas rättigheter.

Anf. 42 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Jag skulle vilja fråga utrikesministern vad han anser i den fråga som jag ställde beträffande jämställdhet i Turkiet. Kommer ministern i dessa förhandlingar att ta upp hur Turkiet egentligen ser på jämställdhet, och hur hoppfull är man i detta land när det gäller ändringar i konstitutionen? Ministern är själv hoppfull. Man ska vara optimistisk, men tyvärr känner jag inte samma optimism som ministern eftersom det finns mycket att göra.

Framför allt är grundpelaren i demokratin att bli representerad. Men det går inte att bli representerad eftersom 10-procentsspärren gör det omöjligt för många minoriteter, däribland till exempel det prokurdiska partiet BDP. Det är faktiskt det enda parti i vars stadgar det står att kvinnorna ska vara representerade med 25 procent. Detta parti försöker få 50 procent. Det är långt ifrån vad som finns inom andra partier i Turkiet. Det är en viktig aspekt.

Min nästa fråga är: Kommer utrikesministern att jobba för att det i Turkiet ska ges amnesti till alla sextioalet journalister och de politiska fångarna? Det finns inga bevis för att de har haft samröre med någon så kallad terrororganisation. Om staten inte själv utövar terror är det inte terror som Erbey och tusentals andra politiska aktivister på olika nivåer inom BDP och inom de socialistiska organisationerna ägnar sig åt men som de har anklagats för.

Detta är viktigt eftersom det inte bara är i Sveriges riksdag som vi har dessa förväntningar på regeringen och ministern, utan jag tror att många som vi har träffat har samma förväntningar, inte minst i omvärlden och EU. Jag hoppas att vi får rätt svar.

Anf. 43 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag har självfallet svårigheter att värdera detaljer i det som Hans Linde har varit med om vad gäller tårgas och vattenkanoner. Jag har själv varit med om icke så lite av tårgas och vattenkanoner i andra sammanhang i andra länder. Men som utrikesminister och ansvarig för utrikespolitiken har jag att repliera på de internationella observatörs-

*Svar på
interpellationer*

rapporter som vi får för att sedan med tyngd kunna ta upp de invändningar och observationer som görs inom ramen för i detta fall förhandlingsprocessen. Det är på det sättet som man seriöst har möjlighet att utöva inflytande över detta.

Jag tror att Hans Linde har tagit del av det uttalande som skedde av de internationella observatörerna. Det var Kerstin Lundgren från Sverige och Pia Christmas-Møller från Danmark som ledde det internationella arbetet när det gäller övervakningen. De observationer och rekommendationer som de kommer med kommer med all sannolikhet att tillmätas betydande tyngd i det fortsatta arbetet med Europeiska unionen och närmandeprocessen.

Vi kommer att följa den interna politiska processen i Turkiet noga. Det är ingen tvekan om att AK-partiet gjorde ett mycket imponerande val. Man fick över 50 procent av rösterna. Det har inte varit så många fall i Europa där man har fått valresultat av den digniteten. I Sverige tror jag att vi i modern tid har haft det vid bara ett enda tillfälle. Men det var inte tillräckligt för att AK-partiet självt skulle kunna genomdriva en författningsändring utan det måste vara en dialog. Det tror jag att det i allt väsentligt var. Väldigt mycket blir också beroende av om europépartiet överger sin tidigare inställning eller modifierar den – detta parti, det så kallade socialdemokratiska partiet, som tidigare varit det parti som värnat militärens och de konservativa juristernas maktställning och som har motarbetat öppningen gentemot de kurdiska frågeställningarna – så att BDP, alltså det parti som många kurder röstar på, också kan gå in i denna process med öppet sinne.

Det behövs en ny och demokratisk författning i Turkiet. Den tror jag kan komma till stånd genom en samverkan mellan en öppen och konstruktiv författningsdialog i Turkiet och närmandeprocessen till Europeiska unionen. Låt mig till detta gärna lägga Europarådet som spelar en viktig roll när det gäller kraven på de mänskliga rättigheterna.

I detta sammanhang och vad gäller samhällsomvandlingen i stort i Turkiet, som är ett omfattande ämne, är det klart att inställningen när det gäller familjepolitik och jämställdhet skiljer sig på rätt avgörande punkter från den som vi har i Sverige. Där är det så, ska jag ärligt säga, att vi har varit rätt stora motståndare till att denna typ av frågeställningar tas in i Europeiska unionen över huvud taget av den enkla anledningen att vi inte vill att Europeiska unionen ska lägga sig i den svenska inriktningen av politiken i dessa frågor. Det innebär att denna typ av frågeställningar kanske inte är fullt så starka som man kanske kunde ha önskat från andra utgångspunkter i den europeiska processen.

Jag tror att den fortsatta behandlingen av den kurdiska frågeställningen blir väldigt viktig. Jag menar att det har skett väsentliga framsteg under senare år. Men väldigt mycket återstår. Vi har tidigare framfört och kommer självfallet att fortsätta att till premiärminister Erdoğan framföra betydelsen av att nu återuppta den så kallade demokratiska öppningen och att förankra den i en författningsprocess. Men det kräver medverkan av det turkiska parlamentets andra partier också. Jag hoppas att denna medverkan kommer att finnas.

Anf. 44 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att det fanns officiella valobservatörer på plats i Turkiet. Men man ska också komma ihåg att av de 40 valobservatörer som OSSE skickade till Turkiet var det bara två som var i de kurdiska områdena. Jag förstår att om man har varit i Izmir eller Ankara kommer man att skicka en ganska positiv bild hem till Sverige i sina rapporter.

Men det är också viktigt att utrikesministern faktiskt lyssnar till vad vi säger här. Det behövs inte rapporter och teknikaliteter för att vi ska kunna ta ställning till brott mot de mänskliga rättigheterna. Jag står här som inbjuden valobservatör hos BDP och berättar om det som jag såg själv på gatorna. Det är möjligt att utrikesministern misstror mig, annars använder jag denna möjlighet nu som valobservatör i Turkiet att rapportera till Sveriges utrikesminister.

Jag vill också lyfta fram ett sista exempel som jag när jag var i Diyarbakır lovade att jag skulle lyfta fram. Det rör den kurdiskspråkiga tidningen Azadiya Welat som jag har ett nummer av här. Det är den enda kurdiska tidning som får ges ut i Turkiet, i ett land med kanske så många som 20 miljoner kurder. Det är den enda dagstidning som ges ut på kurdiska. Sedan tidningen började ges ut 2006 har 32 av dess medarbetare fängslats. Den har stängts åtta gånger, fick jag höra när jag träffade dem i söndags; nu har den uppenbarligen stängts en nionde gång. Dess ansvarige utgivare har nu fått sitt straff fastställt till 16 år och 6 månader. Möjligtvis är det en framgång, för tidigare var han dömd till 166 års fängelse – för att ha gett ut en tidning på kurdiska.

Jag förstår att det i EU med den dynamik vi ser där i dag finns starkt islamofobiska krafter som motsätter sig ett turkiskt EU-medlemskap. Jag tror dock att det är viktigt att vi som står upp för ett turkiskt medlemskap, för att ett fritt och demokratiskt Turkiet ska kunna bli medlem i EU, inte väljer att vara tysta eller blunda för de utmaningar som Turkiet står inför. Att vara verklig vän av Turkiet i dag är att se landets stora utmaningar, att inte blunda för brott mot de mänskliga rättigheterna utan vara konstruktiv och tydlig i sin kritik när det gäller de utmaningar Turkiet står inför för att kunna förändra och utveckla landet så att man en dag kan leva upp till kraven för EU-medlemskap.

Anf. 45 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Låt mig ta fasta på det Hans Linde sade på slutet: Det finns dessa islamofobiska krafter, och det är ett betydande bekymmer i den europeiska debatten. Hans Linde tillhör inte alls denna kategori utan motarbetar tvärtom detta, och det sätter jag värde på.

Att vi har den inställning vi har till Turkiet innebär samtidigt att de lyssnar på oss och gör det med visst förtroende. Om vi tittar på vad som skrivits i turkiska medier under, säg, det senaste året tror jag nog att vi kan konstatera att mina uttalanden om till exempel yttrandefrihet och Internet, men också om de kurdiska rättigheterna, har fått en större spridning i Turkiet än vad många andra europeiska politiker har förmått få vad gäller genomslag. Vi har möjlighet att föra en förtroendefull dialog.

Det kanske har varit mer med AK-partiet. Förvisso har det varit så. Men jag har också haft möjlighet att ha samtal med olika företrädare för ett CHP-parti som jag hoppas kommer att förändras. Också i Turkiet är

man nämligen beroende av att det finns en opposition som är beredd att medverka i en positiv och konstruktiv samhällsdebatt.

Jag ska inte fördjupa mig i utvecklingen när det gäller tårgasen och allt sådant där, men jag förväntar mig att vad som inträffade där och på andra ställen kommer att återspeglas i den slutrapport vi får från valobservatorerna. Den kommer att ha betydelse.

Det gäller också yttrandefriheten och pressfriheten. Låt mig för att sätta saker i perspektiv bara säga detta, utan att förneka någonting av det som Hans Linde sade: I dag är det möjligt att ge ut tidningar på kurdiska i Turkiet. I dag är det möjligt att ha tv-sändningar och en tv-station på kurdiska. I dag är det möjligt att föra valdebatter på kurdiska. I dag är det möjligt att ha tv-debatter på kurdiska och att tala kurdiska i alla offentliga sammanhang. Detta ledde definitivt till fängelsestraff för några år sedan. Framsteg sker. Men det innebär inte att framstegen är tillräckliga.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2010/11:423 om EU:s budget och informationskampanjer

Anf. 46 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att EU:s budget för 2012 inte ökar. Jonas Sjöstedt har vidare frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att EU:s budgetpost Fostering European culture and diversity inte ökar liksom för att säkerställa att EU inte försöker påverka väljare i potentiella medlemsländer inför exempelvis folkomröstningar om anslutning till unionen.

Låt mig först erinra om att den svenska regeringen aktivt verkar för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU och att detta gäller samtliga utgiftsområden.

Det övergripande målet i arbetet med unionens budget för 2012 är liksom tidigare år att nivåerna på anslagen ska utgå från realistiska bedömningar av behov och absorptionsförmåga och vara så restriktiva och kostnadseffektiva som möjligt. Förhandling om årsbudgeten pågår för närvarande i rådet. Därefter ska en kompromiss nås med Europaparlamentet.

Regeringen är, liksom Jonas Sjöstedt, bekymrad över den höga ökningstakten i den budget som EU-kommissionen föreslagit för 2012. Åtagandeanslagen föreslås öka med 3,7 procent jämfört med budgeten för 2011, och betalningsanslagen föreslås öka med 4,9 procent. Det är något som vi starkt motsätter oss.

Sverige har tillsammans med andra budgetrestriktiva medlemsstater framfört att ökningen är olycklig, inte minst i ljuset av det ekonomiska läget i många medlemsstater. Flera medlemsstater befinner sig i underskottsförfaranden och tvingas vidta smärtsamma åtstramningar på nationell nivå. Att i ett sådant läge öka utgifterna på EU-nivå är inte realistiskt. Den svenska regeringen verkar för att budgeten för 2012 ska återspegla och bidra till medlemsstaternas ansträngningar för att nå hållbara

nivåer för offentliga underskott och statsskuld. Vikten av detta understöks också av Europeiska rådet genom slutsatser i oktober 2010.

Regeringen samordnar dessa ansträngningar med andra budgetrestruktiva länder för att maximera utsikterna att lyckas väl i förhandlingarna. Vi ska dock inte glömma bort – och Jonas Sjöstedt är väl medveten om detta – att Europaparlamentet som regel verkar för en expansiv budget. En kompromiss mellan rådet och parlamentet måste nås.

Budgetområdet *Fostering European culture and diversity* utgör EU:s program för att synliggöra det gemensamma europeiska arvet, främja dialog mellan kulturer, främja den demokratiska utvecklingen med inriktning på ungdomar samt stödja utvecklingen av ett civilt samhälle i Europa. Jag håller inte med Jonas Sjöstedt om att detta skulle vara en så kallad propagandabudget.

De åtgärder som åsyftas faller inom vad som i EU-budgeten benämns ”medborgarskap” och är viktiga bland annat för att uppmuntra unga personers politiska deltagande och för att stödja utbyten och kontakter mellan olika regioner inom Europeiska unionen. Det handlar också om att upplysa om de rättigheter och möjligheter som EU-medborgarskapet medför.

Låt mig dock understryka att frågorna i huvudsak handlar om åtgärder som utgör nationell kompetens och där gemensamma insatser kompletterar och stöder insatser på nationell nivå.

I enlighet med vad jag redan betonat gällande förhandlingarna om budgeten för 2012 verkar Sveriges regering för återhållsamhet i budgeten även på detta område.

När det gäller interpellantens tredje fråga om informationsinsatser vill jag förtydliga att EU-kommissionen är tilldelad medel som används för informationsinsatser om EU:s funktionssätt och politikområden riktade till allmänheten i såväl medlemsstater som potentiella medlemsländer. En allsidig och lättillgänglig information om EU är en viktig del för att underlätta medborgarnas deltagande i den offentliga debatten om EU. En viktig del av informationspolitiken bygger på partnerskap som innebär att landet självt till stor del styr över vad medlen ska användas till.

Vad slutligen gäller Island, som Jonas Sjöstedt refererar till, välkomnar Sverige de isländska EU-medlemskapsförhandlingarna. Ett inträde i unionen bygger givetvis på ett isländskt ställningstagande som följer på en isländsk inhemsk diskussion. Men det finns också ett behov av att EU finns på plats och kan förklara vad ett medlemskap innebär.

Anf. 47 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Statsrådet Birgitta Ohlsson! Vi diskuterar här hur EU:s budget används. Jag har själv suttit elva år i EU-parlamentet, och det är den enda politiska församling där jag suttit som alltid vill ge mer pengar till allt, som sätter en ära i att ösa ut skattebetalarnas pengar på diverse mer eller mindre voterade budgetposter, detta trots att EU i stort sett varje år går med ett betydande överskott av pengar som man inte klarat av att göra av med. Jag menar att detta är ett oansvarigt sätt att förhålla sig till skattebetalarnas pengar.

Inte minst gäller det de omfattande informationskampanjer av olika slag som EU bedriver. Varje år bekostar EU med miljontals kronor en kampanj för att vi ska köpa mer tulpaner. EU har satsat stora pengar på

att vi ska äta mer kött, som för övrigt produceras med EU-subsidier. EU avsätter också mycket pengar för att vi ska tycka bättre om EU. Jag tycker inte att man ska använda skattepengar på det här sättet för att påverka konsumenter eller medborgares politiska uppfattningar.

Detta sker samtidigt som samma EU-parlament och samma europeiska union i dag ställer stenhårda krav på länder som Irland, Grekland och Portugal att sänka pensionerna, sänka minimilönerna och göra dramatiska neddragningar i de välfärdssystem som man faktiskt har. Jag menar att detta är en skriande diskrepans mellan det man själv gör och det man kräver av andra. Det ger en bild av en union som är långt ifrån vanliga människors egen politiska aktivitet.

Därför välkomnar jag Sveriges budgetrestriktiva linje, och jag skulle gärna vilja att den blev ännu hårdare. Jag tycker dock att detta är mer än en fråga om budgetrestriktivitet. Det handlar också om principer. Vad ska skattebetalarnas pengar användas till? Jag tar först exemplet Island. Genom de informationskampanjer som har gått genom föranslutningsavtalet har EU satsat betydande summor på att försöka framställa EU i en positiv dager i ett land där frågan om EU-medlemskap är mycket kontroversiell. Jag menar att det är en direkt inblandning i de isländska väljarnas möjligheter att självständigt välja hur de ställer sig till medlemskapet.

Det har gått så långt att flera departement på Island har tackat nej till pengarna därför att man inte tycker att det är rimligt att man använder EU:s skattemedel på det sättet. Frågan är: Vad tycker vi? Det är nämligen våra skattemedel som går till denna form av, skulle jag vilja säga, politisk påverkan.

Ett annat exempel som har varit uppmärksammat den senaste tiden är att den ungerska regeringen avser att använda 80 miljoner forint till en antiabortkampanj. Man ska ha bilder på foster där man skuldbelägger kvinnor som väljer att göra abort, och det är ett tydligt budskap. Det är samtidigt som Ungern ska skriva in i sin författning att det blir illegalt med abort.

De medel man använder i den ungerska informationskampanjen kommer från det så kallade Progressprogrammet i EU, som är till för att genomföra EU:s sociala agenda. Då har någonting gått fel, när regeringar kan använda skattebetalarnas medel för att driva denna typ av, som jag ser det, politisk åsikt – som jag inte alls delar; det är att skuldbelägga kvinnor som gör abort, vilket jag tycker är avskyvärt – och faktiskt också driva en politisk kampanj i en fråga där EU inte har någon som helst kompetens.

Mina frågor till statsrådet är: Är det rimligt att EU försöker ge en positiv bild av sig själv i ansökarländerna? Är det inte så att man ska lämna det till den demokratiska debatten i respektive land? Vad tänker ministern göra för att Progressprogrammets pengar inte används till den typ av kampanjer som nu är under uppsegling i Ungern?

Anf. 48 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka interpellanten Jonas Sjöstedt för att han har väckt en viktig fråga. Jag tycker också att det är bra att EU-minister Birgitta Ohlsson svarar förhållandevis uttömmande på frågan. Det är inte ofta vi har en mer eller mindre renodlad EU-debatt i denna kammare. Det tycker jag är synd, för det är väldigt mycket av det

vi klubbar i kammaren som härrör från EU. Troligen mer än hälften av alla beslut som klubbas i riksdagen kommer på det ena eller det andra sättet ifrån EU.

Jag vill fortsätta med att välkomna EU-ministerns linje om att man motsätter sig ökade utgifter i EU:s budget. Det är jättebra. Sedan blir jag dock orolig över de exempel Jonas Sjöstedt tar upp, där EU går in och använder budgetpengar för att stärka bilden av EU på till exempel Island när det, precis som Sjöstedt tog upp, är så att frågan om ett framtida EU-medlemskap för Island är väldigt kontroversiell. Då borde EU avhålla sig från att gå in med propagandapengar där.

Birgitta Ohlsson säger att det inte handlar om propagandapengar, men om man nu anslår pengar för att man ska stärka bilden av EU, värna det europeiska kulturarvet och så vidare är det väldigt svårt att komma ifrån – det är nästan omöjligt att göra det – att man framställer EU i en väldigt positiv dager. Jag vill därför ha ett direkt svar från EU-ministern på frågan om EU-ministern verkligen tycker att det är lämpligt att EU går in med sådana här informationspengar på Island.

Jag undrar också om EU-ministern känner till hur det ser ut i andra ansökarländer. Jag tänker till exempel på Kroatien, där jag tycker att det självklart ska vara helt upp till det kroatiska folket att bestämma huruvida de vill vara medlemmar i EU eller inte. Så vitt jag vet står det nu och väger mellan ja- och nejsidan i Kroatien. Är det så att EU bedriver propagandakampanjer även i Kroatien, och vad anser i så fall EU-ministern om det?

Jonas Sjöstedt tog också upp en viktig fråga om andra så kallade informationspengar. Vi vet att en ökad köttkonsumtion leder till att allt fler djur föds upp, transporteras och slaktas. Vi vet också att en ökad köttkonsumtion leder till väldigt stora utsläpp av växthusgaser – nästan en femtedel av alla utsläpp i världen kommer faktiskt från köttindustrin. Jag tror att EU-ministern i alla fall på det privata planet håller med mig helt och hållet i frågan om att köttkonsumtionen verkligen borde minskas.

Hur ser då EU-ministern och den svenska regeringen på att EU går in med kampanjpengar för just en ökad köttkonsumtion? Det har man gjort vid upprepade tillfällen. Man gör det oftast när det blir en dipp i konsumtionen av nötkött, griskött, kycklingkött och så vidare. Då går EU in med reklam pengar som köttproducenter och försäljare kan använda sig av. Sådana kampanjer har även bedrivits här i Sverige. Tycker EU-ministern att det är bra att EU lägger sina pengar på sådana saker?

Anf. 49 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Jag ska försöka gå in på så många av de frågor som lyftes fram av riksdagsledamöterna Jonas Sjöstedt och Jens Holm som möjligt. Inledningsvis tar jag Jonas Sjöstedts perspektiv.

Jag kan hålla med om att både EU-parlamentet och EU-kommissionen måste ha mycket mer fokus på sparsamhet, både vad gäller årsbudgeten och långtidsbudgeten. Här om veckan röstade Europaparlamentets ledamöter om just långtidsbudgeten, där man föreslog höjningar med 5 procent. Det är helt bisarrt i en tid då vi måste modernisera och fokusera mer på klimat, teknik, utveckling, forskning med mera och tydligt dra ned på både jordbruksstöd och sammanhållningspolitiken. Det är en linje

*Svar på
interpellationer*

Sverige driver tillsammans med likasinnade länder inom Europeiska unionen.

Här är det viktigt att kommissionen, som bara inom en kort tid kommer att lägga fram ett första förslag till diskussion, också måste mätta munnen efter matsäcken. Många länder har tvingats dra ned på välfärden och dra åt svångremmen på hemmaplan, och det måste återspeglas i EU:s budget som måste vara mer restriktiv. En mycket känd svensk statsminister sade att politik är att vilja, men politik är också att välja – att faktiskt prioritera bland principer, pengar och annat som är viktigt. Det är alltså oerhört centralt och viktigt.

När det gäller frågan om den ungerska satsningen kring en mycket konservativ abortlag kan jag säga att jag har fört fram kritik i sakfrågan. Detta aktualiserades i samband med den nya ungerska konstruktionen, som röstades igenom i deras nationella parlament i slutet av april. Då hade jag fört fram kritik mot denna lag till min ungerska EU-ministerkollega. Det är en lag som är oerhört konservativ och innebär abortrestriktiva aspekter, och det är någonting vi från den svenska regeringens sida inte håller med om alls.

Nu är inte kvinnors rätt till fria, lagliga och säkra aborter sedd som en mänsklig rättighet i världen i dag utan är i ett EU-perspektiv en nationell fråga. Det är dock viktigt att vi driver frågan passionerat, för detta handlar om mänskliga fri- och rättigheter. Kopplat till kampanjen har kommissionär Viviane Reding varit väldigt tydlig och faktiskt krävt att man ska avbryta kampanjen för att den utmanar EU:s grundläggande värden. Där har hon alltså varit tydlig, och det finns flera personer som har blivit oerhört upprörda över att ungrarna har använt pengar på detta sätt.

Jag kommer tillbaka till diskussionen om detta med upplysning och hur EU använder pengar kopplat till information. Som jag sade tidigare tycker vi att man ska ha en oerhört restriktiv syn också på denna budgetpost. Det finns ingen frizon här. Det är dock också viktigt att titta lite på vad pengarna går till. Vad gäller länder som är ansökarländer, som exempelvis Island, är det så klart det isländska folket – eller det kroatiska folket, eller vilket land det nu må vara – som själva får rösta igenom om de tycker att de ska ansluta sig till Europeiska unionen eller inte.

Det är dock viktigt att kunna bereda information om vad ett EU-medlemskap innebär genom att vara på plats, även om det ofta är i väldigt blygsam och liten omfattning. Informationsbiten ska inte underskattas. På samma sätt som vi tycker att det är självklart att man i denna riksdag har en EU-upplysning där man har olika informationsinsatser är det väldigt viktigt att berätta vad man gör och faktiskt också hur man fattar beslut och vilka beslut som fattas. Det är viktigt att ha denna tydliga informationskoppling.

Jag säger inte att denna punkt ska svälla eller öka i budgeten, men det är viktigt att se att några rena propagandaredskap håller jag inte med till hundra procent att det skulle handla om.

Anf. 50 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! I och med Lissabonfördraget får Europaparlamentet medbeslutanderätt över EU:s budget i dess helhet, som man inte har haft förut. Det är lite grann som att utse en känd förskingrare till kassör i en idrottsklubb. Jag tror att man många gånger om under åren kommer att

hinna ångra att man har gett EU-parlamentet den utpressningsmakt som medbeslutanderätt i budgetfrågor innebär. Det är ett parlament som fortfarande sammanträder i två olika länder och som har en administration utspridd på tre länder, vilket kostar ett antal miljarder kronor för skattebetalarna. Det får förtroendet att förvalta våra pengar.

Inom den europeiska unionen finns det Europapartier. De har en frikostig budgetpost naturligtvis som EU-parlamentet har ordnat där de får pengar. Det konstitutionella utskottet i EU-parlamentet vill att reglerna för Europapartierna ändras så att de ska ha möjlighet att kampanja i nationella folkomröstningar. Våra skattepengar ska alltså gå till EU som ger dem till ofta EU-positiva europeiska partier så att de ska kunna påverka nationella folkomröstningar om EU-frågor.

Det är ett exempel på hur man kliver över gränsen för att bedriva politisk propaganda med skattebetalarnas pengar. Jag tycker att det är fel, det är någonting som man rent principiellt ska motsätta sig, inte minst om man samtidigt betänker hur Lissabonfördraget, som ger EU-parlamentet den här möjligheten, blev till. Först röstade fransmännen nej, sedan röstade holländarna nej. Så stoppade man folkomröstningarna, döpte om fördraget, genomdrev det utan att fråga fransmännen, utan att fråga holländarna. Då röstade irländarna nej, och de fick rösta en gång till.

Det var ett uppenbart förakt för folkvilja och demokratiska beslut som var grunden för hur man drev igenom det gällande fördraget. Nu använder man de möjligheter som fördraget ger till att ge sig själv rätten att gå in och propagera i framtida nationella folkomröstningar som handlar om EU-frågor. Jag menar att här går en gräns för hur man får göra.

Hur skulle vi uppfatta det i Sveriges riksdag om man från staten anslog pengar för att gå in och aktivt kampanja för den ena eller den andra sidan i en folkomröstning om en viktig fråga? Det skulle vara främmande för oss alla att ta den typen av beslut. Här har det snarare varit Svenskt Näringsliv som har fått ta den rollen i EU- och EMU-omröstningar för att finansiera jasiidans massiva ekonomiska övertag.

Jag tycker att här finns en fråga att resa för ministern som har ansvar för demokratifrågor och Europapolitiken i Sverige. Man måste sätta en gräns för vad EU-systemet får använda sina informationspengar till.

Jag välkomnar det tydliga ställningstagandet mot den ungerska anti-abortkampanjen. Jag undrar om den har rättslig grund i EU-systemet eller om man skulle kunna göra en rättssak av det. Det är inte EU:s sak att bedriva den typen av politiska kampanjer. Jag skulle önska att Sverige gick vidare och aktivt utmanade Ungerns sätt att använda medlen från ett EU-program.

Det kan vara en hårfin skillnad mellan att informera och att propagera. Men jag tror att det är lite naivt att tro att EU:s syfte inte är att påverka opinionen på Island och i andra ansökarländer när man går in med de stora kampanjer för anslutning så som man gör.

EU har betydande demokratiska problem, inte minst i samband med eurokrisen blir det tydligt. Att missbruka skattebetalarnas pengar på det här sättet är allvarligt i sig, och man binder ris åt egen rygg. Jag skulle önska att Sverige intog en tydligare position för att klippa ned floran av informations- och propagandakampanjer som finns inom den europeiska unionen.

Anf. 51 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag tror att vi är rätt överens om den budgetrestriktiva linjen. När vi är överens om det måste man vara beredd att peka på vad EU inte ska lägga pengar på. EU-ministern har agerat föredömligt i frågan om antiabortkampanjerna i Ungern. Det tycker jag är jättebra. Men jag ställer en konkret fråga om EU:s subventioner till att öka köttkonsumtionen. Är EU-ministern beredd att även i det sammanhanget ta bladet från munnen och säga att det inte är hållbart för klimatet, att det inte heller är bra för djuren när det leder till att fler djur kommer att slaktas?

Jag tycker att det skulle vara välkommet om EU-ministern engagerade sig i fler kampanjer och sade att vi inte ska ha fler sådana kampanjer. När våren kommer blir det stora reklamkampanjer varje år för att vi ska köpa fler tulpaner. De här tulpankampanjerna är finansierade av EU-kommissionen. Ska EU verkligen lägga pengar på sådant? Jag skulle önska att den svenska regeringen var lite mer aktiv i de här frågorna.

Jag tror att den svenska regeringen kan ta många fler strider i Bryssel. Hur många gånger har den svenska regeringen till exempel på ministerrådsnivå röstat nej till saker, alltså i ministerrådet? I fjol röstade man nej endast två gånger. Året innan, 2009, röstade man nej tre gånger. Här pratar vi om kanske hundratals beslut på ministernivå.

Jag tror att det finns ett stort utrymme för att Sverige faktiskt ska kunna bråka och kriga lite mer på EU-nivå. Jag tror att man skulle vinna respekt för det. Det skulle inte vara så att andra länder skulle titta snett på oss, utan jag tror att vi vinner respekt ifall vi säger att vi inte ska ha sådana där tulpankampanjer, säger nej till köttkampanjerna och säger att vi inte accepterar antiabortkampanjerna.

Är EU-ministern beredd att verka mer offensivt i de här frågorna?

Anf. 52 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Jag vill inledningsvis betona att i de budgetprocesser som pågår just nu driver den svenska regeringen oerhört hårt att det Jonas Sjöstedt och Jens Holm lyfter fram ska ned. Det är inte sådant som den europeiska unionen ska prioritera utan snarare fasa bort.

Jag är mycket skeptisk, och den synen delar mina kolleger, till den typen av kampanjer som Jens Holm lyfte fram, bland annat tulpankampanjer som spreds i den svenska tunnelbanan för något år sedan.

Vad gäller konkreta omröstningar i en del detaljfrågor får tas upp med enskilda ministrar som har varit där före mig.

Det handlar mycket om att ha en politik som är hållbar på olika sätt. Har vi en politik där vi menar att vi ska jobba mer med öppna gränser, ha en öppenhet vad gäller varor, handel och människor, får vi inte sätta käppar i hjulet för frihandeln. Att med miljardbelopp styra inriktningen på olika sätt slår inte bara mot tredje världens bönder utan också mot oss som konsumenter när det gäller att ta egna beslut utan propaganda på olika fronter.

Vad gäller Europaparlamentets roll delar jag Jonas Sjöstedts syn i mångt och mycket. De måste lära sig att prioritera bättre. Vi vet själva från eget nationellt parlament att man måste väga olika poster mot varandra. Ska man använda osthyveln, eller ska man lyfta bort delar? Det är ett perspektiv som måste komma fram.

Det är viktigt att mer fokusera på framtiden, på forskning och utveckling, klimat, miljö med mera. I dag är det ungefär 0,2 procent av EU:s budget som går till klimatutveckling och forskning jämfört med över 40 procent som går till jordbruksstödet i olika former. Detta är fullkomligt orimligt om Europa ska kunna vara konkurrenskraftigt i framtiden.

Det finns ett tredje perspektiv man mer bör lyfta fram i diskussionen, inte minst av Europavänner, och det är att vi behöver satsa på saker som har varit europeiskt mervärde och som binder Europas länder samman på ett bättre och mer tydligt sätt.

Anf. 53 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för hennes svar.

På flera områden är vi överens. Det kanske finns gradskillnader snarare än skillnader i vad vi egentligen tycker om inriktningen på besluten. EU:s budget måste minska snarare än öka, och den måste riktas om på sådant som skapar ett modernare Europa och ett verkligt internationellt samarbete, inte på slentrianmässiga utgiftsposter som nu.

Så långt kan jag hålla med.

Jag tycker att ministern lite grann undviker det som är en av principfrågorna. Det är om den europeiska unionen över huvud taget ska ägna sig åt opinionsbildande arbete i politiska frågor som handlar om EU själv. Är det EU:s sak att göra propaganda för EU?

Jag menar att det inte är det. Det här är högst kontroversiella politiska frågor som väljarna ska avgöra. Man hamnar i en sorts gråzon när man väljer att använda väljarnas pengar, allas våra pengar, för att försöka trycka på oss en viss politisk värdering och uppfattning. Det är det man gör när man hävdar att vissa saker är av godo, som EU-medborgarskap, EU-medlemskap eller andra saker. Vi kan ha dessa uppfattningar eller inte, men det är inte vår sak att finansiera kampanjer via Europeiska unionens budget för att andra ska ha dessa uppfattningar. Det handlar om trovärdighet.

Jag skulle vilja ha ett mer principiellt förhållningssätt från ministern i denna fråga.

När det gäller hur få gånger Sverige går emot beslut i EU påpekade Jens Holm att de uppgifter som vi har nämnt kommer från en rapport från i år om Sveriges aktivitet i EU, som jag tror att Birgitta Ohlsson var med och presenterade. Det är alltså aktuella uppgifter om hur sällan Sverige säger nej.

Hur EU använder informationspengar är ett område där Sverige bör sätta hårt mot hårt. Man bör ha en helt annan stringens och ansvarsfullhet när det gäller skattebetalarnas pengar på detta område.

Anf. 54 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! När det gäller informationssatsningarna som Jonas Sjöstedt lyfter fram är det viktigt att det handlar om saklig information och inte flaggviftande. Det ska vara fokus på vad Europeiska unionen innebär och vad ett eventuellt kommande medlemskap kan innebära för ett land som ännu inte har anslutit sig – och kanske inte kommer att ansluta sig – till EU.

Som det är formulerat i dag ska informationsinsatserna vara kopplade till EU:s funktionssätt. Det är en sak som står i centrum. Inom alla politikområden ska information som riktar sig till allmänheten i medlemsstater och potentiella medlemsländer vara allsidig och lättillgänglig.

Jag vill lyfta fram hur vi från svensk sida jobbar med denna fråga. Det handlar bland annat om de förslag som har varit kopplade till fortbildning av lärare. Det pågår en fyraårig satsning på lärare och rektorer inom ramen för förvaltningspartnerskap med kommissionen. Det är kommissionen som finansierar, men regeringen har det avgörande inflytandet över inriktning och innehåll. Denna stora satsning på fortbildning av lärare och skolledare i EU-kunskap pågår 2009–2012. Det är förvisso kommissionens pengar, men det är vi som har ansvar för vad som konkret tas fram i detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2010/11:404 om kastrering av smågrisar

Anf. 55 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig dels när jag avser att genomföra riksdagens beslut att kastrering av grisar utan bedövning ska förbjudas under förutsättning att alternativ finns, dels vilka frågor det är som jag avser att utreda ytterligare.

Jens Holm har nyligen ställt en fråga till mig om när jag avser att genomföra riksdagens beslut så att obedövd kastrering av grisar inte längre kommer att ske. I svaret som lämnades den 11 maj angav jag att jag nu kommer att se till att det görs en grundlig analys av vilka konsekvenser ett förbud mot obedövd kastrering skulle få. Därför är det inte möjligt att ange den exakta tidpunkten för beslut.

Vaccinering som förhindrar galtlukta är enligt min mening det djurskyddsmässigt bästa alternativet. Det är därför viktigt att vi inte skyndar på lagstiftningen så mycket att vaccinering inte blir ett reellt alternativ.

När det gäller frågor som behöver utredas ytterligare pågår nu ett arbete inom Landsbygdsdepartementet som bland annat syftar till att undersöka möjligheter att underlätta för de grisbönder som vill börja använda sig av just vaccinationsmetoden.

Anf. 56 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag tackar landsbygdsministern för svaret. Riksdagen har beslutat att obedövd griskastrering ska upphöra. Det är ett bra beslut. Det handlar om ca 1 ½ miljon grisar varje år eller 4 000 grisar varje dag som får sina testiklar uppskurna utan bedövning. Vem som helst kan räkna ut vilket enormt lidande det måste orsaka för grisarna.

Det enda skälet landsbygdsministern anför är att man måste utreda och analysera frågan vidare. Då uppstår ganska logiskt frågan: Är inte detta redan ganska väl utrett och analyserat? Det är ju en hyfsat väl beprövad metod i andra länder. Till exempel har Norge ett förbud mot obedövd griskastrering, och i Tyskland, Nederländerna, Danmark och

Schweiz är det på gång. Inte heller länder utanför Europa, till exempel Australien, använder obedövad kastrering.

Sveriges lantbruksuniversitet har utrett frågan och konstaterar att man kan använda vaccinet, vilket landsbygdsministern själv tycker är en bra idé. I en rapport säger Jordbruksverket att det finns fullgoda alternativ till dagens plågsamma hantering. Jag förstår därför inte varför regeringen inte kan ge ett mer konkret besked i frågan.

Jag har full respekt för att regeringen inte kan stå redo dagen efter ett beslut i riksdagen om ett tillkännagivande och omedelbart införa ett förslag till en ny lag. Jag hade dock hoppats på en mer samarbetsvillig hållning från ministern. Man ska komma ihåg att det är vi i kammaren som är direktvalda och som stiftar lagarna. Vi tillsätter regeringen, och vi kan också avsätta den. Det är inte bara på detta område vi har beslutat om saker som ska införas och inte får något svar från regeringen om när det ska ske.

Jag frågar åter: När är ministern beredd att genomföra beslutet om obedövad griskastrering som vi har fattat i riksdagen?

Sist konstaterar jag att ett införande av en sådan lag innebär att det blir en jämn spelplan för alla aktörer som är involverade i detta. Då kommer inte vissa att gå före på frivillig väg och andra inte göra något alls för grisarna, utan det blir lika för alla. Därför är det viktigt med en bestämmelse härifrån om ett förbud mot den obedövade griskastreringen.

Anf. 57 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag håller med Jens Holm om att kastrering utan bedövning är ett problem. Precis som Jens Holm vill jag så snart som det är möjligt komma bort från denna metod.

Fru talman! Som ansvarigt statsråd måste jag dock se till att vi får en lagstiftning på plats som fungerar i praktiken. Det finns en del oklarheter, och jag ska nämna några.

Att individuellt injicera vätska i djur som väger 80–90 kilo kan medföra risker för den personal som ska utföra detta upprepade gånger bland ett stort antal individer.

Ett annat problem som måste uppmärksammas är att slakteriföretagen som tar emot de vaccinerade grisarna måste ha fungerande metoder och rutiner för att säkert veta att man har fått bort den galtlukta som annars kan finnas. Slakterierna kanske måste införa något för att kontrollera storleken på vaccinerade grisars testiklar för att kvalitetssäkra att vaccinationen har utförts på rätt sätt.

Ett annat problem som jag vill nämna i sammanhanget är att många uppfödare vid införandet av någon typ av bestämmelse och lagstiftning på det här området väljer att könssortera sina grisar. Det medför att den kull som grisen i fråga tillhör splittras och blandas med grisar från andra håll, vilket i sin tur kan medföra ett försämrat förhållande för grisen i fråga genom att det uppstår slagsmål och grisen utsätts för stress. Det här är problem som måste lösas, som jag ser det.

Jag vill också nämna i den här debatten att det pågår ett arbete inom EU för att få fram en gemensam standard för vilka gränsvärden som man kan och bör tolerera. Detta tycker jag också är viktigt av det skäl som Jens Holm nämnde, nämligen att vi måste ha en jämn spelplan så att vi får grisar som är uppfödda i Sverige även i framtiden.

Fru talman! Det stämmer nämligen inte, som Jens Holm påstod, att bara vi inför det här i Sverige blir spelplanen jämn. Nej, det blir den inte alls, för vi riskerar då att ha världens bästa djurskyddslagstiftning men inga djur. Det vill inte jag ha, utan jag vill ha en växande djurproduktion i Sverige, för vi har goda förutsättningar att bedriva den typen av verksamhet i vårt land.

Anf. 58 JENS HOLM (V):

Fru talman! Med all respekt för att det finns en del praktikaliteter som självklart måste fungera ifall man har obligatorisk vaccinering av smågrisar i stället för obedövad kastrering kan det väl inte vara så himla komplicerat att ministern inte kan ge ett enda svar på när det här beslutet ska genomföras. Det tycker jag känns väldigt märkligt. Det har nu gått ett antal veckor sedan vi klubbade beslutet i riksdagen, så nog borde ministern ha kommit lite längre i sin tankeverksamhet än så.

Vad gäller EU är vaccinet som kan vara alternativet till den obedövade kastreringen registrerat och godkänt, så det är bara att köra på. Det är helt öppet för alla EU-länder som vill använda sig av det.

Såvitt jag har förstått är det en lång rad EU-länder som redan har börjat använda det i mer eller mindre stor skala eller som är på gång att införa lagstiftning om det. Norge, vårt närmaste grannland, har ett förbud mot obedövad kastrering sedan flera år tillbaka. Jag tycker att det vore tragiskt ifall Sverige blir ett av de länder i Europa som är sämst i den här frågan, och så tycker jag att det håller på att bli ifall man inte kan ge något konkret besked om när vårt beslut här från riksdagen ska genomföras.

Ministern pratar om att vaccinera grisar som väger 80–90 kilo och att det inte är lätt. Som sagt gör man det redan i andra länder, och där fungerar det.

En konkret fråga: Kan man inte vaccinera smågrisar? Såvitt jag vet gör man det på flera ställen. Erfarenheten visar också att smågrisdödligheten minskar när man vaccinerar i stället för kastrerar dem utan bedövning. Där kan det till och med vara ett plus för grisuppfödaren att det totalt sett blir en bättre ekonomi i det här, eftersom det helt enkelt är färre smågrisar som kommer att dö.

Jag skulle vilja att ministern svarar på min fråga och att han kommenterar hur det ser ut i andra länder som har upphört med obedövad griskastrering eller i alla fall har kommit väldigt långt i genomförandet av det.

Anf. 59 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Upplysningsvis måste vaccineringen för att uppnå önskvärt resultat utföras två gånger, en gång när grisen är förhållandevis liten och ytterligare en gång när den är på väg att inträda i könsmognad. Då är grisen ganska stor och därmed tung och kan alltså orsaka skador på den personal som ska utföra vaccineringen.

För att komma i gång med vaccineringen och fortfarande ha, vilket jag är angelägen om, en fläskproduktion i vårt land är det min uppfattning att den måste utföras av lekmän. Vi kan inte ha legitimerade veterinärer till det här. Av det skälet har nu utbildningar för lekmän planerats för att de ska kunna utföra vaccineringarna. Tyvärr har utbildningarna

inte kunnat startas upp ännu av skälet att det för att få göra detta fordras tillstånd från djurskyddsetisk nämnd, och detta tillstånd har ännu inte kommit. Och så länge som detta tillstånd inte har kommit kan inte utbildningen starta, trots att näringen har varit intresserad av att driva på det här, för man är ju självklart intresserad av att ha en etisk produktion i sin verksamhet. Men slutligen, fru talman, vill man ju ha det utifrån ett jämnt spelväg så att man har konkurrensvillkor som är likvärdiga med de som finns i omvärlden.

Anf. 60 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag noterar att landsbygdsministern inte kommenterar hur det fungerar i andra länder, till exempel i Norge som har haft ett förbud mot obedövad kastrering i ganska många år. Och jag är rätt övertygad om att om det fungerar i Norge fungerar det nog också här, ifall man verkligen vill.

Landsbygdsministern pratar om att det krävs stora utbildningsinsatser för att få det här att fungera. Det krävs nog en del utbildning, så kan det vara, och då hade det varit på sin plats med en djurskyddsmyndighet som vi hade tidigare under det socialdemokratiska styret. Djurskyddsmyndigheten hade ett ansvar för att ta ett helhetsgrepp över djurskyddsfrågorna. Jag tror att både den här och en mängd andra djurskyddsfrågor som har hamnat på efterkälken genom regeringens politik hade kunnat avancera mycket snabbare ifall vi hade haft en enda ansvarig myndighet för att driva fram djurskyddsfrågorna.

Jag konstaterar att jag trots den här debatten inte får ett konkret svar från regeringen om det beslut som har fattats av riksdagen som är den folkvalda församlingen i Sverige. Den 27 april beslutade vi att obedövad kastrering av grisar ska upphöra. Jag har ställt skriftliga frågor och tagit upp frågan vid riksdagens frågestund och nu även i en interpellationsdebatt, och vår minister kan inte säga om det blir ett förbud i år, nästa år, om tre år eller om det någonsin kommer att bli ett förbud mot obedövad griskastrering. Det tycker jag är ett underbetyg till regeringen, och framför allt är det att svika de 4 000 grisar som plågas av att få sina testiklar uppskurra varje dag. För dessa grisars skull borde ministern skynda på den här processen så mycket som han bara kan. Det görs inte nu, och det är väldigt olyckligt.

Anf. 61 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig först tacka interpellanten för interpellationen. Det är en angelägen fråga som diskuteras. Vi måste komma bort från det här. Men – jag upprepar det, fru talman – vi måste göra det på ett sådant sätt att vi har grisar kvar i vårt land. Det blir ju inte bättre för grisen i fråga om ingreppet utförs någon annanstans och vi därefter importerar fläsk som kommer från grisen.

Hur är det då i andra delar av vårt närområde? Ja, det är riktigt att i Norge finns den här typen av lagstiftning. Där har man en skyddad marknad. Jag känner inte till något land på den europeiska kontinenten som har ett sådant skydd och den jordbruksproduktion som vi har här. Och i Norge har man, enligt uppgifter som jag fått, inte lekmän till att utföra vaccineringen, utan det är legitimerad veterinär som gör det-samma.

Vi har kommit fram till att det inte är möjligt i vårt land på grund av att produktionen är något större än i Norge. Det skulle kostnadsmässigt bli helt ohållbart för en redan hårt pressad bransch. Jag vill alltså inte medverka till att vi slår ut den svenska fläskproduktionen genom att lagstifta utan att detta är utprovat till fullo och att vi har utbildningar så att lekmän kan utföra de vaccinationer eller bedövningar som kan komma i fråga.

Avslutningsvis vill jag nämna att känsligheten för den så kallade galtlukten tycks variera mellan geografiska områden. Det allra bästa vore om vi kunde få fram hangrisar som inte har den lukt som vi i vårt område tycks vara väldigt besvärade av.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2010/11:427 om behov av skydd mot rovdjur

Anf. 62 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Sven-Erik Österberg har frågat miljöministern om miljöministern avser att vidta några åtgärder för att lindra de problem som dagens fårägare har med de alltmer ökande rovdjursangreppen.

Interpellationen har överlämnats till mig.

I regeringen arbetar vi aktivt för att ha en levande landsbygd med ett blomstrande näringsliv. Detta inkluderar en levande fårnäring. Samtidigt har vi mål att säkerställa livskraftiga rovdjursstammar i vårt land. Dessa två mål är dock inte motsättningar – en lönsam fårnäring och livskraftiga rovdjursstammar kan mycket väl förenas. Trots att antalet stora rovdjur har ökat i Sverige minskade antalet rovdjursdödade får med nära 50 procent mellan åren 2009 och 2010. Procentsatsen indikerar två saker, nämligen att mellanårsvariationen beträffande antalet rovdjursangrepp är stor och att det inte finns någon trend av ökande angrepp generellt. Vid en närmare granskning av viltskadestatistiken ter det sig i stället som att angreppen av lodjur, björn och kungsörn på får uppvisar en vikande trend. Antalet angrepp på tamdjur av varg har varit högt de år vargrevir etablerats i områden med täta tamdjursbesättningar där förebyggande åtgärder vidtagits i liten omfattning. Utvecklingen av rovdjursskador stämmer därför inte med den bild som ges i frågeställningen även om det är en stor påfrestning för varje enskild individ som drabbas.

Riksdagen har beslutat att Sverige ska ha livskraftiga rovdjursstammar och de ska tillåtas sprida sig till för dem naturliga utbredningsområden. För att spridningen av rovdjur söderut ska kunna fortgå behöver arbetet med förebyggande åtgärder prioriteras även i områden som länge saknat förekomst av rovdjur. Regeringen har givit Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram en vägledning för hur skador av rovdjur på tamdjur ska kunna förebyggas i områden med täta tamdjursbesättningar. Uppdraget redovisades i mars i år. Rapporten innehåller ett antal förslag som jag kommer att titta närmare på.

Det totala bidrag som har lämnats till enskilda för att uppföra rovdjursavvisande stängsel har legat stadigt runt 4 miljoner kronor om året alltsedan 2008. Från och med 2010 ändrades bidraget från att vara helt

nationellt finansierat till att vara till hälften finansierat av EU. Ändringen har alltså inte inneburit någon lägre nyttjandegrad.

Tack vare att åtgärden överfördes till landsbygdsprogrammet finns ett större utrymme än tidigare för att ge bidrag till rovdjursavvisande stängsel i områden med rovdjur. Jag är medveten om att bidraget för att uppföra rovdjursavvisande stängsel är något lägre inom landsbygdsprogrammet än vad det nationella bidraget var. Den saken uppvägs, enligt min uppfattning, av att fler djurhållare än tidigare kan erhålla bidraget och på så sätt ges möjlighet att skydda sina djur.

När det gäller den tillåtna strömstyrkan i stängselaggregaten antogs, inom ramen för det europeiska standardiseringsarbetet, en standard för elektriska hushållsapparater och liknande bruksföremål, vilken även omfattar elstängsel. I standarden rekommenderas ett energiuttag som ligger en bra bit under vad de svenska rovdjursavvisande stängslen innehåller.

Standarden, vilken antogs under föregående år, är inte EU-rättsligt bindande. Den har dock godkänts av det svenska standardiseringsorganet Svensk Elstandard, vilket gör att det behövs ett särskilt förtydligande om att de svenska rovdjursavvisande elstängslen fortsatt kan sättas upp. Därtill ska detta anmälas och motiveras till Europeiska kommissionen eftersom det handlar om avvikande krav jämfört med en befintlig standard. Vad som nu sker är att Elsäkerhetsverket tar fram föreskrifter som ska förtydliga att det är möjligt att släppa ut starkare elstängselaggregat på marknaden. Framtagandet av föreskrifter har gjorts i samråd med andra berörda myndigheter för att garantera att hänsyn tas till samtliga aspekter. Om någon vecka kommer föreskrifterna att lämnas över till kommissionen för att möjliggöra ett slutligt ikraftträdande till hösten.

Sven-Erik Österberg tar vidare upp frågan om ersättning för skadade och dödade får. Här vill jag tydliggöra att det inte finns någon enkel schablon som begränsar möjligheten till ersättning. I stället görs en noggrann bedömning av det enskilda djurets värde i enlighet med rekommendationer utfärdade av Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet. Till exempel kan nämnas att ersättningen för en avelsbagge enligt rekommendationen bör vara 2 500 kronor eller mer om djuret efter värdering bedöms vara särskilt värdefullt. Djur som varit anslutna till Fårkontrollen, Krav Ekonomisk förening eller maedi-visna-programmet berättigar till ytterligare 250 kronor per åtgärd. Dessutom rekommenderas djurhållaren vid större skador på fårbesättningar erhålla kompensation för eventuellt uteblivna miljöersättningar. Mot bakgrund av ovanstående är min uppfattning att befintligt ersättningssystem på ett rimligt sätt sörjer för att ekonomiskt kompensera fårägare som drabbats av skador orsakade av stora rovdjur.

Frågan om våra areella näringars möjligheter att samexistera med rovdjur är dock mycket viktig. Den pågående Rovdjursutredningen (M 2010:02) ska i sitt arbete med att föreslå målnivåer för rovdjuren beakta de socioekonomiska aspekterna. De ska vidare ge förslag till förvaltningsåtgärder avseende rovdjuren som bidrar till samexistens mellan människor och rovdjur. Jag följer utredningens arbete noggrant och min hållning är tydlig. Vi ska ha en levande fårnäring i Sverige.

Anf. 63 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Tack, landsbygdsministern, för svaret!

Bakgrunden till min interpellation är att jag bor på en adress som ligger inom flera vargrevir. Där har det under ganska lång tid funnits diverse husdjursbesättningar. Under de senaste decennierna har fårhållningen till viss del tilltagit eftersom tidigare betade marker av nötkreatur har tagits bort, vilket är ett känt fenomen i Bergslagsbygder. Man har använt får för att försöka hålla marken öppen runt sjöar och bosättningar.

Det har medfört stora problem. I mitt närområde var det tre fårbesättningar som drabbades av rovdjursangrepp förra året. En fårhållare som hade 20–25 får blev av med 13 stycken i ett vargangrepp. En annan förloade 7–8 stycken i ett lodjursangrepp.

Detta gör att många fårägare överväger om man över huvud taget ska fortsätta. Det är ingen ekonomi i detta. Det här är ingenting man försörjer sig på. Det är husdjur som man har för att hålla marken öppen. Den indikation man får när man träffar dessa fårägare är att de är uppgivna och inte har lust att samla ihop rester av sargade får. Man har ju fåren på fritidsbasis för att inte marken ska växa igen. Det är bakgrunden. Jag vet att Eskil Erlandsson känner till detta väl.

Det är riktigt som det står i svaret att vi har en rovdjurspolitik som säger att vi ska ha ett visst antal vargar och att vi ska försöka samordna detta. Jag tycker att landsbygdsministern tar i lite när han säger att det går att foga samman att hålla både rovdjur och fårbesättningar. Att säga att det går väldigt bra, tycker jag är att ta till i överkant. Det är ett problem, men vi måste naturligtvis försöka leva med det och hantera det på bästa sätt.

Att göra vargstaket är ganska omfattande och komplicerat. Jag vet att Eskil Erlandsson mycket väl känner till det. Det är oerhört kostsamt. Per individ och meter är ersättningen sämre till djurhållarna i dag än tidigare. Det hjälper föga den enskilde fårägaren att man säger att fler kan nyttja detta. För den enskilde att avgöra om det är värt kostnaden eller om man ska göra sig av med fåren är ett svårt övervägande. Det resulterar på flera ställen med att man slutar hålla får. Man tycker inte att det är värt besväret. Man vill inte ta kostnaden.

Om vi har en enig riksdag som beslutar att vi ska ha vargar – jag har ingenting emot det; jag står bakom det av flera skäl – måste vi också ha större ambitioner att skydda dem som i så fall drabbas hårt av vargangrepp. Det finns ett intresse för den enskilde djurägaren men det finns också ett nationellt intresse att se till att vårt land inte förbuskas, vilket kommer att hända om man slutar hålla djur.

Jag skulle i detta mitt första inlägg vilja fråga Eskil Erlandsson om det finns någon ambition från regeringens och landsbygdsministerns sida att höja ersättningen så att det blir mindre kostsamt för den enskilde att sätta upp ett ordentligt fårstängsel, ett så kallat vargstaket, än vad som är fallet i dag. Faktum är att det för den enskilde blivit dyrare. Det krävs mer insatser i form av eget kapital för att få upp ett sådant staket. Den frågan skulle jag till att börja med vilja ha svar på.

Anf. 64 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S):

Fru talman! När jag tog del av landsbygdsministerns svar kände jag att jag måste gå upp i debatten och ställa en fråga till honom.

Rovdjurspolitiken har vi diskuterat mycket i Sveriges riksdag. Som Sven-Erik Österberg säger har vi politiker i riksdagen ett ansvar för att underlätta samexistensen mellan areella näringar och rovdjur, vilket också ministern säger i sitt svar. Det är vårt ansvar att se till att det går att ha fåruppfödning i ett rovdjursområde.

Då är det viktigt att det finns medel till rovdjursstängsel och till ersättning för dem som får sina djur rivna. Det som sägs i svaret är lite knepigt, hur ministern får det till att det nu är bättre med mindre pengar som fler får dela på. Minister säger: ”Jag är medveten om att bidraget för att uppföra rovdjursavvisande stängsel är något lägre inom landsbygdsprogrammet än det nationella bidraget var. Den saken uppvägs ... av att fler djurhållare än tidigare kan erhålla bidraget.” Som jag tolkar det ska fler djurägare dela på mindre pengar. Hur får man ihop detta så att det blir bättre? Det skulle jag vilja höra från ministern.

Vad händer om efterfrågan blir större, vilket vi vet kommer att hända när rovdjuren förflyttar sig söderut och till områden med mycket djurproduktion? Kommer ministern att se till att det tillförs mer medel, till exempel i höstens budget, för att kunna motverka de bekymmer som de som har fårproduktion har i de områdena?

Också den sociala biten är viktig för lantbrukare. Man måste kunna känna att samhället tar ett ansvar, som när vi i Sveriges riksdag säger att vi ska ha en kraftfull rovdjursstam, vilket jag helt håller med om att vi ska ha. Hur kan samhället, politiken, då vara med och stötta dem som drabbas av att de får sina djur rivna av rovdjur?

Anf. 65 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig vara mycket tydlig med att säga att jag verkligen känner för människor som förlorar sina djur till följd av rovdjursangrepp. Jag förstår den traumatiska upplevelse det är att förlora ett djur; ibland kan det till och med vara ett mycket kärt djur.

Om vi uppehåller oss vid fårägare kan de, till skillnad från vissa andra djurägare, få ersättning. Staten får och kan ge ersättning. Den ersättning som ges följer riktlinjer som är utfärdade av Viltskadecentrum vid SLU och ska motsvara djurens värde.

Hur är det då med de så kallade rovdjursavvisande stängslen? Att hålla djur i hägnade beten kräver stängsel, och de stängslen kostar många gånger mycket pengar. Genom landsbygdsprogrammet kan vi ersätta de tillkommande, eller låt oss kalla det för extra, kostnader som krävs för att stängslet i fråga också ska bli rovdjursavvisande. Vi kan inte och får inte, vilket jag förmodar att Ann-Kristine Johansson och Sven-Erik Österberg väl känner till, ersätta ”normala” kostnader med medel som anvisas i EU-sammanhang, till exempel genom landsbygdsprogrammet. Det skulle nämligen ge vår inhemska näring en konkurrensfördel jämfört med dem som inte har den fördelen. Det är skälet till att bidraget stannat vid, som det är i dag, 20 kronor per meter.

Räcker pengarna? Vad jag känner till har det så här långt i detta sammanhang inte avvisats någon ansökan beroende på medelsbrist. Kan det behövas mer pengar i framtiden? Det får framtiden utvisa. Vi har en så kallad övervakningskommitté som noggrant följer landsbygdsprogrammet. Därest måluppfyllelsen blir för liten eller för stor och det blir pengar över eller behövs mer pengar på något område gör övervaknings-

kommittén justeringar utifrån medelstillgång men också utifrån de behov som finns inom ramen för landsbygdsprogrammet.

Vad betyder det att vi fått in dessa saker i landsbygdsprogrammet? Det betyder att vi nu har EU-pengar som gör att vi kan ha den samexistens som jag är övertygad om att vi alla vill ha mellan rovdjur och tamdjur i vårt land. För att vara konkret betyder det att vi kan betala ut ungefär fyra gånger mer än tidigare när vi bara hade nationella pengar. Det tycker jag är betydelsefullt i sammanhanget.

Anf. 66 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Jag vill förtydliga för landsbygdsministern och säga att jag varken i förra inlägget eller i min fråga till ministern påstått att någon vid ansökan om pengar till stängsel blivit nekad detta. Det var inte med i min fråga. Det problem jag tog upp var att den försämrade ersättningen per meter stängsel är ett bekymmer.

Eskil Erlandsson vet själv att jag har ett jordbruksförflutet. Jag har varit med och stängt stängsel till får, kor och andra djur rent praktiskt. Det skiljer sig väsentligt mellan hur ett vanligt fårstängsel ser ut – eventuellt med eltråd – och vad som krävs när man gör dessa säkrade vargstängsel. Det gäller stolparnas tjocklek, men också hur långt stolparna ska slås ned, hörnstolpar och så vidare. Oftast krävs det att man har en särskild maskin som kör ned dem; man klarar det inte med handkraft.

Jag har väldigt svårt att tro att skillnaden i kostnad mellan ett vanligt stängsel och detta så kallade vargstängsel skulle vara 20 kronor per meter, som Eskil Erlandsson pekar på. Fåravelsförbundet säger att detta inte är relevant. Kostnaden ligger mycket högre, för att inte tala om merkostnaden för den arbetsinsats som man måste göra för att sätta upp stängslet. Det är där problematiken ligger just nu: om vi ska ha färhållning på många ställen eller inte, eller om man helt enkelt ska lägga av som fårproducent av den anledningen att merkostnaden blir så stor. Jag frågade om landsbygdsministern är beredd att se över ersättningen per meter. Det var det min fråga gällde, inte totalbeloppet i sig; jag har inte hört att det skulle vara något problem.

Något annat man tar upp är att bedömningen är väldigt rigid. Det gäller i synnerhet dem som har får. Man kan få ett angrepp mitt i sommarvärmen när det är 25 grader varmt. Djur är egentligen oigenkännliga bara inom ett dygn. Jag pratade med en jaktvårdskonsulent som har till uppgift att bedöma vad slags angrepp det är. Han säger att det efter bara ett antal timmar eller ett dygn är omöjligt att avgöra på vilket sätt djuret har blivit skadat. Jag har ett exempel från min egen valkrets, Västmanland, där färgare har förlorat stora mängder får men inte fått en krona i ersättning av den anledningen att man inte har kunnat slå fast att det är rovdjur som har gjort det, även om man rent mentalt vet till 99,9 procent att det är rovdjursangrepp. Men man kan inte få den bedömningen av jaktvårdskonsulenten, som med gott samvete kan säga att det inte går att fastslå att det är ett rovdjursangrepp, eftersom kroppen har förändrats under den tid som förflutit från att djuret angreps tills man upptäckte det och kunde få ut besiktningsmannen. Detta är ett bekymmer.

Det handlar också om ersättningsnivån. Det är riktigt att man ska göra en lokal bedömning. En avelsbagge av bra kvalitet kan kosta upp till 10 000, 12 000 eller 15 000 kronor. Så ser det ut i dag när man köper in

dem. Erfarenheten är att man i bedömningen aldrig kommer upp i de inköpsvärden som har varit på många av avelsdjuren. Detta är naturligtvis också ett bekymmer.

Det sista gäller elen, som det finns en stark oro över. Jag vill bara kontrollera att jag uppfattade landsbygdsministern rätt. Får man en försvagad el i tråden bränner inte elen bort gräset, utan man måste då ta bort gräset mekaniskt med röjapparat under nedersta tråden för att inte få en onaturlig jordning och på så sätt inte få någon effekt. Men vad jag förstår anser landsbygdsministern att man kommer att klara att hålla en högre strömstyrka, så att man på så sätt slipper den oro som finns på detta område. Jag vill få bekräftat om jag har uppfattat detta rätt.

Anf. 67 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag håller med Sven-Erik Österberg, som pratar om arbetskostnaden när det gäller rovdjursstängsel. Dels kostar det mer att sätta ned rovdjursstängslen, dels tar det väldigt mycket tid för bonden att göra det.

Jag var och besökte en fårägare utanför Karlstad i ett naturskönt område. Han har fåravel och sliter nu inför våren med att sätta upp rovdjursstängslen och också hela sommaren med att sköta om dem och se till att hålla rent runt rovdjursstängslen. Läger sig gräs eller grenar över fyller inte stängslet sin funktion längre. Hela arbetskostnaden för stängslet blir mycket stor, och det kostar också mer att köpa in. Kostnaden för stängslen är viktig framöver.

Ministern sade att framtiden får utvisa om det behövs mer pengar. Men jag tror nog att vi kan vara överens om att fler rovdjur och fler vargar, som vi vill ha här, ger fler rivna djur, en ökad oro och en ökad efterfrågan på stängsel och även andra sätt att skydda sina tamdjur. Det tror jag också är viktigt att ha med sig inför kommande budgetarbete, som landsbygdsministern säkert är i full gång med. Kan det behövas mer pengar för bland annat stängsel och ersättning?

Anf. 68 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Det är sant att det har funnits en oro för att de lite starkare elaggregaten inte skulle få användas exempelvis för rovdjursavvisande stängsel. Men jag är alltså glad att kunna skingra denna oro. Elsäkerhetsverket har tagit fram föreskrifter som tydliggör möjligheten att även fortsättningsvis kunna använda de här lite starkare aggregaten. Vi kommer således att kunna ha starka elaggregat och stängsel som enligt allas bedömning även fortsättningsvis förmår hålla de lite större rovdjuren utanför de tamdjurshägn som behövs för att skydda tamdjuren.

Vad beträffar stängsling och stängslingskostnader är det så som jag försökte förklara i mitt tidigare inlägg. De kostnader som får ersättas är de som ligger över de kostnader som normalt finns för en åtgärd. Man har gjort bedömningen att den kostnaden torde uppgå till 20 kronor. Det kan säkert diskuteras i enskilda fall om det skulle kunna vara något annat, men för att få en schablonisering, för vi vill ju också regelförenkla och hålla kostnaderna för administration så låga som de bara går att hålla, har man stannat vid den här bedömningen. Med inflation och annat kommer ersättningen säkert att förändras över tid.

Fru talman! Låt mig slutligen åter poängtera att ingen ännu vad vi känner till har blivit avvisad från att få stöd för att sätta upp de lite bättre stängslen för att hålla rovdjuren utanför de inhägnader som behövs för de tama djuren.

Anf. 69 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsministern för klarläggandet om strömstyrkan. Detta tycker jag är bra. Då kan man gå ut med det beskedet och säga att det inte finns anledning till någon oro över sänkning. Detta oroar många fårägare på grund av det ökade underhåll av stängslen som det skulle medföra.

När det gäller kostnaden per meter upplever jag att landsbygdsministern känner sig ganska nöjd och tycker att det är till fyllest med 20 kronor per meter som kompensation och att bedömningen i så fall är att det kostar ungefär 20 kronor per meter schabloniserat, kanske beroende på vilken mark det är och så vidare. Det betyder med tanke på de gamla ersättningarna att regeringen har kommit till insikten att fårägarna var överkompenserade med den högre avgiften tidigare och fick för mycket betalt. Är det så jag ska uppfatta det här?

De beräkningar som jag har sett och som fåravelsföreningarna pekar på är att merkostnaden ligger mycket över det här. Det här är väl en indikation till dem att de ska argumentera för sin sak och lyfta fram detta, eftersom landsbygdsministern tycks nöja sig med att konstatera att det är på det här sättet. Jag hör heller ingen ambition från landsbygdsministerns sida att försöka höja det där, om det inte händer någonting i landsbygdsministerns sista inlägg.

Det sista jag skulle vilja få en vinkling på är bedömningen av rovdjursangrepp, som i dag bland annat jaktvårdskonsulenterna gör. Det finns ett antal fall – gå gärna in till fåravelsföreningarna och titta – där man inte fått någon ersättning över huvud taget på grund av att det inte gått att fastställa vad det är, trots att man mentalt vet att det är rovdjur som har varit framme. 15 djur ligger inte döda på en gång på grund av något konstigt blixtnedslag när inte ens åskan har funnits i närheten. Det är klart att man vet att det är rovdjur, men det går inte att fastställa. Detta är ett jätteproblem för många. En fårägare i min valkrets pratade med mig för några veckor sedan och hade precis ett sådant exempel, där han inte fick någon ersättning över huvud taget. Är detta någonting som landsbygdsministern skulle vilja titta på?

Anf. 70 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig liksom i tidigare debatter tacka för interpellationen. Det är värdefulla frågor som diskuteras, inte minst för de områden där Sven-Erik Österberg har sin härkomst. Är till exempel fårägare överkompenserade, eller var de överkompenserade i det tidigare systemet?

Varje gång vi lämnar in någonting som ska kompenseras för att vi har merkostnader måste vi ha en grund för det, och den grunden måste säkerställas dels av oss, dels – för att tala plats – nere i Bryssel. Man har gjort bedömningen, säkert utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet, som det heter, att merkostnaden i genomsnitt är i storleksordningen 20 kronor. Det är skälet till att vi har valt den siffran.

Över tid kommer den säkert att förändra sig. Jag är också medveten om att det krävs underhåll av de här stängslen, men det gör det av vanliga stängsel också. Merkostnaden för detta är inte kompenserad, och som jag ser det skulle det bli ett väldigt byråkratiskt arbete att kompensera för det extra underhåll som behövs när det gäller dessa lite bättre stängsel. Vi måste alltså notifiera varje åtgärd som vi föreslår i landsbygdsprogrammet.

När det gäller den sista frågan om huruvida bedömningar är riktiga och så vidare vet Sven-Erik Österberg mycket väl att jag inte kan ge mig in i diskussionen. Jag är jättegärna med och tar upp detta vid någon av de träffar jag har med landets landshövdingar. Detta är en fråga att ta tag i, så att man får de här bedömningarna så snabbt som möjligt, så att det något lättare går att avgöra vad det är som har orsakat ett djurs död.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2010/11:407 om öppenhet i EU:s jordbruksstöd

Anf. 71 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att samtliga medlemsstater öppet redovisar mottagarna – fysiska och juridiska personer – av jordbruksstöd.

Jag kan börja med att konstatera att jag delar Jonas Sjöstedts uppfattning att det är viktigt med öppenhet när det gäller mottagare av jordbruksstöd. Därför jobbar vi för att få jordbrukspolitiken så öppen som möjligt.

Som ett led i detta arbete agerade den svenska regeringen i det mål i EU-domstolen som Jonas Sjöstedt hänvisar till. Regeringen argumenterade, tillsammans med rådet, kommissionen och vissa andra medlemsstater, för att den nuvarande ordningen med publicering av stödmottagare på Internet är förenlig med skyddet för grundläggande fri- och rättigheter. Tyvärr gick inte domstolen på denna linje. Domen utesluter dock långt ifrån all publicering av uppgifter om stödmottagare på Internet. Domstolen har för det första ansett det förenligt med Europakonventionen att uppgifter om juridiska personer, till exempel bolag, publiceras. Medlemsstaterna måste alltså även i fortsättningen publicera sådana uppgifter.

För det andra får även uppgifter om privatpersoner publiceras, dock under vissa förutsättningar. Det domstolen kritiserar när det gäller privatpersoner är att rådet och kommissionen inte gjort en tillräckligt noggrann avvägning mellan å ena sidan rätten till skydd av privatlivet och å andra sidan intresset av öppenhet. Domstolen menar att man borde ha undersökt i vilka fall namn kan publiceras och inte. Detta bedöms utifrån kriterier som stödets frekvens, typ eller omfattning. Eftersom en sådan prövning inte hade gjorts anser domstolen att det är för långtgående att införa en skyldighet att publicera namnen på alla stödmottagare. Domstolen har alltså inte uttalat sig om exakt vilka uppgifter om privatpersoner som får publiceras utan endast om att en noggrann prövning måste göras.

I förhandlingarna kring domens konsekvenser har jag, tillsammans med EU-ministern, varit mycket pådrivande när det gäller att publiceringen av stödmottagare ska vara så öppen som möjligt. Jag anser att det är väldigt viktigt att domen inte får större negativa konsekvenser än nödvändigt. EU-kommissionen var enligt EU-fördragen tvungen att skyndsamt anpassa EU-regelverket så att det inte längre förelåg en skyldighet för medlemsstaterna att i strid med domen publicera privatpersoner. På förslag från Sverige tydliggjordes att den ändringen enbart är en tillfällig lösning – detta i avvaktan på att EU-kommissionen föreslår en lösning som är förenlig med Europakonventionen.

Lyckligtvis kan vi glädjas åt att vi i Sverige har den för oss så självklara offentlighetsprincipen. Den påverkas på intet sätt av utgången i målet. Den grundlagsfästa rätten som allmänheten har att få tillgång till handlingar gör att vi alla har möjlighet att ta del av uppgifter om stödmottagare om vi efterfrågar dem. Här finns inga andra begränsningar än de som följer av svensk lagstiftning om offentlighet och sekretess. Domens enda effekt i Sverige är att informationen inte längre sprids på ett enkelt sätt via Internet.

För att öka öppenheten kring EU:s jordbruksstöd jobbar vi aktivt för en så stor öppenhet som möjligt i samtliga medlemsstater och för att minimera domens effekter för öppenheten.

Då Jonas Sjöstedt, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid debatten medgav tredje vice talmannen att Jens Holm i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 72 JENS HOLM (V):

Fru talman! Tack, landsbygdsministern, för svaret!

Efter domen i EU:s domstol i fjol har det blivit mycket svårare om att få information om vart EU:s subventioner på jordbruksområdet går någonstans. Det är inga småsummor vi talar om, utan det är ungefär 40 procent av EU:s samlade budget. En helt rimlig hållning är ju att medborgare, journalister och andra ska kunna granska vart bidragen går. Så var det tidigare, innan domen föll, men så är det inte nu längre.

Det är bra att det finns en samsyn mellan mig och Eskil Erlandsson här. Vi vill båda att det ska offentliggöras, och vi beklagar domen i EU:s domstol. Detta har lett till att flera stora länder, till exempel Frankrike, Storbritannien, Grekland och Rumänien, numera inte offentliggör något alls om vart bidragen till bidragsmottagare i de länderna går någonstans.

Det har varit intressant att spåra vart bidragen går på hemsidan farm-subsidy.org. Där har man kunnat se exakt vilka privatpersoner och inte minst vilka storföretag som får gigantiska summor i jordbruksbidrag. Här i Sverige kunde jag konstatera att väldigt många av de företagen är baserade i Stockholms innerstad. Det är inte som man nog ofta tror, att jordbrukspengar går till småbrukare ute i landet. Väldigt ofta är det i stället företag i storstäderna som får de största summorna.

Ministern säger att Sverige har drivit att det ska fortsätta vara en total öppenhet och att detta dessutom inte påverkar det svenska förfarandet eftersom vi har offentlighetsprincipen. Än så länge offentliggörs så vitt jag vet allting av de bidrag som tillfaller svenska mottagare. Det är bra. Men det kanske bara är en tidsfråga innan vi har någon eller några bi-

dragstagare som gör likadant som de tyska bidragstagarna och drar detta inför domstol.

Om detta till slut hamnar inför EU:s domstol blir det den svenska offentlighetsprincipen som står emot EU-lag, och vi vet att EU-lag är överordnad nationell lagstiftning. Offentlighetsprincipen är inte, som många tror, på något vis överordnad EU-rätt.

Offentlighetsprincipen ska, har man från svensk sida sagt, fortsätta gälla, men det är egentligen bara en ensidig förklaring från svenskt håll. Vi har inte fått något skriftligt undantag som skyddar offentlighetsprincipen i Sverige. Därför skulle jag föreslå att den svenska regeringen gentemot EU driver att ett villkor för att man i fortsättningen ska få jordbruksbidrag ska vara att man också är beredd att offentliggöra hur mycket man får och vart bidragen går någonstans. Vi ska komma ihåg att bidragen är frivilliga. Man måste ju inte ta emot dem.

Jag undrar därför några saker. Delar landsbygdsministern min syn på offentlighetsprincipen? Och vad kan hända om den krockar med EU-rätten – vilket väger tyngst?

Är landsbygdsministern beredd att driva att ett villkor för att ta emot jordbruksstöd ska vara att man också är beredd att offentliggöra detta? Det kan man till exempel driva i översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Anf. 73 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig komplettera svaret med att säga att jag tillsammans med min kollega EU-ministern i förhandlingar kring domens konsekvenser påtalat vikten av att publicering av de stödmottagare som finns är så öppen som det bara är möjligt.

Vi har också skickat ett brev till kommissionen där vi framfört vikten av öppenhet. Vi har till och med gått ytterligare ett steg och skickat ett textförslag till kommissionen som vi fick gehör för.

Det innebär att EU-kommissionen ska analysera frågan för att föreslå en lösning som är förenlig med Europakonventionen där uppgifter om fysiska stödmottagare också så långt det är möjligt åter kan publiceras och publiceras på Internet.

Fru talman! Det är bara att konstatera att andra länder tyvärr inte har samma öppenhet som vi har i det svenska samhället. För att öka transparensen och öppenheten också om EU:s jordbruksstöd jobbar vi aktivt för att få så stor öppenhet som möjligt i samtliga medlemsstater för att minimera domens effekter.

Den frågeställning som framställdes konkret är jag beredd att överväga. Jag är inte beredd att ta ställning och säga ja eller nej i dag. Men jag är beredd att överväga det förslag som framfördes här under debatten.

Anf. 74 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att vi sedan en tid tillbaka har Lissabonfördraget. Med Lissabonfördraget blir EU-domstolens domar och all EU-lagstiftning helt överordnad nationell lagstiftning. Det var ett av skälet till varför vi från Vänsterpartiet var motståndare till Lissabonfördraget.

Det är därför otroligt viktigt att vi försöker att villkora jordbruksstöden så att ett offentliggörande blir obligatoriskt. Jag tycker att det låter

bra att man har framfört det till kommissionen. Det låter också bra att det finns en konkret text som man diskuterar.

Jag har inte fått se den texten. Jag uppmanar ministern att sända den till mig eller min kollega Jonas Sjöstedt. Eftersom vi inte har sett texten undrar jag: Står det i texten att man villkorar jordbruksbidragen så att den som tar emot bidrag också lovar att offentliggöra bidraget? Är det var det hela handlar om?

Anf. 75 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Varför har EU-domstolen kommit fram till att det stred mot skyddet mot grundläggande fri- och rättigheter? Det är vad man sade i sin dom. Domstolen har ansett att förenligheten med Europakonventionen finns vad gäller att sprida uppgifter som juridiska personer.

Alla medlemsstaterna har som jag ser det, och där vill jag säga emot Jens Holm, en skyldighet att även fortsättningsvis publicera uppgifter om juridiska personer. Skillnaden är gentemot de fysiska personerna där rådet och kommissionen enligt domstolen inte har den lagliga rätten att kräva publicering av uppgifterna beroende bland annat på skyddet av privatlivet.

Vad beträffar den konkret framställda frågeställningen är svaret nej. Det finns inte med i det textförslag som är inlämnat. Men jag sade i mitt tidigare inlägg att jag är beredd att överväga det som Jens Holm har föreslagit i ett inlägg här.

Anf. 76 JENS HOLM (V):

Fru talman! Till att börja med säger Eskil Erlandsson att det fortfarande finns en skyldighet för juridiska personer att vara beredda på ett offentliggörande. Vi har i så fall ett konkret problem här eftersom det finns flera stora medlemsländer som inte offentliggör någonting alls. Det gäller exempelvis Frankrike, Storbritannien, Grekland och Rumänien. Det borde vara någonting som Sverige driver mot de länderna. Man borde säga: Ni måste fortsätta att offentliggöra i varje fall det som handlar om företags mottagande av bidrag.

Jag kan bara välkomna att ministern är intresserad av vårt förslag att ett villkor för att ta emot bidrag ska vara att man är beredd att offentliggöra det. Vi kan fortsätta den diskussionen. Vi är beredda att bidra med konkreta texter, expertis eller vad det nu kan vara. Jag hoppas verkligen att Sverige kan driva det offensivt mot EU.

Anf. 77 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig även i denna debatt tacka för interpellationen. Det är en angelägen och viktig fråga som diskuteras och debatteras.

Fru talman! Låt mig slutligen säga att det mål som diskuteras inte handlar om offentlighetsprincipen eller allmänhetens tillgång till handlingar utan om det aktiva publicerandet på nätet.

Domen begränsar alltså inte vår offentlighetsprincip. Jag vill vara väldigt tydlig med detta så att ingen tror någonting annat utifrån den här debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 78 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Ann-Kristine Johansson har frågat landsbygdsministern om han är beredd att arbeta för en förändring av lagen om offentlig upphandling för att kommuner ska kunna göra mer miljövänliga och djursorgsanpassade upphandlingar.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationens huvudfråga om djurskyddskrav i samband med offentlig upphandling. Krav på djurskydd och miljökrav vid produktion av mat faller dock utanför mitt ansvarsområde.

Jag kan inte kommentera enskilda ärenden, men det är naturligtvis av stor betydelse att upphandlande myndigheter kan efterfråga varor eller tjänster som uppfyller de krav som den upphandlande myndigheten bedömt vara relevanta.

Regelverket om offentlig upphandling ska säkerställa att upphandlande myndigheter gör en god affär genom att tillgodose sina behov till lägsta möjliga totalkostnad. I behovet inbegrips även varornas och tjänsternas kvalitativa egenskaper. Både produkt- och produktionskvalitet är viktiga konkurrensmedel som kan användas vid offentlig upphandling. Höga krav på djurskyddet vid offentlig upphandling är också ett incitament för att driva utvecklingen framåt på djurskyddsområdet.

Dagens regelverk ger goda möjligheter för upphandlande myndigheter att ställa krav på en varas produktion och hantering. Interpellanten verkar mena att reglerna skulle begränsa upphandlande myndigheter till att bara beakta lägsta pris. Krav på en varas kvalitet eller funktion kan dock alltid ställas av den upphandlande myndigheten. Om den upphandlande myndigheten valt att använda sig av tilldelningskriteriet "lägsta pris" innebär detta att priset blir utslagsgivande endast mellan de leverantörer som uppfyllt ställda krav på varan eller tjänsten.

Upphandlingslagstiftningen grundar sig på EU:s upphandlingsdirektiv, vilka i sin tur vilar på stadganden om rätten till etableringsfrihet inom EU. Offentlig upphandling ska ske med beaktande av principerna om icke-diskriminering, likabehandling, transparens, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Ställda krav på djurskydd eller andra hänsyn kan ibland komma i konflikt med dessa principer eftersom sådana krav direkt eller indirekt kan komma att utestänga utländska leverantörer vid gränsöverskridande upphandlingar. Det är detta förhållande som gör att det ibland kan råda osäkerhet om vilka krav som kan ställas på till exempel djurskydd.

Inom Europeiska kommissionen pågår nu ett arbete med att utvärdera och modernisera upphandlingsdirektiven. Regeringen lämnade den 20 april 2011 sitt svar på den grönbok om regelverket som kommissionen tagit fram. Regeringen har i sitt svar uppmärksammat den rättsosäkerhet som kan föreligga när en upphandlande myndighet önskar ställa krav på djurskydd som är längre gående än EU:s minimikrav. Regeringen har uppmanat kommissionen att tydligt ange hur sådana målkonflikter ska lösas.

*Svar på
interpellationer*

Regeringen har vidare gett en särskild utredare i uppdrag att utvärdera upphandlingsregelverket ur ett ekonomiskt och samhällspolitiskt perspektiv (Upphandlingsutredningen, Dir. 2010:86). Frågan om hur målkonflikten mellan till exempel krav på djurskydd och den inre marknaden ska lösas kommer sannolikt att beröras av utredningen. Sammanfattningsvis är mitt svar att upphandlingsreglerna inte behöver ändras för att upphandlande myndigheter ska kunna ställa krav på produktens kvalitet och produktion. Så kan ske redan i dag. Däremot uppkommer det situationer i vilka det kan vara svårt att bedöma om uppställda krav hamnar i konflikt med de grundläggande principerna för offentlig upphandling och hur en sådan konflikt i så fall ska hanteras. Detta är en fråga vars lösning regeringen har prioriterat inför kommande arbete i EU med en revidering av upphandlingsdirektiven.

Anf. 79 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag ställde interpellationen därför att jag anser att rättsläget är oklart. Det är många överklaganden; vad jag förstår har vi i Sverige flest överklaganden i EU. Överklagandena gällande djurskyddskraven ökar, vilket innebär att risken är att kommunerna inte vågar ställa de relevanta krav som de som politiker i en kommun egentligen vill göra. Vi ska ha höga krav på djurskyddet, och vi ska ha höga krav på livsmedel som produceras i Sverige.

Fru talman! Drygt tre miljoner måltider äts varje dag i det offentliga Sverige. Det är skolmåltider, måltider i våra äldreboenden och i sjukvården. Tre miljoner måltider varje dag är mycket, och det är många livsmedelsupphandlingar som föregår detta.

Jag tror att vi alla – föräldrar och närstående till våra barn, äldre eller sjuka – vill att den mat som produceras och serveras är producerad under bra förhållanden för både djur och anställda. Att livsmedel kan garanteras vara fritt från antibiotikarester och från salmonella, att det fläskkött vi serverar kommer från grisar med svansknorren kvar eller att den köttfärs som serveras kommer från djur som har bedövats före slakt – allt detta är relevanta krav som bland andra Sigtuna kommun har ställt. Men detta överklagas. Här är det intressant att konstatera att Konkurrensverket hävdar att det är EU:s minimiregler som gäller i dessa sammanhang. Det är det som gör mig förvånad.

När det gäller antibiotika varnar myndigheter i dag för att antibiotikaresistensen ökar bland den svenska befolkningen. Kan det bero på att vi serverar livsmedel med antibiotikarester kvar? Vi har haft framsynta politiker under många år här i Sveriges riksdag som har ställt krav på en skarp djurskyddslag som innebär att de djur som vi sedan slaktar och får på våra bord är uppfödda under bra djurskyddskrav.

Grisen ska ha knorren kvar på svansen. Hur ser det ut i många andra länder? Grisen ska ha halm i boxen. Suggor får inte bindas upp. Detta ska våra svenska producenter leva upp till. Jag önskar och hoppas att också övriga EU:s djurproducenter lever upp till dessa krav.

Jag vill ställa en fråga till statsrådet utifrån svaret. Han konstaterar att det inte är något krångel med regelverket utan att det ger dessa möjligheter. Men varför är det då så många överklaganden när det gäller just livsmedelsupphandlingen? Betyder inte det att det finns otydligheter i regelverket? Och betyder inte det att det finns en väldig okunskap om

vilka möjligheter det finns att ställa krav enligt lagen om offentlig upphandling och den öppning som detta ger?

EU säger tydligt och klart när det gäller regelverket att man bör ställa höga krav på miljö och djurskydd. Hur kan vi då hjälpas åt, statsrådet och vi i oppositionen? Vi måste ge signaler härifrån Sveriges riksdag om att det som EU egentligen säger är att man bör ställa höga krav enligt nationella riktlinjer. Det är det som gäller. Vi måste få bort många av överklagandena. Jag tror att detta är en knäckfråga.

Anf. 80 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag tackar interpellanten för en viktig interpellation. Jag tog upp samma ärende i en skriftlig fråga till regeringen för några veckor sedan.

Det är uppenbart att det finns en konflikt här mellan att man å ena sidan vill ställa krav för djurens bästa och kanske också krav för klimat, miljö och så vidare, å andra sidan EU:s upphandlingsdirektiv som ställer hårda konkurrenskrav.

Från centralt håll, riksdag och regering, uppmanar vi våra lokalpolitiker att använda den offentliga upphandlingen för att uppnå ett bättre djurskydd och en bättre miljö. När våra lokalpolitiker sedan gör just detta blir de överkörda i en domstol. Det blir lite konstigt.

Det som Sigtuna kommun har gjort är enligt mig att ställa krav som är helt förenliga med svensk djurskyddslag. Det gäller till exempel att djuren ska bedövas före slakt, att de ska vara fria från salmonella och att de ska kunna bete sig på ett bra sätt. Det är det som står i den svenska djurskyddslagen. Sedan går detta vidare till en domstol, och så faller det i domstolen och man hänvisar till EU:s upphandlingsdirektiv.

Jag är inte helt säker på vad den svenska regeringens hållning egentligen är. Å ena sidan har Sverige nu under våren skickat en synpunkt till kommissionen där man vill modernisera EU:s upphandlingsregler och i någon mån förändra dem, såvitt jag förstår i alla fall. Jag tycker att det är jättebra att man lyfter fram den frågan. Det är också bra att man har tillsatt en utredning.

Å andra svarar ministern här att upphandlingsreglerna inte behöver ändras. Då vill jag veta vad det är man ska ändra. Ni svarade ju kommissionen så här i våras. På vilket sätt vill regeringen underlätta för Sigtuna kommun och andra lokalpolitiker att ställa rimliga krav för djurskydd och miljö vid offentlig upphandling?

Anf. 81 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Lagen om offentlig upphandling är uppe i lite olika perspektiv i lite olika sammanhang. Just nu är det djurskyddet vi diskuterar, men också miljön har nämnts i svaret. Jag skulle även kunna ta med frågan om att man ska försöka få fler småföretagare att kunna ge anbud i offentlig upphandling.

Tyvärre vet vi att det är de stora drakarna som vid tillfälle efter tillfälle överklagar när man har försökt ställa högre krav på miljö och djurskydd. Jag tror att vi är överens om i hela denna riksdag att detta är viktigt. Vi måste kunna ställa dessa krav i samband med offentliga upphandlingar. Men varje gång har Konkurrensverket när man har prövat detta och när

det prövas i domstol kommit fram till att det inte är okej och att det innebär att man bryter mot upphandlingsdirektivet.

Då måste man börja fundera. Regeringen är överens med oppositionen om att detta är viktigt. Men hur ska vi i så fall kunna skapa en lagstiftning och ett regelverk som gör detta möjligt? Vi kan konstatera att det är ett bekymmer också på EU-nivå eftersom man håller på att titta över reglerna även där. Då stämmer inte statsrådets svar om man sammanfattar det hela så att man ska kunna ställa krav på miljö, djurskydd och annat.

Hur många fall där man struntar i att följa reglerna och i stället inriktar sig på pris måste vi uppleva? De som ombesörjer maten i den offentliga sektorn och som har försökt att leva efter principen att det kött de upphandlar ska ha omfattats av bra djurskydd eller för andra produkter bra miljöskydd kan helt plötsligt inte leva upp till dessa krav för maten på sjukhusen, inom äldreomsorgen, i skolan och i förskolan. Det är bekymret.

Statsrådet brukar alltid hänvisa till valfriheten. Nej, man har inte valfriheten. Den har lagen om offentlig upphandling satt effektivt p för. Det går inte att välja mat producerad på ett miljövänligt sätt eller som omfattas av bättre djurskydd. Man kan ha levt efter dessa principer i många år, men man kan inte utöva den möjligheten inom en vårdssituation.

Det handlar inte bara om upphandling. Det handlar om att människor ska äta maten. Jag vet att det har varit tidigare debatter med landsbygdsministern, och han har bestämt hävdad att dessa krav ska ställas vid upphandlingar. Det är bra att göra det. Men där säger Konkurrensverket något annat.

Den intressanta frågan i nästa steg är vad som ska göras för att lösa problemet från regeringens sida. Man kan inte förneka att problemet finns. Man vet att det finns. Jag ska inte säga att det skrivs varje vecka om problemet men i alla fall någon gång i månaden kan vi se rubriker om att en offentlig myndighet som ska köpa in mat har förlorat.

Anf. 82 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Tack för det engagemang som visas i frågorna! Upphandlingsfrågor är spännande och intressanta och får stora konsekvenser på olika områden. Det belyses bland annat av den här debatten.

Vi ska börja med att konstatera varför vi har en lag om offentlig upphandling. Den är viktig för att vi ska få en öppenhet, fair play, rättvisa spelregler för olika aktörer, konkurrens och därmed ett hushållande med skattebetalarnas pengar.

Vi har också gemensamma upphandlingsregler på EU-nivå. Vi vill att det ska vara fri konkurrens. Vi vet alla att ett land som Sverige alltid förlorar om man inte hyllar principen om frihandel och öppenhet. Det är Sverige med stor exportindustri som förlorar på mer slutna marknader.

Därför har vi ett gemensamt regelverk. Vi kan bland annat tycka att regelverket blir väl byråkratiskt i vissa avseenden och kanske inte så smidigt som om vi skulle utforma det själva, men det är för att få en gemensam spelplan på hela europeiska området.

Vi vet också av erfarenhet att många gånger är en del av problemet kunskapen om att använda lagen på rätt sätt. Många aktörer lägger in ytterligare aspekter i slutprocessen när man ska ta ställning till de anbud

som finns. Det är det som många gånger är problemet. Man måste i förväg vara tydlig med vad man efterfrågar och sedan följa kriterierna i den slutliga beslutsprocessen. Om man gör det kan man lösa många problem.

Vi har med i svensk lagstiftning att man bör ta miljöhänsyn. Det finns också många som på olika sätt försöker sätta upp tydliga kriterier. De domstolsutslag som finns har också godkänt många kriterier, exempelvis inom djurskyddsområdet. Det är inte alla som har fått stryk i svenska domstolar. Det är viktigt att komma ihåg. På ett antal punkter har man fått nej från svenska domstolar därför att domstolarna tycker att de strider mot principerna som finns i fråga om icke-diskriminering och lika spelregler för alla.

Här finns en otydlighet. Rättsläget är inte klart. Det beror på att en del mål är på väg upp i svenska domstolar för avgörande. Exempelvis är Sigtunafallet överklagat och vi väntar på vad domstolen ska säga. Det finns inte heller några aktuella domar i EU-området från EU-domstolen som kan klara ut ett antal av målkonflikterna. Det är i fråga om hur ett antal hänsyn ska vägas mot varandra som vi behöver få tydliga rättsfall så att vi ska veta bättre hur spelreglerna ska se ut. Det är angeläget att vi får tydliga domstolsutslag när de olika målkonflikter som finns i upphandlingslagstiftningen ska hanteras.

Det finns två arbeten på gång. Det är bland annat den upphandlingsutredning som regeringen tillsatt för att vi ska se hur vi kan bli bättre på att ta miljömässiga, sociala och etiska hänsyn och hur vi kan främja förutsättningar för de små företagen att hävda sig i offentlig upphandling. Det arbetet leds av Anders Wijkman, och det handlar mycket om hur vi ska utveckla stödet, informationen kunskapen om och hur vi kan använda den del av lagstiftningen som vi bestämmer själva över i Sverige om det finns anledning att justera den på någon punkt.

Vi jobbar nu aktivt gentemot EU. EU tittar över lagstiftningen. Apropå grönboken har Sverige pekat på att vi behöver få tydlighet i EU:s direktiv på området på bland dessa punkter. Det finns flera andra punkter också. Vi behöver få tydlighet från EU:s sida, och vi behöver få klara utslag i ett antal rättsfall så att vi bättre kan se hur vi ska använda lagen om offentlig upphandling för att uppnå det vi alla är överens om, nämligen bra mat producerad under sjysta och bra villkor. Men det måste ske på ett sådant sätt att vi värnar om principen om icke-diskriminering. Det är viktigt att understryka. Det vore förödande för svenskt näringsliv om vi överger den principen.

Anf. 83 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag håller med statsrådet om att offentlig upphandling och upphandlingsfrågor är viktiga. Det är spännande och intressanta frågor – men ack så svåra! Jag tror just att okunskapen om vad regelverket säger är för stor i Sverige. Det gäller alltifrån Konkurrensverket, vår egen tillsynsmyndighet i dessa frågor, till domstolar och upphandlande myndigheter. Just kunskapen om vad regelverket möjliggör behöver ökas.

Vi har vårt eget miljöstyrningsråd som gör ett fantastiskt bra arbete. De behöver mer resurser för att jobba mer med att sprida kunskapen, lära tjänstemän och politiker i kommunerna vad det handlar om och vilka möjligheter som finns. Just nu är rädslan att göra fel alldeles för stor.

Man vågar inte ställa de relevanta kraven som kan göra att konkurrensen ökar, tekniken utvecklas, djurskyddet ökar i hela Europa. Jag tror att statsrådet och jag är överens i dessa frågor.

Öppenhet, konkurrens och fri konkurrens är viktigt. Låt mig ta upp frågan om fri konkurrens och Sigtunafallet. Där ställdes krav på bedövning före slakt, antibiotikafritt livsmedel och transporttiden. Där finns möjligheter för livsmedelproducenter runt om i Europa att leva upp till kraven och sälja till Sverige. Jag vet att de stora leverantörerna producerar livsmedel som lever upp till kraven.

Jag håller med statsrådet i frågan om icke-diskriminering. Det är viktigt för Sverige. Visst finns det otydligheter i regelverket. Det visar rättsfallen. Jag har förstått att Finland också har ett antal fall som ska överprövas. Där skickas ett antal fall till EU-domstolen för att få hjälp med att reda ut vad regelverket säger, om man har gjort fel och vad som kan göras annorlunda. Är det något som Sverige funderar på med alla rättsfall som i dag ligger i domstolar?

I fråga om otydligheten behöver vi fundera över hur regelverket ska förtydligas. Det handlar om ökad kunskap bland våra upphandlande myndigheter från Konkurrensverkets och domstolarnas sida. De sitter just nu och ska döma i dessa fall.

Svenska producenter ska leva upp till vad vi i Sveriges riksdag fattar beslut om, bland annat en stark och skarp djurskyddslag. Jag ser att landsbygdsministern är här. Vi har debatterat frågorna tidigare. Vi är överens om att ställa dessa hårdare krav. Annars blir det en snedvriden konkurrens för våra svenska producenter, som måste leva upp till lagstiftningen i Sverige om knorr på grisens svans, halm i boxarna, bedövning före slakt och inte för långa transporttider. Konkurrensverket säger att EU:s miniminivå sätter ribban. Då blir det en snedvriden konkurrens för våra duktiga producenter. Där vill jag ha en kommentar.

Beträffande kunskapen: Kan Miljöstyrringsrådet få ökade medel för att kunna göra det jobb som de gör bra ännu bättre? Okunskapen med Finlands exempel på att skicka rättsfall till EU-domstolen för att få en prövning och detta med snedvriden konkurrens skulle jag också vilja ha svar på.

Anf. 84 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag tycker att Ann-Kristine Johansson formulerade i princip alla mina åsikter, så jag ska inte upprepa allt.

Det jag fortfarande vill trycka på är att jag inte riktigt förstår logiken i ministerns svar, där det står: "Sammanfattningsvis är mitt svar att upphandlingsreglerna inte behöver ändras."

Men det övriga i svaret säger att det finns flera problem när EU-rätten hamnar i konflikt med miljökrav eller djurskyddskrav. Varför då redan här och nu avfärda ändringar av upphandlingsreglerna? Det borde väl vara en möjlig utväg, fast det kanske inte är det ena. Det finns massvis med annat, som Ann-Kristine tog upp tidigare om utbildning, information och sådant.

Varför redan nu avfärda att upphandlingsreglerna kan behöva ändras? Det vill jag ha svar på.

Anf. 85 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Jag kan börja där Jens Holm slutade.

Om man inte behöver ändra upphandlingsreglerna, varför har man då börjat den här översynen? Varför tycker man inom EU att det är viktigt att se på de här reglerna? Det tycker jag är en relevant fråga i sammanhanget.

Vi får se vilket avgörande domstolen gör, och vi ska kanske inte kommentera aktuella domstolsfall. Men när det gäller de här målen vet vi att det i Sverige finns och har funnits tvister om just djurskyddet.

Om man inte kan ställa de här kraven, vilka konsekvenser blir det då? Om man ställer högre miljökrav och krav på högre etisk hänsyn och bättre djurskydd och det inte överensstämmer med upphandlingslagstiftningen, då kan det inte tolkas på annat sätt än att reglerna är diskriminerande.

Då är frågan vilken ambition vi ska ha när det gäller djurskydd, etiska krav och miljökrav. Ska vi montera ned den djurskyddslag som vi är så stolta över och tillåta antibiotika, att grisar inte får ha knorr på svansen och så vidare för att de svenska producenterna ska kunna vara med och konkurrera på samma villkor som europeiska producenter. Det blir en diskussion som vi måste ta, och då kommer vi till pudelns kärna.

Jag skulle gärna vilja ha svar på hur man har tänkt sig att hantera detta, om detta sker gång på gång? Jag vill påstå att detta är något som liksom har rört sig i korridorerna under åren, och det har hela tiden kommit bakslag på bakslag i de här sammanhangen. Det vill jag gärna ha svar på.

Anf. 86 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag vill först och främst läsa upp hela den mening som har citerats i diskussionen: ”Sammanfattningsvis är mitt svar att upphandlingsreglerna inte behöver ändras för att upphandlande myndigheter ska kunna ställa krav på produktens kvalitet och produktion.”

Alltså: Dagens lagstiftning medger möjligheter att ställa krav. Man måste bara göra det på rätt sätt, det vill säga i förfrågningsunderlaget och genomtänkt, så att man uppfyller de EU-rättsliga principerna.

Sedan uppstår det problem. Det har vi sett i domstolsutslag och kanske också bristen på domstolsutslag. När det blir målkonflikter mellan olika regler finns det inga aktuella, bra utslag, exempelvis när det gäller djurskyddsområdet.

Vi hoppas att de domar som är överklagade ska innebära förtydliganden. Vi kanske också skulle önska att en del domstolar i Sverige i högre grad kunde begära förhandsbesked från EU-domstolen, för att få förtydligande därifrån. Här kanske det finns en del ytterligare att göra.

I den översyn av upphandlingsdirektiven som EU-kommissionen jobbar med måste vi försöka så mycket tydlighet som möjligt på en rad olika områden där det finns målkonflikter och där det är svåra avvägningar.

Man ska komma ihåg att det i grunden handlar om att vi annars kan använda sociala, miljömässiga och etiska hänsyn som ett konkurrenshinder. Skulle man börja använda det på olika ställen kan Sverige och den typen av mindre länder bli de stora förlorarna.

Om man i ett visst land säger att allt ska vara producerat i närområdet och skulle införa en sådan regel, då skulle det innebära att det alltid är de

stora länderna med stort antal företag och stora befolkningar som skulle vinna på det, medan vi som exporterar till de områdena kommer att vara förlorare.

Det är inte alltid så att ett inhemskt land har de närmaste geografiska transporterna till en viss marknad. Transporterar man produkter från norra Sverige till södra Sverige är avståndet längre än från andra europeiska länder.

Det gäller att se till att de regler som man ställer upp är sådana att de är icke-diskriminerande inte bara i teorin utan också i praktiken. Om man ställer upp olika kvalitetskrav ska det gå att kontrollera att de är relevanta och uppföljningsbara, så att de därigenom är möjliga att följa för många och man vet att de också gäller i praktiken.

Det finns en rad komplikationer. Vi behöver få en tydlighet i rättsläget på ett antal områden. Vi har en del domar som är på väg uppåt i systemet. Jag hoppas att det tillsammans med EU-kommissionens arbete ska ge oss ett bättre underlag och bättre tydlighet.

Vi jobbar också aktivt med att förstärka upphandlingsstödet. Den utredning som jag nämnde tittar på de frågorna, hur man kan hjälpa till med större tydlighet, hjälpa kommuner och andra aktörer att ta sociala, etiska och miljömässiga hänsyn och också främja småföretagsamhet. Vi har under förra mandatperioden förstärkt stödet, både i form av pengar och i form av olika uppdrag. Både Kammarkollegiet, Konkurrensverket och Miljöstyrningsrådet har viktiga uppgifter här.

Just nu jobbar vi aktivt med att se över hur vi ytterligare kan effektivisera upphandlingsstödet. Jag tror att just kompetensfrågorna är oerhört viktiga.

Här skulle jag vilja rikta en uppmaning till oss alla: Låt oss hjälpas åt, så att upphandlingskompetensen i kommuner och landsting blir högre, att de frågorna får en högre politisk dignitet. Här tror jag att det politiska systemet har försummat en hel del. Vi låter de frågorna vara lite grann i bakgrunden. Vi ger dem inte den status, den kompetens och de resurser som krävs för att man ska kunna göra bra upphandlingar och använda offentliga upphandlingar just för att göra den goda affären, som faktiskt är syftet med allting.

Anf. 87 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag börjar där statsrådet slutar.

Låt oss hjälpas åt med att höja statusen på det otroligt viktiga området offentlig upphandling! Det ger möjligheter inte minst för våra små företag runt om i Sverige och det jag brinner mycket för: livsmedelsproduktionen.

En av mina poänger i det jag har sagt tidigare är just kompetensfrågan: kunskapen måste öka. Det bekymrar mig när jag känner att domstolsväsendet inte har tillräcklig kunskap i frågan. Därför borde det vara väldigt bra, som statsrådet lyfte upp i sitt svar, att man kanske skulle begära förhandsbesked från EU-domstolen, så att man får hjälp av EU-domstolen att tolka rättsfallen.

Det är ett bekymmer när man konstaterar att det är EU:s miniminivå som gäller trots detta.

Jag håller också med statsrådet – det var väldigt så jag håller med statsrådet i dag – att dagens lagstiftning medger att vi kan ställa krav.

Kommissionens produktblad runt grön offentlig upphandling när det gäller djurvälstånd säger: ”En proportion av animaliska produkter som är producerade med hög djurvälstånd enligt nationella riktlinjer.”

Man kan och man bör ställa dessa krav. Men då är det problem med vårt eget konkurrensverk, som säger att det egentligen är EU:s miniminivå som gäller. Det är bekymret, när vår egen tillsynsmyndighet konstaterar detta – att man inte ska kunna ställa högre krav på exempelvis livsmedel eller djurskydd. Det vi ser genom alla överklaganden är att man inte tror att det går. Men enligt lagstiftningen går det. Det borde EU:s domstol kunna hjälpa till med.

Anf. 88 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag kan kvittera Ann-Kristine Johanssons vänlighet med att säga att jag håller med om mycket av vad hon har sagt. Jag tror att vi har en gemensam ambition att vi ska kunna göra goda affärer, ta många hänsyn och använda offentlig upphandling som ett medel för att uppnå goda syften i vårt samhälle. Vi måste bara vara medvetna om att den diskussionen i sig inte får leda till att vi börjar tumma på viktiga principer i EU:s regelverk för icke-diskriminering och liknande saker.

Men det går att göra mycket, som sagt, om man gör det på rätt sätt från början. Kom ihåg att en hel del av de djurskyddskrav som har prövats i domstol har fått okej. Alla har inte fått nej, men en del har fått nej. En del ärenden är under överklagande, och där kommer vi att få klarhet. Vi har också ett arbete på gång inom EU kring den grönbok som har varit ute.

Jag vill återigen understryka att vi har pekat på ett antal områden där vi behöver förtydliganden från kommissionens sida när det gäller hur direktiven utformas. Vi behöver också få ett antal fall prövade i domstol för att få klarhet i de fall där det finns tydliga målkonflikter med olika hänsyn.

Kom också ihåg att det finns en hel del djurskyddsbestämmelser inom EU som man har svårt att veta hur man ska väga mot andra bestämmelser, till exempel inom lagen om offentlig upphandling. Den där målkonflikten behöver, som sagt, prövas rättsligt för att man ska veta om det är något fel i regelverket eller om man bara övertolkar vissa bestämmelser. Det är en sak som vi behöver få klarhet i.

Jag vill också betona vikten av att vi verkligen jobbar på att använda offentlig upphandling på rätt sätt. Som sagt är regeringens ambition att vi ska bli effektivare i vårt stöd till kommuner, landsting och olika aktörer på marknaden. Hur ska man använda lagen om offentlig upphandling? Hur ska vi kunna bli duktiga på att göra upphandling på rätt sätt? Många problem som dyker upp i praktiken handlar om att man inte tänker efter ordentligt före, och där måste vi hjälpas åt. Det har kommunerna ett ansvar för och landstingen ett ansvar för. Men självklart har också staten ett ansvar, och det arbetar vi aktivt med.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 89 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Isak From har frågat mig om jag avser att ta några initiativ för att ge Inlandsbanan AB en rejäl möjlighet att bli ett alternativ för att säkra transportkapaciteten till och från norra Sverige och hela Barentsregionen.

Regeringen gav den 10 mars i år Trafikverket i uppdrag att med nu gällande nationell plan för utveckling av transportsystemet som grund utreda behovet av ökad kapacitet i det svenska järnvägssystemet och lämna förslag till effektiviserings- och kapacitetshöjande åtgärder som kan vidtas för att tillgodose kapacitetsbehovet. Åtgärder som föreslås för tidsperioderna 2012–2015 samt 2016–2021 kommer att remitteras av Trafikverket under juni månad och ska delrapporteras senast den 1 oktober 2011.

Enligt det avtal som staten och Inlandsbanan AB har ingått kan Inlandsbanan AB begära en förlängning av avtalet senast den 1 maj 2011. En sådan begäran har inkommit till Näringsdepartementet i april i år tillsammans med en begäran om överläggningar i vissa frågor, bland annat om drifts- och underhållsanslagets storlek. Begärda överläggningar kommer att påbörjas under innevarande år.

Anf. 90 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, Catharina Elmsäter-Svärd, för svaret!

Fru talman! Jag har frågat infrastrukturministern utifrån de bekymmer som uppkommer, och har uppkommit gång på gång de senaste två vinternarna, i den svenska järnvägstrafiken.

Tågtrafiken på Norra stambanan har stått helt stilla, och det kommer att vara så i flera dagar. Så började nyhetsändningarna inte en gång i vintras utan alltför många gånger. Det har handlat om signalfel, nedrivna ledningar, snö, problem med plogning och växlar.

I dag är det sommar, och även om solen inte skiner i dag kommer den att kunna göra det framöver, men ändå är den gångna vintern i färskt minne. Det har väl inte gått så många dagar utan att vi på olika sätt har påmint om den skörhet som det moderna transportsamhället är uppbyggt på.

Den gångna vintern visar att Norra stambanans skick drabbar hela industrisektorn i hela Sverige men även i Europa. Hade det då varit en möjlighet med Inlandsbanan som ett fungerande alternativ skulle kanske den gångna vinterns händelser och konsekvenser ha kunnat mildras. Men, fru talman, Inlandsbanans skick medger inte det i dagsläget.

I sitt svar hänvisar infrastrukturministern till att Näringsdepartementet ska inleda överläggningar under året, ospecifikt när. Och just nu är det väl extra ospecifikt när vår näringsminister har beslutat sig för att avgå. Jag hoppas att infrastrukturministern då bevakar den frågan så att det faktiskt blir överläggningar. Vad som kommer ut av dem kanske vi kan återkomma till.

Regeringen har tagit initiativ till en utredning, och när rapporten från den presenteras kommer det att bli väldigt intressant ur flera olika perspektiv. Vi torde säkert återkomma till den också.

Efterfrågan på transporter utifrån hållbart utnyttjande av resurser ökar drastiskt och kommer inom kort att vara ett självklart val när det gäller transporter för både persontrafik, turisttrafik och godstrafik. Inlandsbanan, som en gång byggdes för att knyta samman och stärka hela infrastrukturen i Sverige, får i detta perspektiv ett nytt nationellt värde. I nära anknytning kan det, om satsningar görs, utvecklas en rad näringar framför allt inom bioenergiområdet men även inom gruvnäring och vidareförädling av skogsprodukter. Det är verksamheter som kräver effektiva och säkra transportlösningar.

Fru talman! Tidigare har det största och tyngsta argumentet varit att det blir för dyrt att elektrifiera banan och att det i framtiden därför inte är långsiktigt hållbart. Det argumentet håller inte, för nu finns det ett annat, miljömässigt acceptabelt alternativ. Råvaran från skogen kan nu bli förnybart fordonsbränsle. Statens eget bolag Sveaskog är delägare i Sunpine AB som har startat en anläggning i Piteå för att producera drivmedel från tallolja. Anläggningen där är först i sitt slag. Med den typen av bränsle kan man köra även befintliga tåg, även om de nuvarande loken skulle behöva förnyas för att bli riktigt bra.

Det finns alltså ett fullt fungerande miljömässigt bra alternativ till elektrifiering, vilket gör att det gamla argumentet att banan inte skulle vara långsiktigt hållbar inte kan anses som seriöst.

Jag skulle gärna vilja fråga infrastrukturministern hur hon tänker ta till vara den tillväxtpotential som handlar om både nya produkter, som biodiesel, och hållbara transporter för nya produkter.

Anf. 91 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Isak From nämner en situation tidigt i år – jag tror att det var den 17 januari – när det skedde en urspårning vid Grötningen på Norra stambanan. Det satte i mångt och mycket saken på sin spets – hur sårbara vi är när vi inte har ett fungerande järnvägssystem. Vi kan också se att det eftersatta underhållet och inte minst reinvesteringar ger den sårbarheten. Det gäller inte bara därför att det är vinter, men det blir extra problematiskt när det är vinter.

Just av den anledningen har Trafikverket fått uppdraget, som jag nämnde inledningsvis, att se över hur vi kan öka kapaciteten och få mer robusthet i systemet. Där gäller det att noga titta både på hur arbetspendling för resenärer till arbete och studier går i stråk och, inte minst, på hur godstransporterna går.

I dag kan vi tänka att det var bra att Inlandsbanan fanns under de dagar som det inte gick att ta sig fram på Norra stambanan, för då kunde man åtminstone åtgärda situationen.

Det är osäkert vad som händer med det brev och den förfrågan som har kommit in till departementet. Det kan vara bra att veta att innevarande avtal gäller till den 1 maj 2013.

Min egen avsikt är – det har kommit en ny vd, och det finns ett engagerat näringsliv – att åka upp för att titta och åka med banan men också för att fortsätta diskussionerna.

Jag känner till att det var ett möte – jag tror att det var i början av maj – där inte minst Inlandsbanan AB själv samlades tillsammans med näringsliv. Isak From nämnde också dem som finns när det gäller trätransporter eller den så kallade stålpendeln och inte minst miljöbränslet. Det

handlar om att se: På vilket sätt kan vi använda den bana som finns, och vilka resurser krävs?

Det är riktigt att det händer väldigt mycket när det gäller att allt inte behöver vara alternativet el för att ta sig fram. Men vi kan ta de här banorna och de här sträckningarna, kanske inte minst mellan Gällivare och Arvidsjaur eller Jörn. Det handlar ju mycket om bärigheten också för att få de här tunga transporterna att fungera.

Tidigare, innan den nationella planen fastställdes, fanns det en hel del diskussioner gemensamt om hur man skulle titta på medfinansiering. Av någon anledning fullföljdes inte det helt. Det är klart att det kan finnas diskussioner om att all infrastruktur ska vara ett statligt ansvar.

Inlandsbanan är spännande och intressant i sig ändå. För den drivs i en annan form när det gäller förvaltning. Där har vi Inlandsbanan AB som förvaltar och utvecklar banan. Medan godset körs av fristående transportörer har vi Inlandsbanan Turism som trafikerar inte minst på turismsidan.

Jag tror ändå att det är viktigt att få fram: Vilka banor har vi i dag? Hur fungerar de? Hur fungerar stråket? Vilka alternativ behöver vi ha för att minska sårbarheten? I en sådan diskussion kan vi också ta med oss det som diskuteras inte minst utifrån aspekter som SCA och Sveaskog har framfört. Men det är väl också någonting som jag tycker känns angeläget att ha med i den fortsatta diskussionen inför kommande avtal. Vad ska vara viktigt? Vad känns angeläget för regionen? Det handlar om att vi har med det i den diskussionen.

Anf. 92 ISAK FROM (S):

Fru talman! Mer och mer hamnar på regionerna när det gäller att prioritera. Det här är en sammanhållen länk som går från nordligaste Sverige och nästan hela vägen söderut. Vi kommer väldigt långt. Den är drygt 93 mil lång. Då krävs det, tycker jag med flera, att staten är med och tar sitt ansvar. Man behöver inlemma det här i den nationella planen för att faktiskt ta till vara de möjligheter som den här banan kan ge.

Det är nämligen möjligt att med mindre åtgärder göra hela Inlandsbanan till en integrerad del av det sammanhållna svenska järnvägssystemet. Det tror jag är viktigt att vi har med oss.

De viktigaste utvecklingsbehoven framgår tydligt av Inlandsbanan AB:s utvecklingsplan. Beträffande omlidningsmöjligheter och stopp på stambanan har Inlandsbanan delvis nyttjats under senare tid. Det är framför allt ståltåget från Luleå som har kunnat gå via Hällnäs, Storuman och Östersund. Senast i januari gick det över Långsele, Hoting och Östersund.

Däremot gör den bärighetsbrist som framför allt finns norr om Arvidsjaur att det inte är möjligt att nyttja den där. Och eftersom tvärbanorna, som infrastrukturministern själv nämnde, till exempel Jörn–Arvidsjaur, om möjligt är i ännu sämre skick och inte går att nyttja över huvud taget måste man i så fall backa tillbaka hela vägen och börja om på nytt. Eller så blir det helt stopp.

Det känns inte riktigt som att vi är betjänta av att ha en sådan skör tråd. I det värsta scenariot, med ett brott på Norra stambanan ovanför Vännäs eller Hällnäs, blir det ju omlastning till lastbil vidare till omlastning till båt eller lastbil hela vägen. Det är en situation som jag inte tror

att någon av oss vill ha. Det gör inte heller att infrastrukturen känns säker. Det gör att företag avskräcks lite grann från att göra nödvändiga satsningar.

Ett nytt trafikledningssystem behövs för att man ska kunna öka kapaciteten och för att man ska kunna anpassa sig till en ny teknik. Vi kan vara glada över att det är Botniabanan som har fått ta hela skiten med att prova ut det här nya fantastiska ledningssystemet, som man ändå kör med ute i Europa. Jag vet inte riktigt vad det är som har gjort att det inte riktigt har fungerat på Botniabanan. Vi får vackert hoppas att det kommer i gång snart, för tilltron till det systemet börjar få sig en allvarlig törn. Men jag har en förhoppning om att de ska få till det där.

I sitt svar hänvisar infrastrukturministern till att Inlandsbanan AB har sökt förlängning av nuvarande avtal och att överläggningar kommer att ske under året. Det är då extra viktigt att de faller väl ut. Jag hoppas att Catharina Elmsäter-Svärd kan ge en inblick i regeringens ingång i de förhandlingarna.

Anf. 93 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! När det gäller ingången i de förhandlingarna kan jag säga att detta brev skickades den 21 april. Sedan har det landat hos oss. Vi vet att det har inkommit. Vi måste åtminstone hinna öppna brevet innan jag talar om vilken ingång det är.

Men som jag sade inledningsvis till Isak From handlar det om att ta med hela aspekten när det gäller godsstråken. Hur ser situationen ut i Sverige? Var har vi våra råvaror? Hur ser transportstråken ut? Däri ligger en stor del av den kapacitetsutredning som Trafikverket håller på med.

Staten ska vara med och ta ansvar, säger Isak From. Inlandsbanan har väl varit ett litet skötebarn till och från under många års tid. Det var inte så lätt att få till det där avtalet när man väl började. Det tog ett antal år, och det fanns säkert skäl till att det revideras 2005. Men även om det inte finns mer pengar i den nu antagna nationella planen är det värt att nämna att det via Trafikverket bara för i år går 112 miljoner kronor för själva finansieringen av banan, förutom de avgifter som banan tar ut.

Ett arbete som har påbörjats på banan gäller signalsystem. Signalsystem i all ära, men de är alltid knepiga. Isak From nämnde Botniabanan. Han syftar på det nya ERTMS-systemet. Det här är någonting som vi gemensamt vill ha inom EU för att kunna harmonisera och få så smidiga flöden som möjligt, inte bara inom länder utan kanske framför allt mellan länder. Det kommer nog att ta rätt många år. Det stämmer att Botniabanan fick bli den första banan där det här testas fram.

I vilket fall som helst tror jag att det är viktigt med inblicken – Isak From har säkert mycket bättre inblick än vad jag har – i områdena där uppe. Det är också därför som jag ofta träffar representanter. Jag har tidigare träffat representanter för Inlandsbanan AB. Men jag vill också gärna känna och se på plats. Nu är det ett bra tillfälle när det har kommit en ny vd till Inlandsbanan AB. Framför allt handlar det om att titta på om vi behöver ha alternativ till Norra stambanan för att inte ha motsvarande sårbarhet som vi faktiskt fick uppleva den vinter som var. Helst ska man kunna klara sig på de stambanor som finns.

Det är naturligtvis också en diskussion om huruvida det är mycket eller lite pengar. Det har förts diskussioner, inte minst vid de här runda-

boardssamtalen, om de här tvärbanorna, som Isak From nämnde. Det handlar inte minst om Arvidsjaur mot Jörn eller vidare mot Jokkmokk. Jag tror att det rör sig om ungefär 140 miljoner kronor som skulle behövas för att få upp bärigheten och få lite mer robusthet. Det ska alltid vägas mot någonting annat. Men de diskussioner som finns och det som vi också har haft en utredning om handlar om på vilket sätt vi kan ha medfinansiering.

Finns det ett tillräckligt stort tryck från ett näringsliv som också har visat mer och mer engagemang brukar man alltid kunna hitta någon form av lösning. Nu är det intressant att följa upp hur intresset är. För en gång i tiden fanns det ett intresse, men av olika skäl dog det ut.

Anf. 94 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tycker ändå att det känns ganska bra. Speciellt bra känns det om infrastrukturministern gör ett besök också och tar in synpunkter.

Precis som infrastrukturministern säger har det varit lite svajigt genom åren, ända sedan beslutet om nedläggning kom och man ändå fick till Inlandsbanan AB. Det var mycket utifrån att man såg att banan måste elektrifieras för att det ska kunna komma att fungera.

Nu har man hittat en annan möjlighet att köra miljömässigt bra, dessutom med en ny produkt som jag tror väldigt mycket på. Även företagen tror väldigt mycket på talloljan som ett nytt fordonsbränsle.

På Inlandsbanan är man själv väldigt optimistisk. I deras vision kan man läsa om vad de vill göra inom tio år. Jag tycker kanske att de bör skruva upp detta lite grann. Min vision är att man bör kunna göra det som står i visionen betydligt snabbare, och det handlar framför allt om att få till bärigheten på axeltrycket upp till 22 ½ ton mellan Arvidsjaur och Gällivare. Det är som jag ser det huvudfrågan just nu. Man behöver också få till möjligheter till omlastningstrafik vid stopp, och det jobbar Trafikverket lite grann med.

Jag tror att de andra tvärbanorna kan komma på sikt och att det är viktigt att fortsätta jobba med detta.

Man kan konstatera att det är 15 kommuner som genom Inlandsbanan AB tar ett ansvar för viktiga transporter av nationalekonomiskt stort värde. Det är tur att vi har småkommuner som Sorsele och Dorotea som vill vara med och ta ansvar för den här viktiga transportlänken.

Jag hade frågat statsrådet om hon tänkt ta något ytterligare initiativ för att ge Inlandsbanan faktiska möjligheter att bli en möjlighet ur ett nationellt perspektiv. Jag kan se att hon i alla fall inte har sagt nej, och det ser jag som positivt.

Anf. 95 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag får avsluta med att tacka Isak From för att han har ställt den här interpellationen. Inlandsbanan fick ju ett aktuellt värde inte minst i januari. Det finns säkert också ett engagemang i de 15 kommuner som ligger närmast banan, kanske inte minst ur ett turistiskt perspektiv, vilket också är en näring som är på stark frammarsch och där naturligtvis bra infrastruktur är en förutsättning.

Jag tycker i alla fall att det känns som att det återigen har kommit fram en bra diskussion, och jag delar den bedömning som Isak From gav

uttryck för, att det finns en optimism. Låt oss mötas i den diskussionen inför de förhandlingar som vi ska påbörja, genomföra och framför allt slutföra under nästa år, eftersom avtalet löper ut 2013.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2010/11:118
17 juni

*Svar på
interpellationer*

16 § Svar på interpellation 2010/11:408 om regeringens opinionskampanj för mångkultur

Anf. 96 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! William Petzäll har ställt ett antal frågor till mig angående tillsättningen av utredningen om ett effektivare arbete mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans. William Petzäll har frågat mig

- om jag avser att ta initiativ till att ändra utredningens omfattning för att motverka också svenskfientliga attityder,
- hur jag motiverar valet av den person som ska leda utredningen samt
- hur jag ställer mig till uttalandena i medierna om att utredningen delvis motiveras av Sverigedemokraternas valframgångar.

Inledningsvis vill jag klargöra att syftet med utredningen är att få en samlad bild av den kunskap som finns om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans och att kunna identifiera brister som bör åtgärdas i det fortsatta arbetet. En del av denna kunskapskartläggning ska kunna användas inom skolan. Det är således ingen utredning som ska bilda opinion eller kampanj.

Frågeställaren verkar ha missförstått skolans roll. Skolan ska inte vara värdeneutral. Utbildningen syftar till att eleverna ska inhämta och utveckla både kunskaper och värden. Att förmedla och förankra respekt för mänskliga rättigheter och samhällets grundläggande värden är en mycket viktig uppgift för skolan. Principen om alla människors lika värde måste erövas på nytt av varje generation. Ökad kunskap kring frågor relaterade till mänskliga rättigheter och främlingsfientlighet är ett viktigt led i detta.

Jag blir alltid förundrad av Sverigedemokraternas beskrivning av vår befolkning som bestående av två kategorier, svenskar och invandrare, och där dessa grupper jämt ställs mot varandra. Att tala i termer av ”vi och de” är ett klassiskt retoriskt grepp för den som vill skapa motsättningar, oro och rädsla i samhället. Erfarenheter från Europa och andra delar av världen visar med all tydlighet vad en sådan retorik kan leda till.

Det är naturligtvis lika olämpligt att utgå från att främlingsfientliga attityder eller andra problem i samhället är begränsade till vissa kategorier av människor. Främlingsfientlighet och liknande former av intolerans måste alltid kraftfullt bekämpas och fördömas oavsett om den företräds av muslimer, judar, kristna eller andra. Det är också detta som är utgångspunkten för utredningen. Godtar vi främlingsfientlighet eller diskriminering av människor på etnisk grund godtar vi ett beteende som i förlängningen hotar hela det demokratiska samhället.

Vad gäller frågan om valet av Bengt Westerberg till utredare är jag tacksam för att ha en sådan välkvalificerad person för detta uppdrag. Jag har goda förhoppningar om att utredningen med Bengt Westerberg i spetsen kommer att ta fram den kunskap och det underlag som behövs för regeringens fortsatta arbete för ett samhälle där varje individ respekteras oavsett hudfärg eller etnisk tillhörighet.

När det gäller frågan om Sverigedemokraternas ökade väljarstöd vill jag understryka att utredningen inte handlar om något parti utan att den ska fokusera på främlingsfientliga attityder oavsett var de förekommer eller uppstår.

Anf. 97 WILLIAM PETZÄLL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, Erik Ullenhag! Jag kan lite ironiskt konstatera att det är kul att så många ville komma och lyssna på den här debatten.

Att motverka fientlighet i alla dess former är ett viktigt och ett ständigt pågående arbete. Men inte sällan har kampanjer, likt den vi står här och diskuterar i dag, haft en tydlig ideologisk slagsida och ofta tagit sig uttryck i rena bisarrheter, där man satt likhetstecken mellan ifrågasättande av den nuvarande invandrings- och integrationspolitiken och det ofta väldigt vagt definierade begreppet "främlingsfientlighet".

Begreppet "främlingsfientlighet" har inte minst i den politiska debatten kommit att missbrukas som något man klistrar på människor som ifrågasätter den nuvarande invandrings- och integrationspolitiken och som inte lydigt rättar in sig i det politiskt korrekta ledet och med mössan i hand tackar för allt fint vi har fått från er i regeringen och mångkulturalister före er.

Kritik mot massinvandring och mångkulturalism har över huvud taget inga kopplingar till fientlighet, oavsett hur många fantasifulla epitet eller fobier man lyckas hitta på. Tvärtom är Sverigedemokraternas kritik mot de senaste 30 årens vanskliga politik legio i andra europeiska länder, och flera tunga politiska ledare har, med argument snarlika dem vi sverigedemokrater anför, under den senaste tiden dömt ut mångkulturalismen som ett dödfött och kontraproduktivt projekt.

Fru talman! Direktivet ligger oroväckande nära till hands att betrakta som ännu en vinklad opinionskampanj som dragits i gång för att regeringen anser att en för stor del av svenska folket har röstat på fel parti. Nu förnekar förvisso Ullenhag att det här skulle ha något att göra med Sverigedemokraternas valframgångar, men samtidigt har vi kunnat ta del av uppgifter i medierna där regeringskällor bekräftar det rakt motsatta. Ullenhag har även själv gett uttryck för att han är orolig över vårt riksdagsinträde.

Vad beträffar valet av Bengt Westerberg som utredare tycker jag att det är anmärkningsvärt på flera punkter. Det är trots allt övertydligt var Westerbergs sympatier ligger. En mer uttalad vurmare för fortsatt massinvandring, mångkulturalism och intolerans mot oliktänkande torde vara svår att finna. Valet kan lite tillspetsat jämföras med att man skulle tillsätta Lars Ohly för att utreda regeringens skattepolitik. Vi kan således över huvud taget inte räkna med att det här kommer att landa i någon objektiv utredning.

Att man betonar vikten av att skolan ska ta upp kampen mot den påstådda främlingsfientligheten är också det oroväckande. Där har vi kunnat se jag vet inte hur många iscensatta indoktrineringskampanjer runt om på landets skolor, där man sätter likhetstecken mellan – vilket jag var inne på tidigare – kritiserande av invandringspolitiken och att man är rasist, främlingsfientlig eller nynazist. Det finns läroböcker som beskriver Sverigedemokraterna som nynazister. Det finns exempel på att elever som varit kritiska mot invandringspolitiken och uttalat en kritisk försiktighet fått sitta och kolla på dokumentärfilmer från Auschwitz och massor med andra osmakligheter. Man pekar trots allt i utredningen ut skolan som en central arena för att just bekämpa de attityder som man påstår finns. Jag tycker inte att det är värdigt att man i en sund demokrati försöker indoktrinera barn på det här sättet.

Det är också oerhört olyckligt hur man än en gång väljer att nonchallera svenskfientligheten, den fientlighet som svenska ungdomar utsätts för. Man pratar hela tiden om främlingsfientlighet. Trots att svenskfientligheten torde vara minst lika utbredd om inte mer utbredd än den som riktas mot invandrare väljer man att ducka i den här frågan ännu en gång. Det tycker jag är oerhört nonchalant och närmast ett hån mot de svenska ungdomar som dagligen utsätts.

I detta anförande instämde Josef Fransson (SD).

Anf. 98 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Det är lite intressant att William Petzäll nu hade fyra minuter på sig att tala om främlingsfientlighet. Som jag kunde notera fanns det inget problem med främlingsfientlighet i Sverige. Du talar om en påstådd främlingsfientlighet.

För en tid sedan samlades judiska barn till ett läger i Höllviken i Vellinge kommun i Sverige. De här barnen var mellan 7 och 12 år gamla. På fredagskvällen dök det upp ett tonårgäng som skrek nazistiska slagord och försökte riva staketet. Man ringde polis. Polisen dök upp och gänget försvann.

Dagen efter kom det flera. De fortsatte att skrika nazistiska slagord. De kastade ägg. Det hela kulminerade i att de skrek: Judejävlar ni förstör Höllviken, ni ska gasas.

Det där var i oktober förra året i Sverige. Finns det främlingsfientlighet i Sverige eller inte, William Petzäll? Den frågan kan du fundera på när du tänker över händelsen i Höllviken.

I det läget tog skolan och polisen det som skedde i Höllviken på rätt stort allvar. Man tog bland annat kontakt med föräldrar. De föräldrarna hade ungefär samma attityd som William Petzäll verkar visa här i kammaren. Det här var pojkestreck. Det var inte så viktigt att göra något åt det som skedde i Höllviken och ta det på allvar.

Höllviken ligger som jag nämnde i kommunen Vellinge. I kommunen Vellinge levde den judiska dirigenten Ilya Stupel. Under tre år trakasserades han av ett nazistiskt gäng. Till slut bankades han medvetslös och var tvungen att flytta från kommunen. Att föräldrarna i Höllviken inte har lärt sig mer gör mig djupt bekymrad.

En bit därifrån, i Tomelilla, bor en somalisk kvinna. Hon lämnar och hämtar barn på dagis. På vägen till dagis börjar hon bli trakasserad av ett

tonårgång. Den här gången är det också ett gäng grabbar som går på en skola där. Hon börjar gå omvägar på väg till dagis därför att man skriker rasistiska glåpor efter henne. Snön kommer, och man kastar snöboll efter den somaliska kvinnan. Man nöjer sig efter ett tag inte med det utan börjar kasta sten. Till slut träffas både hon och hennes dotter av stenar kastade av personer som skriker rasistiska slagord.

Jag är bekymrad över det. Jag är bekymrad över ett samhälle där människor liksom William Petzäll inte ser de här problemen. Om vi som säger oss stå upp för ett demokratiskt samhälle med grundläggande lika värderingar inte säger ifrån i situationen där judiska barn mellan 7 och 12 år möts av rasistiska slagord när de samlas på en kursgård eller en somalisk kvinna får sten kastad efter sig är samhället farligt ute. Det är kärnan i denna utredning.

Jag har ett par frågor som jag skulle vilja att William Petzäll svarar på. Du använder konsekvent uttrycket ”påstådd främlingsfientlighet”. Är din och Sverigedemokraternas bedömning att det inte finns främlingsfientliga attityder i Sverige?

En annan frågeställning som är lite intressant är att du kritiserar att skolan spelar en central roll. Innebär det att Sverigedemokraterna vill ändra skollagen och läroplanen så att man inte längre ska utbilda vad gäller lika rättigheter, vad gäller lika värden, de grundläggande värden som ska hålla ihop samhället?

Där kan det vara en grundläggande skillnad mellan dig och mig. Jag tror att skolan vid sidan av kunskapsuppdraget har en grundläggande uppgift att stå upp för demokrati, att stå upp för mänskliga rättigheter och att ta den diskussionen. Varje ny generation måste vinnas för demokrati och mänskliga rättigheter. Annars är samhället farligt ute.

I detta anförande instämde Carl B Hamilton (FP).

Anf. 99 WILLIAM PETZÄLL (SD):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att det finns främlingsfientlighet i vårt samhälle, en äkta främlingsfientlighet där människor känner hat gentemot andra människor just på grund av att de har fel etnisk bakgrund enligt dem. Det har vi aldrig förnekat. Det är givetvis helt förkastligt. Där ska vi sätta in vassa och kraftfulla åtgärder.

Det jag pratar om när jag talar om den påstådda främlingsfientligheten är hur ordet och begreppet främlingsfientlighet har kommit att i den politiska debatten användas som ett epitets för att tysta och smutskasta politiska motståndare. Det har gått inflation i begreppet. Det har använts helt utan grunder. Så fort man kritiserar den förda invandringpolitiken får man höra att man är främlingsfientlig och så vidare. Den äkta rasism som finns i samhället ska givetvis motverkas.

Den svenska skolan vilar givetvis på en demokratisk värdegrund. Skolan ska alltid vara värdeneutral. Skolan ska slå vakt om demokratin. Den ska också vila på demokratiska grundvalar. Det är just det som är problemet, för vi tillåter ju inte oliktankande inom skolan. Elever indoktrineras av sina lärare och av läroböcker att ha vissa åsikter. Ställer man sig inte i det politiskt korrekta ledet och ställer upp på de heliga budorden om att massinvandring är bra och mångkulturalism är berikande får man

också en stämpel i skolan. Det kan inte vi sverigedemokrater under några som helst omständigheter acceptera.

Vi kan heller inte acceptera att skolan ensidigt fokuserar på den fientlighet som riktas från svenskar gentemot invandrare när man helt glömer bort den fientlighet som svenska ungdomar får utstå av invandrare. Jag hade kunnat dra ett otal exempel på händelser där svenska ungdomar utsätts för precis samma allvarliga kränkning som den somaliska kvinna i Tomelilla som Erik Ullenhag nämner.

Det här skulle då innebära, om man ska vara konsekvent och om man ska ha ett något logiskt tänkande, att den svenskfientlighet som trots allt finns i skolan också ska bekämpas och tas på minst lika stort allvar. Men inte i en enda utredning, inte i ett enda direktiv från Skolverket har vi kunnat läsa någonting om att rasism och främlingsfientlighet kan slå åt båda hållen, även mot majoritetsbefolkningen. Det tycker jag är mycket beklagansvärt.

Sedan vill jag återigen trycka på valet av utredare. En utredning ska väl ändå på något sätt vara objektiv och inte vara partifärgad. Här har vi en tidigare folkpartist, en människa som väldigt tydligt har uttalat sympatier för en generös invandringspolitik och som vurmar för en extrem mångkulturalism. Han ska då utreda bland annat den så kallade främlingsfientligheten. Nu vet jag att Erik Ullenhag kommer att hacka på att jag återigen säger den ”så kallade”, men Ullenhag brukar ha för vana att slänga sig med det ordet även när det gäller oss sverigedemokrater.

Jag skulle återigen vilja fråga: Är det verkligen logiskt att sätta en person som är så tydligt färgad att leda en sådan här utredning?

En annan sak. Om vi pratar om till exempel antisemitism är det också viktigt att påpeka i den här debatten att den grupp som står för den största antisemitismen i samhället inte är ett fåtal svenska skinnskallar utan det är en konsekvens av den oerhört stora invandring vi har haft från muslimska länder, vilket även Forum för levande historia har bekräftat flera gånger om. Det är där vi har ett oerhört stort problem. Det kanske till och med behövs riktade insatser just till våra invandrartäta skolor för att bekämpa även den antisemitismen.

Jag skulle vilja ha svar på frågan: Hur kommer det sig att man även nu undviker att ta upp den fientlighet som svenska ungdomar utsätts för, och hur kan man tillsätta en sådan partisk utredare som Bengt Westerberg trots allt är?

Anf. 100 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! William Petzäll och jag lever nog i lite olika verkligheter. Det är rätt sällan som en person som har den bakgrund jag har blir nekad anställningsintervju på grund av ett visst efternamn. Det är rätt sällan de som tillhör majoritetsbefolkningen blir förföljda av ordningsvakter i en affär därför att de har en viss etnisk bakgrund. Det är rätt sällan vi har en situation då du drabbas av rasistiskt våld om du tillhör majoritetsbefolkningen. Men där kanske William Petzäll och jag har olika syn på verkligheten. Där tror jag att William Petzälls verklighetsbeskrivning är ganska långt borta från majoritetens.

Är Bengt Westerberg en lämplig utredare? Ja. Bengt Westerberg är en person som har en bakgrund som minister. Han har en bakgrund som ordförande i Röda Korset. Han har lång erfarenhet av att stå upp för

öppenhet och tolerans. Där skiljer sig regeringen från Sverigedemokraterna. Vi kommer att stå upp för ett öppet och tolerant Sverige. Det är en av flera grundläggande skiljelinjer.

Sedan är det lite intressant att William Petzäll och Sverigedemokraterna reagerar så starkt på en utredning mot främlingsfientlighet. Å ena sidan är det påstådd främlingsfientlighet, å andra sidan kommer du hela tiden tillbaka till att du tror att vi indirekt är emot Sverigedemokraterna, att allt handlar om er. Jag kan stå för att det finns främlingsfientliga inslag i Sverigedemokraterna. Det är ett parti som startats av rasister ur en sekt, Bevara Sverige svenskt. Ni har gjort en resa sedan dess. Det är bra. Men det var före detta nazister som i modern tid startade detta parti.

Ni har en partiledare som gick in i partiet när det fortfarande var möjligt att demonstrera i nazistiska uniformer. Ni har gjort en resa, och det är bra. Ni går åt rätt håll. Men det är klart att ni kommer att påminnas om denna verklighet.

Ni kommer också att påminnas om en verklighet där ni möter väljarna i valrörelsen med en film som jag menar är direkt främlingsfientlig, där ni framställer muslimska kvinnor som ett gigantiskt hot mot hela äldrevården i Sverige. Den debatten tar jag gärna.

Men i denna debatt är William Petzäll aningen förvirrad när han å ena sidan säger att skolan har ett kunskapsuppdrag och ett värderingsuppdrag, och å andra sidan är emot att skolan ska göra någonting. Där måste ni på något sätt bestämma er. Är det en bra eller dålig idé att ägna sig åt att bekämpa främlingsfientlighet i skolan? Det är bra om William Petzäll svarar på den frågan. Jag tycker att det är viktigt.

Med den kunskap vi har vet vi också att ökad kunskap minskar intolerans. Vi vet att i de skolor som får kunskap om Förintelsen – historiens värsta övergrepp då man gasade ihjäl miljoner judar, romer och oliktkännande – minskar antisemitismen och hatet mot judar.

Är det en bra idé att ha denna typ av kunskap om historien i skolan eller inte? Den frågan har William Petzäll fortfarande inte svarat på.

Sedan ska man aldrig ducka för att främlingsfientliga attityder och värderingar kan finnas i alla möjliga olika grupper. Det är ingen hemlighet att det finns starka främlingsfientliga attityder i vissa muslimska grupper gentemot judar i södra Sverige. Det behöver vi ta tag i. Det är inget konstigt. Jag tycker att människor är ganska lika. Där kanske jag och William Petzäll skiljer oss åt. Men det är inget konstigt att det finns främlingsfientliga attityder bland svenskar och att det kan finnas främlingsfientliga attityder från människor som kommer från andra länder. För den som drabbas spelar avsändaren ingen roll. För den som drabbas är det centralt att vi har ett samhälle som står upp för tolerans och öppenhet och att vi aldrig accepterar ett samhälle där man gör skillnad på folk och folk och där man tiger när hatet uppstår.

När jag talar med judiska organisationer eller med muslimska organisationer säger de just: Vi känner oss ensamma när det händer.

Ett exempel är det judiska barnlägret som drabbades av ett gäng tonåringar som trakasserade och skrek nazistiska slagord. De som var på lägret kände sig väldigt ensamma.

En del i denna utredning är att vi ska ha ett samhälle där vi aldrig accepterar främlingsfientligheten och intoleransen. Det vore intressant att höra om Sverigedemokraterna ställer upp på idén om ett samhälle utan

främlingsfientlighet och intolerans eller inte. Var det en bra eller dålig idé att tillsätta utredningen över huvud taget?

Prot. 2010/11:118
17 juni

Anf. 101 WILLIAM PETZÄLL (SD):

Herr talman! Till att börja med kan jag svara på den sista frågan som Erik Ullenhag ställde. Ja, jag tycker att det var en dålig idé att tillsätta denna utredning eftersom det fanns ett uttalat politiskt motiv bakom den. Man gör inte en tydlig distinktion mellan en upplevd främlingsfientlighet och en mer politisk främlingsfientlighet, som när Ullenhag svänger sig med att kalla både den ena och den andra för främlingsfientlig bara för att man har vissa åsikter om den förda invandrings- och integrationspolitiken.

Sedan finns det en verklig främlingsfientlighet, och den ska givetvis bekämpas. Därför är det givetvis hur bra som helst att skolor uppmärksammar Förintelsen och så vidare. Men det har också tagit sig rent bisarra uttryck i rena indoktrineringskampanjer på många håll i landet, och det kan vi inte ställa upp på. Skolan ska vila på demokrati, och där ingår också att man inte indoktrinerar oliktankande.

Sedan är det lite hycklande när företrädare för regeringen står och talar om tolerans samtidigt som Erik Ullenhag har undertecknat en debattartikel med bland annat Sveriges Muslimska Råd som har en extremt föråldrad kvinnosyn, som har en extremt föråldrad syn på homosexuellas rättigheter och som har gjort sådana uttalanden som jag inte tror har gjorts i Sverige på över 200 år. Detta är krafter som inte har något annat än intolerans att ge tillbaka men som Erik Ullenhag tar i hand i toleransens namn. Det är en farlig väg som man slår in på när man gör på det sättet. Därför blir det något märkligt.

Jag kritiserar islam, och jag kritiserar den stora invandring som vi har haft och mångkulturalismen utifrån att vi har fått en ökad intolerans och utifrån att vi har fått ett uppdelat samhälle där mångkulturalismen cementerar utanförskap och cementerar och förstärker skillnader mellan människor i stället för att skapa ett sammanhållet Sverige. Det är det som vi strävar efter.

Allt fler länder börjar inse att mångkulturalismen är ett dödfött projekt. Det vore oerhört glädjande om Erik Ullenhag tillsammans med den övriga regeringen också börjar inse det snart.

Anf. 102 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Varken jag eller den övriga regeringen kommer att instämma i denna verklighetsbeskrivning. Det vet William Petzäll. Vi har helt olika syn på vilket Sverige vi vill ha. Jag vill ha ett Sverige som står upp för öppenhet. Jag vill ha ett Sverige som fortsätter en tradition av tolerans. Jag vill ha ett Sverige som står upp för det som genom historien har byggt oss rikt, det vill säga att vi handlar med andra länder och att vi reser till andra länder.

Jag är stolt över ett land som har visat solidaritet när människor har flytt undan förföljelse. Där har vi en grundläggande skillnad oss emellan.

Sedan säger William Petzäll att jag kors och tvärs svänger mig med främlingsfientlighet som epitet. Vad har jag sagt i denna debatt? Jag har sagt att Bevara Sverige svenskt var rasister och att aktivister från Bevara

Svar på
interpellationer

Sverige svenskt startade Sverigedemokraterna. Det är någonting som William Petzäll har svårt att komma ifrån.

Jag har sagt – det får du gärna svara på vid något tillfälle, William Petzäll – att jag tycker att den film som ni hade i valrörelsen, där ni framställer muslimska kvinnor som ett gigantiskt hot mot äldre vården och äldre människor i Sverige, är främlingsfientlig. Jag tycker att det är främlingsfientligt när man ställer grupp mot grupp. Det kan diskuteras, men jag är mycket klar i den uppfattningen.

Det som du säger, William Petzäll, är intressant. Du säger visserligen att du är emot främlingsfientlighet. Men sedan är du emot allt som görs. Så fort man är emot främlingsfientlighet blir du stressad. Då säger du: Ni borde tala om någonting annat i stället.

Ta till exempel artikeln som skrevs av företrädare för judar och företrädare för muslimer i Sverige tillsammans med mig. En bakgrund till att den var viktig att skriva var att både judar och muslimer i Sverige sänder signalen: Vi accepterar inte antisemitism.

Du tog själv tidigare i denna diskussion upp att det finns antisemitism i muslimska grupper. Det är väl utmärkt att ledare i muslimska grupper är klockrena i avståndstagandet från antisemitism? Men det är du emot.

Det andra tydliga budskapet som vi har fått här i dag är att när man tillsätter en konkret utredning för att bekämpa främlingsfientligheten och för att öka kunskapen är ni emot det. Där tror jag att ni är lite rädda för sanningen eftersom ni inte vill att vi ska diskutera främlingsfientliga värderingar och attityder i Sverige utan vill blunda för verkligheten. Det bekymrar faktiskt mig.

I övrigt vill jag tacka för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2010/11:425 om invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden

Anf. 103 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Amineh Kakabaveh har frågat vilka åtgärder arbetsmarknadsministern avser att vidta för att förbättra möjligheterna för invandrade kvinnor att ta sig in på arbetsmarknaden och för att villkoren på de arbeten som invandrade kvinnor generellt har lättast att få ska bli bättre samt om situationen för invandrade kvinnor på arbetsmarknaden ska ses över i en genomgripande utredning.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Alltför många av dem som har flytt eller invandrat till Sverige har haft svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden. Detta gäller i synnerhet kvinnor. Sysselsättningsgraden för utrikes födda kvinnor är ungefär 20 procent lägre än för kvinnor som är födda i Sverige. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan utrikes födda kvinnor och utrikes födda män är 10 procent. Jag är den första att hålla med om att det tar alldeles för lång tid för utrikes födda kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden. Tre år efter invandringen är 50 procent av männen men enbart 22 procent av kvinnorna förvärvsarbetande. Det är därför en stor jämställdhetspolitisk ut-

maning att komma till rätta med de skillnader som finns i sysselsättningsgrad mellan utrikes födda kvinnor och män.

Ett viktigt steg framåt för att snabba på etableringen av nyanlända invandrare togs när etableringsreformen trädde i kraft den 1 december 2010. Reformen har ett stort jämställdhetsfokus. Den nyanlände får nu professionellt stöd för att snabbt få en etableringsplan och får etableringsersättning vid aktivt deltagande i etableringsinsatser. För att en familj ska få full etableringsersättning ställs krav på att såväl män som kvinnor deltar i etableringsinsatser. En nyanländ med etableringsplan har också rätt att välja en etableringslots som är en fristående aktör som arbetar på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Lotsen blir en länk till samhället som möjliggör att kvinnorna kan få tillgång till ett nätverk. Det har också införts obligatorisk samhällsorientering för nyanlända som deltar i etableringsinsatser. Det är viktigt att tidigt få ta del av information om sina rättigheter och skyldigheter i det svenska samhället och inte bara vara hänvisad till en partner. Regeringen följer noga reformens genomförande och de effekter den kommer att ge för bland andra utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsetablering.

Reformen om nyanländas etablering är ett steg i rätt riktning. Men reformen omfattar inte alla utrikes födda kvinnor. De flesta kvinnor som kommer till Sverige har anknytning till en person som redan bor i landet och utgör ca 60 procent av dem som får uppehållstillstånd på sådan grund. Kvinnor är därmed överrepresenterade i den grupp som inte har rätt till särskilda etableringsinsatser eller etableringsersättning. Det behövs därför ytterligare åtgärder för att öka sysselsättningen och arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda kvinnor. Regeringen arbetar med att på olika sätt finna lösningar och åtgärder som kan bidra till en förbättring.

Jag ser det som en av de största jämställdhetsutmaningarna vi har i dag att vidta åtgärder för att fler utrikes födda kvinnor ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden och i samhället.

Anf. 104 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Jag vill tacka integrationsminister Erik Ullenhag för svaret. Som det framgick har jag lämnat frågan till arbetsmarknadsministern, och det är självklart regeringen som bestämmer vem som svarar. Men jag tycker att det är förvånansvärt att frågor rörande invandrarkvinnor alltid ska relateras till integration. Jag har funderat en hel del på vad det är som gör att regeringens andra ministrar inte åtar sig ansvar, till exempel finans- och arbetsmarknadsministern. Jag har respekt för detta, men det kan vara bra att framöver fundera på om allt verkligen handlar om integration.

Det är positivt att jag och ministern i alla fall delar synen att det är ett stort problem att invandrade kvinnor har 20 procent lägre sysselsättningsgrad jämfört med kvinnor födda i Sverige. Den insats som ministern här redogör för har jag full respekt för. Jag tycker att det är positivt. Men som ministern själv sade handlar det inte om den målgrupp som jag pratar om.

Forskningen från 80- och 90-talet visar att de kvinnor som kom hit som arbetsinvandare från Finland, från Grekland, från forna Jugoslavien hade väldigt mycket problem. Pionjärerna på det området var genusfors-

karna Ålund och Knocke, men även Irene Molina har berört detta område. Det handlar om ren diskriminering på grund av etnicitet, klass och kön. Det har blivit ett strukturellt problem i samhället. Jag tror att det fortfarande är så.

Det var det dåvarande Arbetslivsinstitutet, tror jag, som 2006 uppmärksammade forskare och politiker på att detta är ett problem. Invandrade kvinnors etablering på arbetsmarknaden är mycket låg. När de får ett arbete är det alltid lågavlönat, städjobb. Det ser vi också här i riksdagen. Det jobbet nedvärderas inte på något sätt. Det är ett jätteviktigt jobb. Frågan är varför invandrade kvinnor oftast, och nu även svarta män, hamnar i lågstatusyrken och får allvarliga problem.

Forskarna Knocke och Ålund har i sin forskning lagt märke till och uppmärksammat att dessa kvinnor ofta har ont i axlar, de är psykiskt sjuka, de har massa med problem plus att deras barn hamnar i fattigdom. Enligt Rädda Barnens undersökning är mer än 48 procent av de fattiga barnen invandrades barn. Det är helt oacceptabelt i ett samhälle som, precis som ministern säger, värnar om jämlikhet, solidaritet, öppenhet och så vidare. Det måste gälla alla, inte minst kvinnorna.

Då är frågan: Är regeringen och ministern beredda att tillsätta en utredning för att på nytt se över denna fråga?

Anf. 105 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Aminéh Kakabaveh kommenterar vem som svarar på frågor om utrikes födda kvinnors, invandrarkvinnors, situation på arbetsmarknaden. Jag håller med om Aminéh Kakabavehs ingång, att det här är ett ansvar för betydligt fler än mig som integrationsminister. Det är en utgångspunkt som regeringen har.

Det är två delar i detta. Det ena är att vi fortfarande inte har ett fullt ut jämställt samhälle. Där har vi en lång resa kvar även i Sverige. Även om vi har kommit långt i Sverige vad gäller jämställdhet är det ingen tröst för den som har lägre lön på grund av kön eller för den som får mindre livschanser på grund av kön och begränsas på grund av kön. Där har vi fortfarande en rejäl resa att göra.

Jag menar att en av de riktiga jämställdhetsutmaningar vi har i dag är situationen för utrikes födda kvinnor. Vi har ett arbetsmarknadsdeltagande som är alldeles för lågt i den här gruppen. Även fast Sverige ligger högst i en europeisk jämförelse när det gäller arbetskraftsdeltagande kvinnor har vi ett gap mellan utrikes födda kvinnor och utrikes födda män som är mycket svårt att acceptera.

Mot bakgrund av att det här är en fråga för hela regeringen har regeringen fattat beslut om att ta fram en ny integrationspolitisk strategi, som man kommer att jobba fram under nästa år under ledning av en statssekreterare hos mig, Jasenko Selimovic. Där ingår Finansdepartementet och relevanta andra departement för att ta ett samlat grepp och vända på stenar och fundera på: Hur kan vi förbättra integrationspolitiken ytterligare?

När det gäller just utrikes födda kvinnor ska man försöka analysera: Vad är bakgrunden till att vi har färre kvinnor i arbete? En bakgrund tror jag är att vi har haft alldeles för lite av individualiserad hjälp. Vi har sett familjer som har kommit som en enhet. Man kanske har fokuserat på att mannen ska komma i jobb, och man har tappat bort kvinnan. Männen har

gått på svenskundervisning. Kvinnorna har inte gjort det. Detta försöker vi nu bryta med etableringsreformen som handlar om individuellt stöd; kvinnor och män ska få samma etablering i Sverige när de kommer.

Det finns ett antal andra utmaningar. Det kom en ESO-rapport häromdagen, en rapport från några experter, ekonomer, som pekade på problem med föräldraförsäkringens konstruktion, vårdnadsbidragets konstruktion, problem med olika ersättningssystem som kan göra att det tar väldigt lång tid innan en utrikes född kvinna över huvud taget kommer in i svenskundervisning för invandrare och kommer in på arbetsmarknaden. Det där bör vi fundera kring.

Vi kan se att attityderna från myndigheter har varit ganska könsstereotypa, det vill säga att man mer har fokuserat på att mannen ska komma i jobb snarare än att kvinnan ska komma i jobb. Där är det ett långsiktigt arbete som vi ska ta itu med i samband med en ny integrationspolitisk strategi.

Amineh Kakabaveh tog upp barnfattigdom, en fråga som det för närvarande är mycket diskussion kring. Vad är huvudproblemet när det gäller barnfattigdom? De som drabbas allra mest och allra oftast är människor med utrikes bakgrund, i synnerhet barn som växer upp med en ensamstående mamma med utrikes bakgrund. Hon har inte kommit ut på arbetsmarknaden fullt ut och drabbas av mycket små marginaler.

En förklaring till att det ser ut så är att vi har haft en integrationspolitik som alldeles för lite har fokuserat på individuella lösningar. Vi har haft en integrationspolitik som inte tillräckligt fokuserat på jobb och kunskap i svenska språket. Det tar en stund att vända på det. Men utgångspunkten att jobb är nyckeln in i samhället, alldeles oavsett om man är född i Sverige eller någon annanstans, måste vara kärnan i det hela.

Självklart ska vi diskutera arbetsmiljö. Självklart ska vi fundera över villkoren för att jobba som städare eller ha det som Amineh Kakabaveh väljer att kalla lågstatusyrken. Men den stora frågan är: Hur kan vi få fler att ha ett jobb att gå till och egen lön att betala räkningar med, med den frihet och makt över vardagen som det skapar? Det är den stora integrationspolitiska utmaningen.

Det är, precis som Amineh Kakabaveh säger, ett ansvar för hela regeringen, och det finns mycket kvar att göra i den delen.

Anf. 106 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, ministern, för att det i alla fall finns en insikt inom politiken om att detta är ett problem. Jag läste i Svenska Dagbladet häromdagen om rosa bänkar och andra förslag. Jag anser att invandrade kvinnor inte behöver rosa bänkar i Rinkeby och Tensta för att locka dem att komma ut. Jag tycker inte att invandrade kvinnor behöver ett särskilt bad för att de ska komma ut och göra sig synliga eller göra sig hörda. Jag tycker att invandrade kvinnor, precis som alla andra kvinnor i samhället, behöver makt och inflytande. Det är det som är kärnan för demokrati och jämställdhet. Har man inte ett jobb mår man inte bra. Har man inte plats i det offentliga rummet kommer man heller aldrig att ha makt vare sig över sitt liv eller i samhället.

Det är tyvärr så för många invandrade kvinnor, även de 60 procent som inte berörs av etableringsreformen. Det är de kvinnor som kommer genom anknytning. Det visade sig på ett seminarium jag hade här i riks-

*Svar på
interpellationer*

dagen för inte så länge sedan att det i Botkyrka kommun till och med är över 14 procent av de invandrade kvinnor som har bott här i decennier som varken är aktuella hos socialtjänsten, i arbetsmarknadsåtgärder eller på Arbetsförmedlingen och så vidare. De är helt bortglömda.

Det är dags att synliggöra denna grupp inte bara inom forskningen utan även inom det politiska och här i riksdagen. Det är bra att vi har dessa debatter, för då väcker vi tankar men också ansvar när vi ser att Sverige är sämst av OECD-länderna när det gäller frågan om just invandrade kvinnor födda utanför Europa. Det är ett stort problem som även andra länder har insett. Därför är det viktigt att ta detta ansvar och faktiskt tillsätta en rejäl utredning.

Grunden är självklart att det inte bara handlar om att se kvinnan som en del av familjen, utan det handlar precis som ministern själv nämnde om attityden hos arbetsgivare, facken, företagen, politikerna och myndigheterna. Man måste tänka på olika nivåer och komma med åtgärder. Det gäller till exempel på arbetsmarknaden, där vi ser att dessa kvinnor inte har möjlighet att utbilda sig och göra vidare karriär. De fastnar i det jag pratade om, arbeten där det är väldigt låga löner. Det är lågavlönade yrken.

Inom dessa arbeten satsas inte heller på utbildning och vidareutveckling, vilket innebär att man har fastnat där år efter år. Vad blir det till slut? Jo, långtidssjukskrivningar. Det kostar enormt mycket. Det påverkar familjen, barnen och samhället. Därför ska man tänka långsiktigt.

Det är bra att nu satsa på kvinnorna som kommer i dag, men vi har ju grupper med tusentals kvinnor som har detta problem i vårt land. Därför hoppas jag verkligen att ministern kommer att ta denna fråga på allvar och se till att det finns utredningar där man föreslår åtgärder. Frågan är som sagt aktuell varje dag på den politiska dagordningen, i medier och så vidare.

Vårdnadsbidraget, de rosa bänkarna och särskilda badställen för kvinnor kommer som sagt inte att hjälpa. De kommer bara att segregera, och så hör vi Sverigedemokraterna härifrån talarstolen tala om olika människors synpunkter och inflytande i samhället.

Anf. 107 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Låt mig först understryka en sak som är viktig för debatten. Amineh Kakabaveh säger att vi är sämst i Europa på utrikes födda kvinnor. Det är inte riktigt sant. Vi har drygt 60 procent i sysselsättningsgrad bland utrikes födda kvinnor. Det är till och med så att denna siffra är bättre än vad den är för inrikes födda kvinnor i vissa sydeuropeiska länder. Vi har rader av länder i Europa som har en rejäl hemläxa att göra när det gäller att få in utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden.

Däremot ligger vi dåligt till vad gäller arbetskraftsdeltagande bland utrikes födda, och vi ligger också rejält dåligt till vad gäller skillnaden mellan utrikes och inrikes födda. I antal och i procentandel ligger vi dock relativt bra till jämfört med andra länder. Dock är detta alldeles för uselt. Att vi för utrikes födda kvinnor ligger på en sysselsättningsgrad på 60 procent är inte bra. Det är också en del i hur vi ska klara den framtida välfärden och tillväxten, att se till att ta till vara all den kunskap och erfarenhet och alla de möjligheter dessa kvinnor har.

Sedan välkomnar jag den tillnyktring som verkar finnas från Amineh Kakabavehs sida, för en anledning till att vi har den sysselsättningsgrad vi har bland utrikes födda kvinnor och en anledning till de integrationsproblem vi har tycker jag är att man tidigare har fört en integrationspolitik från socialdemokratin, Vänsterpartiet och de rödgröna samarbetspartierna som fokuserade för lite på jobb och för lite på kunskap i svenska språket. I all välmening såg man människor som flydde eller invandrade till vårt land som svaga individer som behövde hjälp. Man ställde snarare frågan vilket bidrag de skulle ha än vad de kunde bidra med.

Det är denna grundläggande förändring vi försöker göra: Alla människor som flyr eller invandrar till Sverige ska ha möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Vi hade under en period regelverk som var rätt absurda – asylsökande var till och med förbjudna att arbeta – och som denna regering har avskaffat. Det är klart att det sänder en väldigt konstig signal om jag flyr från Mogadishu eller Teheran, kommer till Sverige och säger att jag vill försöka jobba under asyltiden men får svaret att det är förbjudet.

Vi hade under rätt lång tid ett sådant regelverk att jag först skulle gå på svenska för invandrare, och sedan fick jag söka jobb. Där gör vi en grundläggande förändring av integrationspolitiken utifrån hur den såg ut under socialdemokratins tid, då Vänsterpartiet också hade inflytande. Allra sist bör man väl vad gäller denna del säga att vi inte har hittat alla lösningar. Det är därför vi tar fram en ny integrationspolitisk strategi, och vi behöver göra betydligt mer.

I den meningen vill jag hålla med Amineh Kakabaveh: Det är en frågeställning hur vi ser till att ha en etablering för folk som nu kommer som är mer inriktad på hur individen och utrikes födda kvinnor snabbare kan komma i jobb, och en annan frågeställning är hur vi stärker människor som har fastnat i ett långvarigt utanförskap och aldrig kommit in. Hur ser vi till att de mammor som i dag går med sitt barn till apoteket eller Försäkringskassan, där barnet hjälper till med svenska, kan komma in i samhället på allvar, lära sig svenska och få ett jobb? Det kommer också att vara en del av den integrationspolitiska strategin.

Där det fortfarande finns någonting för dig, Amineh Kakabaveh, att fundera på är inställningen. Du återkommer till lågstatusjobb och arbeten som lite grann inte skulle vara tillräckligt bra. För mig är kärnan att vi måste fundera på hur vi ser till att riva trösklar och ta bort hinder. Hur ser vi till att ha en utgångspunkt så att människor som har kommit hit ska kunna komma in och få ett jobb? Skillnaden mellan att ha ett jobb att gå till och inte ha det är det som är den stora bristen på frihet för många av de utrikes födda kvinnorna.

Anf. 108 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, ministern! Jag ska bara poängtera att detta med lågstatusjobben inte handlar om att de finns överallt och att någon måste göra dem. Tyvärr är det oftast så när det gäller dessa kvinnor att de har utbildning och verktyg, men de blir inte anställda på de arbetsplatser som de faktiskt har utbildning för. Därför hamnar de där.

Jag anser personligen att både föregående och nuvarande regering svikit och starkt sviker invandrade kvinnor. Det är en särskild grupp som

är osynliggjord och där man inte har satsat på vare sig forskning eller något annat för att lyfta fram frågan och för att gruppen ska synliggöras.

Det jag sade tog jag inte bara ur luften, ministern, utan i Svenska Dagbladet från den 13 juni säger Näringsdepartementet att vi är bland de sämre i OECD-länderna. Det finns alltså fakta på att vi inte är så himla bra som vi har trott, inte heller när det gäller jämställdhetsfrågan. Man ska alltså komma ihåg att det inte är så som ministern säger, att denna regering har varit bättre än någon annan.

När klassklyftorna har ökat, när många har blivit utförsäkrade och när vårdnadsbidraget tillkom är det invandrade kvinnor och invandrade generellt som har drabbats av detta. När det gäller vårdnadsbidraget är det kvinnor i utsatta områden som inte har någon annanstans att vända sig. De tar emot detta i stället för att lämna ansökningar tio gånger i veckan utan att det finns arbete för dem. Därför har man helt enkelt bundit dem vid hemmet och sett till att de ska vara beroende av mannen och släktingarna.

Det är inte en bra satsning, och jag hoppas att man ser över detta. Denna fälla ska bort, tycker jag. Det är viktigt.

Anf. 109 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Bara så att vi reder ut att vi talar om rätt siffror: Amineh Kakabaveh sade att vi var betydligt sämre än andra länder i Europa på utrikes födda kvinnor. Det är inte riktigt sant; där ligger vi rätt bra till. Däremot är vi bland de sämsta i Europa på gapet mellan sysselsättning för utrikes och inrikes födda totalt sett.

Detta är den riktigt stora utmaningen. Hur ser vi till att skapa en integrationspolitik som fokuserar på just jobb, kunskaper i svenska och hur man snabbt ska komma in? Där behöver vi vända på väldigt många stenar och fundera på kor som kanske tidigare har varit heliga ifall de är rätt eller fel. Vi har en lång resa kvar att göra.

Jag kan ge några exempel på det som sker och som jag har nämnt. Etableringsreformen fokuserar på jobb, kunskaper i svenska och individuellt anpassade åtgärder på ett helt annat sätt än vad den tidigare integrationspolitiken gjorde. Det tror jag är rätt väg att gå.

Vi har gett pengar till mentorskapsprojekt för att se till att kunna öppna dörrar. Internationella kvinnoföreningen i Malmö är ett exempel på en verksamhet som får resurser för att öppna dörrar där näringslivet kopplas samman med duktiga utrikes födda kvinnor och där du kan öppna en dörr, bryta fördomar, komma in på arbetsmarknaden och ta till vara idéer.

Tillgången till yrkesutbildningar har varit central. Vi har öppnat upp möjligheten till fler vuxenutbildningar med yrkesinriktning som är särskilt viktigt för lågutbildade kvinnor.

Om jag ska peka på några av de saker som jag ser att vi behöver fundera på framöver är det hur svenskundervisningen för invandrare fungerar. Kan vi koppla den tydligare till jobb? Vi ser runt om exempel på att när svenskundervisningen för invandrare kopplas till ett visst yrke där man får kunskap om att jobba i skogen, inom databranschen, med hushållsnära tjänster eller inom handeln blir språkresultaten bättre och man kommer snabbare i arbete. Den typen av frågor måste vi fundera på framöver.

Det här är en av våra riktiga huvudutmaningar, vilket statsministern betonade i regeringsförklaringen, och regeringen återkommer till att integrationsfrågan är en av våra avgörande frågor framöver.

Prot. 2010/11:118
17 juni

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

EU-dokument

KOM(2011)289 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om viss tillåten användning av anonyma verk

KOM(2011)315 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeisk standardisering och om ändring av rådets direktiv 89/686/EEG och 93/15/EEG samt av Europaparlamentets och rådets direktiv 94/9/EG, 94/25/EG, 95/16/EG, 97/23/EG, 98/34/EG, 2004/22/EG, 2007/23/EG, 2009/105/EG och 2009/23/EG

Trafikutskottets betänkande

2010/11:TU27 Lag om flygplatsavgifter

Näringsutskottets betänkande

2010/11:NU26 Säkerheten i svenska kärnkraftsreaktorer

Finansutskottets betänkande

2010/11:FiU36 Förlängd tillgänglighetsperiod för krediten till Island

Utbildningsutskottets betänkande

2010/11:UbU18 Ökad flexibilitet och förbättrad återbetalning inom studiestödssystemet

Finansutskottets betänkanden

2010/11:FiU24 Utvärdering av penningpolitiken 2008–2010

2010/11:FiU34 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2010

2010/11:FiU38 Investeringsfondsfrågor

2010/11:FiU42 Ramverk för finanspolitiken

Kulturutskottets utlåtande

2010/11:KrU11 Grönbok om onlinespel på den inre marknaden

Försvarsutskottets betänkande

2010/11:FöU7 Avgift enligt Studsvikslagen

Skatteutskottets betänkande

2010/11:SkU35 Skattekonsekvenser av fondverksamhet över gränserna

Justitieutskottets betänkande

2010/11:JuU28 Anmälningsplikt vid idrottsarrangemang

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 juni

2010/11:592 Omfattningen av bidragsbrott

av *Tomas Eneroth* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2010/11:593 Egen el

av *Jens Holm* (V)

till närings- och energiminister Maud Olofsson (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 juni.

20 § Kammaren åtskildes kl. 15.30.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 § anf. 30 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 56 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 98 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott.....	1
3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	2
4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	3
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
6 § Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen.....	3
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2010/11:UFöU4	3
Anf. 1 MIKAEL JANSSON (SD)	3
Anf. 2 HANS LINDE (V)	6
Anf. 3 KARIN ENSTRÖM (M)	8
Anf. 4 HANS LINDE (V) replik	10
Anf. 5 KARIN ENSTRÖM (M) replik	11
Anf. 6 HANS LINDE (V) replik	11
Anf. 7 KARIN ENSTRÖM (M) replik	12
Anf. 8 URBAN AHLIN (S).....	12
Anf. 9 HANS LINDE (V) replik	15
Anf. 10 URBAN AHLIN (S) replik	16
Anf. 11 HANS LINDE (V) replik	16
Anf. 12 URBAN AHLIN (S) replik	17
Anf. 13 BODIL CEBALLOS (MP).....	17
Anf. 14 HANS LINDE (V) replik	20
Anf. 15 BODIL CEBALLOS (MP) replik	21
Anf. 16 HANS LINDE (V) replik	21
Anf. 17 BODIL CEBALLOS (MP) replik	22
Anf. 18 ALLAN WIDMAN (FP).....	23
Anf. 19 URBAN AHLIN (S) replik	24
Anf. 20 ALLAN WIDMAN (FP) replik	24
Anf. 21 URBAN AHLIN (S) replik	24
Anf. 22 ALLAN WIDMAN (FP) replik	25
Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (C).....	25
Anf. 24 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	26
Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	29
Anf. 26 HANS LINDE (V) replik	30
Anf. 27 Utrikesminister CARL BILDT (M) replik	31
Anf. 28 HANS LINDE (V) replik	32
Anf. 29 Utrikesminister CARL BILDT (M) replik	32
Anf. 30 BJÖRN SÖDER (SD)	33
Anf. 31 PETER HULTQVIST (S)	34
Anf. 32 ISMAIL KAMIL (FP).....	36
Anf. 33 CARINA HÄGG (S)	37
Anf. 34 KENT HÄRSTEDT (S).....	39
(Beslut fattades under 8 §.).....	40

7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 juni	40
NU23 Horisontella konkurrensbegränsningar m.m.	40
NU18 Mätning, rapportering och debitering på fjärrvärmemarknaden	40
8 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	41
UFöU4 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen	41
9 § Svar på interpellation 2010/11:431 om Turkiets parlamentsval	41
Anf. 35 Utrikesminister CARL BILDT (M)	41
Anf. 36 HANS LINDE (V)	42
Anf. 37 JACOB JOHNSON (V)	43
Anf. 38 AMINEH KAKABAVEH (V)	44
Anf. 39 Utrikesminister CARL BILDT (M)	45
Anf. 40 HANS LINDE (V)	46
Anf. 41 JACOB JOHNSON (V)	47
Anf. 42 AMINEH KAKABAVEH (V)	48
Anf. 43 Utrikesminister CARL BILDT (M)	48
Anf. 44 HANS LINDE (V)	50
Anf. 45 Utrikesminister CARL BILDT (M)	50
10 § Svar på interpellation 2010/11:423 om EU:s budget och informationskampanjer	51
Anf. 46 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	51
Anf. 47 JONAS SJÖSTEDT (V)	52
Anf. 48 JENS HOLM (V)	53
Anf. 49 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	54
Anf. 50 JONAS SJÖSTEDT (V)	55
Anf. 51 JENS HOLM (V)	57
Anf. 52 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	57
Anf. 53 JONAS SJÖSTEDT (V)	58
Anf. 54 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	58
11 § Svar på interpellation 2010/11:404 om kastrering av smågrisar	59
Anf. 55 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	59
Anf. 56 JENS HOLM (V)	59
Anf. 57 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	60
Anf. 58 JENS HOLM (V)	61
Anf. 59 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	61
Anf. 60 JENS HOLM (V)	62
Anf. 61 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	62
12 § Svar på interpellation 2010/11:427 om behov av skydd mot rovdjur	63
Anf. 62 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	63
Anf. 63 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S)	65
Anf. 64 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S)	65
Anf. 65 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	66
Anf. 66 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S)	67

Anf. 67 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S).....	68
Anf. 68 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	68
Anf. 69 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S).....	69
Anf. 70 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	69
13 § Svar på interpellation 2010/11:407 om öppenhet i EU:s jordbruksstöd	70
Anf. 71 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	70
Anf. 72 JENS HOLM (V)	71
Anf. 73 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	72
Anf. 74 JENS HOLM (V)	72
Anf. 75 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	73
Anf. 76 JENS HOLM (V)	73
Anf. 77 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	73
14 § Svar på interpellation 2010/11:398 om offentlig upphandling och djurskyddskrav.....	74
Anf. 78 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	74
Anf. 79 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S).....	75
Anf. 80 JENS HOLM (V)	76
Anf. 81 BÖRJE VESTLUND (S).....	76
Anf. 82 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	77
Anf. 83 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S).....	78
Anf. 84 JENS HOLM (V)	79
Anf. 85 BÖRJE VESTLUND (S).....	80
Anf. 86 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	80
Anf. 87 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S).....	81
Anf. 88 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	82
15 § Svar på interpellation 2010/11:410 om Inlandsbanan som en nationell möjlighet	83
Anf. 89 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	83
Anf. 90 ISAK FROM (S)	83
Anf. 91 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	84
Anf. 92 ISAK FROM (S)	85
Anf. 93 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	86
Anf. 94 ISAK FROM (S)	87
Anf. 95 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	87
16 § Svar på interpellation 2010/11:408 om regeringens opinionskampanj för mångkultur	88
Anf. 96 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	88
Anf. 97 WILLIAM PETZÄLL (SD)	89
Anf. 98 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	90
Anf. 99 WILLIAM PETZÄLL (SD)	91
Anf. 100 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	92
Anf. 101 WILLIAM PETZÄLL (SD)	94
Anf. 102 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	94

17 § Svar på interpellation 2010/11:425 om invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden	95
Anf. 103 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	95
Anf. 104 AMINEH KAKABAVEH (V).....	96
Anf. 105 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	97
Anf. 106 AMINEH KAKABAVEH (V).....	98
Anf. 107 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	99
Anf. 108 AMINEH KAKABAVEH (V).....	100
Anf. 109 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	101
18 § Bordläggning.....	102
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	103
20 § Kammaren åtskildes kl. 15.30.	103

